

Lagrådsremiss

Ett förstärkt konsumentskydd mot riskfylld kreditgivning och överskudsättning

---

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 29 augusti 2024

Gunnar Strömmer

Danijela Pavic
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Överskudsättning är ett allvarligt problem som drabbar många människor, men även samhället i stort. Konsumentkreditmarknaden och det stora utbudet av krediter innebär i sig risker för överskudsättning. Under de senaste åren har konsumtionskrediterna vuxit i snabb takt, och privatpersoners skulder hos Kronofogdemyndigheten har ökat. Utvecklingen är sådan att åtgärder behöver vidtas för att stärka konsumentskyddet på området och åstadkomma en mer ansvarsfull marknad för konsumentkrediter.

I lagrådsremissen föreslår regeringen ändringar i konsumentkreditlagen i syfte att motverka riskfylld kreditgivning och att enskilda blir överskuld-satta genom att beviljas lån som de inte kan betala tillbaka. Förslagen innebär att de regler som i dag endast gäller för högkostnadskrediter, bl.a. ränte- och kostnadstak, ska utvidgas till att gälla flertalet konsumentkrediter. Regeringen föreslår även att räntetaket sänks från 40 till 20 procentenheter utöver gällande referensränta.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2025.

Innehållsförteckning

1	Beslut	3
2	Förslag till lag om ändring i konsumentkreditlagen (2010:1846).....	4
3	Ärendet och dess beredning	9
4	Konsumentskyddet behöver stärkas	9
5	Ett mer heltäckande konsumentskydd.....	13
5.1	Ett sänkt och utvidgat räntetak	13
5.2	Skärpta regler om kostnadstak.....	20
5.3	Oförändrade processuella regler.....	27
5.4	Begränsning av möjligheten att förlänga löptiden.....	30
5.5	En särskild upplysning vid marknadsföring	33
5.6	Ett skuld- och kreditregister	37
6	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	41
7	Konsekvenser.....	42
8	Författningskommentar.....	46
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Ett förstärkt konsumentskydd mot riskfylld kreditgivning och överskultsättning (SOU 2023:38).....	52
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag	65
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	95

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i konsumentkreditlagen (2010:1846).

2 Förslag till lag om ändring i konsumentkreditlagen (2010:1846)

Härigenom föreskrivs i fråga om konsumentkreditlagen (2010:1846)

dels att 2, 4, 7 b, 19 a, 19 b och 36 a §§ och rubrikerna närmast före 19 a och 36 a §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 19 c §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

I lagen avses med

konsument: en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet,

näringsidkare: en fysisk eller juridisk person som handlar för ändamål som har samband med den egna näringsverksamheten,

kreditgivare: den som lämnar krediten eller övertar den ursprungliga kreditgivarens fordran,

kreditavtal: ett avtal om lån, kontokredit, betalningsanstånd eller liknande,

kontokredit: ett kreditavtal som innebär en fortlöpande rätt att utnyttja ett kreditutrymme,

kreditköp: ett köp av en vara eller tjänst som finansieras genom en kredit som lämnas av

– säljaren, eller

– annan kreditgivare, om det görs på grund av en överenskommelse mellan denne och säljaren eller om varan eller tjänsten anges i kreditavtalet,

kontantpris: det pris till vilket en vara eller tjänst vanligen erbjuds konsumenter mot kontant betalning,

kreditkostnad: det sammanlagda beloppet av räntor, avgifter och andra kostnader som konsumenten ska betala med anledning av krediten, inklusive nödvändiga kostnader för värdering, dock med undantag för notariatsavgifter,

kreditfordran: summan av kreditbeloppet och kreditkostnaden,

kreditränta: räntekostnaden per år för den vid varje tid obetalda delen av skulden angiven som en ränta,

effektiv ränta: kreditkostnaden angiven som en årlig ränta beräknad på kreditbeloppet, i förekommande fall med hänsyn tagen till att delbetalningar ska göras under den löpande kredittiden,

bostadskredit:

– en kredit som är förenad med panträtt i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt eller liknande rätt eller som är förenad med motsvarande rätt i byggnad som inte hör till fastighet, eller

– en kredit som tas i syfte att förvärva eller behålla äganderätt till sådan egendom, om det inte är fråga om en tillfällig finansieringslösning under övergången till ett annat finansiellt arrangemang och krediten har en obestämd löptid eller ska återbetalas inom 12 månader,

bostadskredit i utländsk valuta: en bostadskredit i en annan valuta än

– valutan i det land inom EES där konsumenten är bosatt,

- valutan som konsumenten får sin inkomst i, eller
- valutan som konsumenten har de tillgångar i som ska användas som betalning av krediten,

högkostnadskredit: en kredit med en effektiv ränta som minst uppgår till referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) med ett tillägg av 30 procentenheter och som inte huvudsakligen avser kreditköp eller är en bostadskredit,

referensvärde: det som anges i artikel 3.1.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1011 av den 8 juni 2016 om index som används som referensvärden för finansiella instrument och finansiella avtal eller för att mäta investeringsfonders resultat, och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2014/17/EU och förordning (EU) nr 596/2014.

4 §²

För en annan räntefri kredit än kontokredit som inte är förbunden med mer än en obetydlig avgift och som ska betalas tillbaka inom tre månader gäller inte bestämmelserna om information i 7–10 §§, om dokumentation av kreditavtalet i 14 §, om ångerrätt i 21–25 §§, om underrättelse vid en överlåtelse i 28 § andra stycket eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §. Om en sådan kredit avser kreditköp, gäller inte heller bestämmelserna om kreditprövning i 12 och 13 §§.

För en räntefri kontokredit som inte är förbunden med mer än en obetydlig avgift och som ska betalas tillbaka inom tre månader gäller inte bestämmelserna om information i 7–10 §§ och 14 § andra och tredje styckena, om ångerrätt i 21–25 §§ eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §.

För en kontokredit som ska betalas tillbaka på uppmaning eller inom tre månader gäller inte bestämmelserna om information vid marknadsföring i 7 § andra stycket 4–6 och tredje stycket, om information i kreditavtalet i 14 § andra stycket, om ångerrätt i 21–25 §§, om betalning av skulden i förtid i 32–36 §§ eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §.

För en bostadskredit gäller inte bestämmelserna om information i 8 och 10 §§, om betalningsplan i 16 §, om ångerrätt i 21–25 §§ eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §. För en bostadskredit där kreditfordran ska betalas först i samband med att den egendom som utgör säkerhet överläts med anledning av att låntagaren uppnår en viss ålder eller på grund av låntagarens sviktande hälsa eller död gäller dock bestämmelserna om information i 8 § första stycket och 10 §.

För en bostadskredit gäller inte bestämmelserna om information i 7 b, 8 och 10 §§, om betalningsplan i 16 §, om *räntetak i 19 a §, om kostnadstak i 19 b och 19 c §§*, om ångerrätt i 21–25 §§, om *förlängning av löptiden i 36 a §* eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §. För en bostadskredit där kreditfordran ska betalas först i samband med att den egendom som utgör säkerhet överläts med anledning av att låntagaren uppnår en viss ålder eller på grund

² Senaste lydelse 2018:478.

av låntagarens sviktande hälsa eller död gäller dock bestämmelserna om information i 8 § första stycket och 10 §.

För en kredit som lämnas av ett kreditinstitut eller värdepappersbolag för finansiering av ett avtal med institutet eller bolaget om köp av finansiella instrument gäller inte bestämmelserna om information i 8–10 §§ och 14 § andra och tredje styckena eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §.

7 b §³

I fråga om en högkostnadskredit ska näringsidkaren i de fall som avses i 7 § även lämna en särskild upplysning med information om att marknadsföringen gäller en högkostnadskredit. Upplysningen ska också innehålla information om riskerna med skuldsättning och om vart konsumenten kan vända sig för att få stöd i budget- och skuldfrågor.

Näringsidkaren ska vid marknadsföring av kreditavtal även lämna en särskild upplysning med information om att en kredit medför kostnader för konsumenten. Upplysningen ska också innehålla information om riskerna med skuldsättning och om vart konsumenten kan vända sig för att få stöd i budget- och skuldfrågor.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innehållet i upplysningen och om hur den ska lämnas i marknadsföringen.

Räntetak och kostnadstak för högkostnadskrediter

Räntetak och kostnadstak

19 a §⁴

För en högkostnadskredit får varken krediträntan eller dröjsmålsräntan per år överstiga den vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) med ett tillägg av 40 procentenheter.

Krediträntan eller dröjsmålsräntan per år får inte överstiga den vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) med ett tillägg av 20 procentenheter.

En konsument som är i dröjsmål med betalning av en högkostnadskredit är inte skyldig att betala någon annan form av ersättning med anledning av dröjsmålet än dröjsmålsränta.

En konsument som är i dröjsmål med betalning av en kredit är inte skyldig att betala någon annan form av ersättning med anledning av dröjsmålet än dröjsmålsränta.

19 b §⁵

För en högkostnadskredit får kostnaderna inte överstiga ett belopp som motsvarar kreditbeloppet eller, i fråga om en kontokredit, varje enskilt utnyttjande av kreditbeloppet som konsumenten har gjort.

Kostnaderna för en kredit får inte överstiga ett belopp som motsvarar kreditbeloppet eller, i fråga om en kontokredit, varje enskilt utnyttjande av kreditbeloppet som konsumenten har gjort.

³ Senaste lydelse 2018:478.

⁴ Senaste lydelse 2018:478.

⁵ Senaste lydelse 2018:478.

Med kostnader i första stycket avses

1. kreditkostnader,
2. dröjsmålsränta, och
3. kostnader enligt lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader

m.m.

Om kreditgivaren, eller någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med i den mening som avses i 1 kap. 6 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, lämnar konsumenten en ny *högekostnadskredit* som helt eller delvis finansierar återbetalning av den befintliga *högekostnadskrediten*, avses med kostnader i första stycket för den nya krediten även sådana kostnader som är hänförliga till den befintliga krediten.

Om kreditgivaren, eller någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med i den mening som avses i 1 kap. 6 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, lämnar konsumenten en ny *kredit* som helt eller delvis finansierar återbetalning av den befintliga *krediten*, avses med kostnader i första stycket för den nya krediten även sådana kostnader som är hänförliga till den befintliga krediten.

Första–tredje styckena gäller inte för en kontokredit som huvudsakligen avser kreditköp eller för en kredit som avser kreditköp där kreditbeloppet inte överstiger två procent av det prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken som gällde när kreditavtalet ingicks.

19 c §

Kreditkostnaden får i den del som avser avgift för uppläggning av en kredit inte överstiga en procent av det prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken som gällde när kreditavtalet ingicks.

Förlängning av löptiden för *högekostnadskrediter*

Förlängning av löptiden

36 a §⁶

Löptiden för en *högekostnadskredit* får inte förlängas mer än en gång.

Löptiden för en *kredit* får inte förlängas mer än en gång.

Trots första stycket får löptiden förlängas, om

1. förlängningen inte medför en kostnad för konsumenten, eller
2. konsumenten beviljas en skälig avbetalningsplan för att kunna betala sin skuld.

Om kreditgivaren, eller någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med i den mening som avses i 1 kap. 6 § lagen (2004:297)

Om kreditgivaren, eller någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med i den mening som avses i 1 kap. 6 § lagen (2004:297)

⁶ Senaste lydelse 2018:478.

om bank- och finansieringsrörelse, lämnar konsumenten en ny *högkostnads kredit* som helt eller delvis finansierar återbetalning av den befintliga *högkostnads krediten*, ska den nya krediten vid tillämpning av första stycket anses vara en förlängning av löptiden för den befintliga krediten.

om bank- och finansieringsrörelse, lämnar konsumenten en ny *kredit* som helt eller delvis finansierar återbetalning av den befintliga *krediten*, ska den nya krediten vid tillämpning av första stycket anses vara en förlängning av löptiden för den befintliga krediten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 2025.
  2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för kreditavtal som har ingåtts före ikraftträdandet.

3 Ärendet och dess beredning

Den 3 november 2021 fick en särskild utredare i uppdrag att granska marknaden för konsumentkrediter och föreslå åtgärder som motverkar riskfylld kreditgivning och överskuldssättning.

Överskuldssättningsutredningen överlämnade i juli 2023 betänkandet Ett förstärkt konsumentskydd mot riskfylld kreditgivning och överskuldssättning (SOU 2023:38). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1* och betänkandets lagförslag i nu aktuella delar finns i *bilaga 2*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga på regeringens webbplats (regeringen.se) och i lagstiftningsärendet (Ju2023/01643).

Utredningens förslag om ett uppdrag till Statskontoret att analysera och utvärdera den kommunala budget- och skuldrådgivningen har utmynnat i att regeringen den 2 maj 2024 beslutade om att lämna ett sådant uppdrag (Fi2024/01064).

Utredningens förslag om en skärpt reglering av möjligheten att erbjuda spel på kredit bereds i Finansdepartementet (Fi2023/02914) och behandlas inte i detta lagstiftningsärende.

Några av utredningens förslag som berörs av reglerna i EU:s nya konsumentkreditdirektiv (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2225 av den 18 oktober 2023 om konsumentkreditavtal och om upphävande av direktiv 2008/48/EG) bereds inte vidare. Frågorna kommer att behöva få en bredare genomlysning inom ramen för den pågående utredningen om genomförandet av direktivet (Ju 2023:19). Det gäller förslagen om att förtydliga kraven på måttfullhet vid marknadsföring av krediter och kreditprövning i konsumentkreditlagen (2010:1846) samt att införa ett krav på ersättningssystem i lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter.

4 Konsumentskyddet behöver stärkas

Regeringens bedömning: Konsumentskyddet på marknaden för konsumentkrediter behöver stärkas. Lagstiftningsåtgärder bör vidtas för att motverka riskfylld kreditgivning och överskuldssättning.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: I princip alla remissinstanser instämmer i att någon form av lagstiftningsåtgärd bör vidtas för att motverka riskfylld kreditgivning och överskuldssättning. Flertalet av dem, bl.a. *Finansinspektionen* och *Konsumentverket*, delar också helt eller i stort utredningens bedömning av vilka åtgärder som bör vidtas. Några remissinstanser, bl.a. *Finansbolagens Förening* och *Svensk Inkasso*, gör inte det. De anser bl.a. att åtgärder även fortsättningsvis bör vara inriktade på högkostnadskrediter för att den allmänna betalningsmoralen och kreditmarknaden i stort inte ska påverkas negativt, och framhåller vikten av ökad tillsyn för att minska risken för överskuldssättning.

Skälen för regeringens bedömning

Krediter är viktiga men kan också leda till problem

Möjligheten att låna pengar och teckna andra former av krediter fyller en viktig funktion i samhället. Med hjälp av krediter kan konsumenter jämna ut sin konsumtion över tid, och för många kan en kredit vara det enda sättet att möjliggöra vissa större köp, t.ex. köp av en bostad. Genom tillgången till krediter ökar konsumentens möjligheter att planera och ordna sin ekonomi och göra olika val i livet, vilket bidrar till tillväxten i samhället. Men lån binder också upp konsumentens framtida inkomster i form av räntebetalningar och amorteringar, och tillgången till krediter kan i vissa fall skapa problem. När en konsument inte kan fullfölja sina kreditåtaganden på grund av ekonomiska svårigheter, kan det leda till betalningsanmärkningar och en risk för överskuldssättning. De ekonomiska svårigheterna kan ha uppstått på grund av händelser som inträffat senare i livet, som sjukdom, skilsmässa eller arbetslöshet, eller ökade levnadskostnader till följd av högre räntor eller ökad inflation. Det kan också förhålla sig så att konsumentens ekonomi redan vid avtalsstillfället är sådan att risken för att kreditåtagandet inte kan fullföljas är stor.

När en konsument inte kan betala sina krediter växer räntekostnaderna, och det kan uppstå en skulduppbyggnad som ökar risken för en mer långvarig och svårhanterlig skuldsättning. Konsumenter som dessutom tar ytterligare lån för att komma till rätta med sin situation kan hamna i en än värre skuldspiral som är mycket svår att ta sig ur, även om viss betalningsförmåga finns eller uppstår efter en tid. Skuldsättningen kan till slut bli så allvarlig att konsumenten hamnar i överskuldssättning och inte kan betala tillbaka sina skulder, ens över lång tid.

Överskuldssättning drabbar enskilda och deras anhöriga, inte minst barn. Det finns forskning som visar på att överskuldssättning leder till fysisk och psykisk ohälsa och en ökad risk för suicid. Överskuldssättningen medför varje år kostnader för samhället på flera miljarder kronor i form av bl.a. produktions- och skattebortfall och kostnader inom socialförsäkringsystemet och sjukvården. Att motverka riskfylld kreditgivning och överskuldssättning är därför angeläget.

Åtgärder har vidtagits för att motverka problemen

Problemen med riskfylld kreditgivning och överskuldssättning har varit uppmärksammade under en längre tid. Under årens lopp har flera åtgärder vidtagits för att stärka konsumentskyddet och motverka problemen på konsumentkreditmarknaden. Exempelvis infördes en ny skuldsaneringslag 2016, som syftar till att få fler att ansöka om och genomgå skuldsanering och att det ska gå snabbare att ta sig igenom skuldsaneringsförfarandet (prop. 2015/16:125). År 2018 infördes särskilda regler för högkostnads-krediter, bl.a. ränte- och kostnadstak, i syfte att åstadkomma rimligare villkor för sådana krediter och att färre konsumenter skulle riskera att hamna i överskuldssättning på grund av dessa lån (prop. 2017/18:72).

En viktig pusselbit för att motverka överskuldssättning är Kronofogdemyndighetens långsiktiga förebyggande arbete. Det sker bl.a. genom att myndigheten, ofta tillsammans med kommuner, andra myndigheter och organisationer, verkar för att öka kunskapen hos olika målgrupper som har eller riskerar att få ekonomiska problem. Vikten av ökade kunskaper är

något som flera remissinstanser, bl.a. *Skuldra AB* och *Svensk Handel*, framhåller. I december 2023 gav regeringen Kronofogdemyndigheten i uppdrag att rikta förebyggande åtgärder mot extra utsatta grupper för att minska risken för överskuldssättning samt öka möjligheterna för personer som fått avslag på sin ansökan om skuldsanering att komma till rätta med sin ekonomiska situation. Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2025.

Ett annat viktigt led i arbetet mot riskfylld kreditgivning och överskuldssättning är en välfungerande budget- och skuldrådgivning. I juni 2023 gav regeringen Konsumentverket i uppdrag att genomföra insatser för att förstärka stödet till den kommunala budget- och skuldrådgivningen i syfte att öka allmänhetens kännedom om verksamheten och främja lokal samverkan. I uppdraget ingår även att se över myndighetens rekommendationer för den kommunala budget- och skuldrådgivningen. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 september 2024.

Regeringen beslutade vidare den 2 maj 2024 att, i enlighet med förslag från Överskuldssättningsutredningen, lämna ett uppdrag till Statskontoret att analysera och utvärdera den kommunala budget- och skuldrådgivningen. I uppdraget ingår att bedöma om budget- och skuldrådgivningen uppfyller sitt syfte att genom ekonomisk rådgivning bidra till att förebygga skuldproblem och hjälpa skuldsatta personer. Inom ramen för uppdraget ska Statskontoret analysera aktörer som ingår i systemet för budget- och skuldrådgivning, och får även belysa och lämna förslag på åtgärder som kan förbättra tillgängligheten till budget- och skuldrådgivning. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2025.

I sammanhanget kan även nämnas att regeringen i januari 2024 gav Konsumentverket i uppdrag att genomföra insatser för att fortsatt stärka och utveckla stödet till den kommunala konsumentvägledningen samt, så långt det är möjligt, redovisa effekterna av dem. Uppdraget ska inriktas på kostnadseffektiva insatser som syftar till att stärka konsumentskyddet och förebygga överskuldssättning och privatekonomiska problem genom att konsumenterna via ett behovsanpassat stöd ges goda möjligheter att ta tillvara sina rättigheter. Insatserna ska särskilt avse sårbara konsumenter. Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2025.

I februari 2024 remitterade Finansdepartementet promemorian Ett nytt förbud mot spel på kredit. I promemorian föreslås ett mer heltäckande förbud mot att betala med kredit vid spel om pengar. Syftet med förslaget är att motverka att spel om pengar leder till skuldsättning. Remisstiden gick ut den 23 maj 2024.

Den 7 maj 2024 remitterade Finansdepartementet promemorian Stärkt konsumentskydd på kreditmarknaden. I promemorian föreslås att lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter, som innehåller regler om bl.a. tillståndsplikt för företag som driver yrkesmässig verksamhet med kreditgivning till konsumenterna, ska upphävas. Syftet med förslaget är att stärka konsumentskyddet på konsumentkreditmarknaden och motverka överskuldssättning, inte minst bland unga. Företag som fortsatt vill driva verksamhet med konsumtionslån ska i stället, med vissa undantag, behöva ansöka om tillstånd att driva bank- och finansieringsrörelse. Remisstiden går ut den 9 september 2024.

Ytterligare åtgärder behövs med hänsyn till utvecklingen på området

Marknaden för konsumentkrediter har genomgått stora förändringar under de senaste decennierna. Den digitala utvecklingen har lett till att krediter blivit mer lättillgängliga och marknadsföringen av dem är omfattande. Nya kreditprodukter kommer ut på marknaden, och konsumtionslånen har ökat kraftigt de senaste åren. En större tillgänglighet till krediter medför en ökad risk för att konsumenter lånar mer än de klarar av att betala tillbaka. Riskerna är särskilt stora för konsumenter med små ekonomiska marginaler. Det har också visat sig att många konsumenter får betalningssvårigheter till följd av krediter.

Den långsiktiga trenden fram till 2022 har varit att antalet personer med skulder hos Kronofogdemyndigheten långsamt har minskat. 2023 var dock ökningen betydande. Under detta år ökade antalet personer med skulder hos Kronofogdemyndigheten från drygt 393 000 till drygt 417 000. Av dessa hade ca 85 000 befunnit sig i myndighetens register i mer än 20 år. Under samma period ökade även antalet ansökningar om skuldsanering från drygt 25 000 till drygt 31 000. Storleken på det totala skuldbeloppet har också ökat kontinuerligt, även de år som antalet skuldsatta har minskat. Den totala skuldbördan hos Kronofogdemyndigheten var 129 miljarder kronor i augusti 2024, jämfört med drygt 119 miljarder kronor i slutet av 2023 och drygt 101 miljarder kronor året innan. Även medianskulden hos myndigheten har ökat sedan 2022, från 70 000 kronor till drygt 78 000 kronor 2023. Siffrorna är historiskt höga.

Utvecklingen på konsumentkreditmarknaden är inte unik för Sverige. Hösten 2023 antogs ett nytt EU-direktiv om konsumentkrediter (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2225 av den 18 oktober 2023 om konsumentkreditavtal och om upphävande av direktiv 2008/48/EG). Direktivet syftar till att stärka konsumentskyddet på området och motverka överskuldssättning, bl.a. genom skärpta krav för marknadsföring och kreditprövning och ett bredare tillämpningsområde. Direktivet innehåller även regler om att medlemsstater ska vidta åtgärder för att begränsa räntor och kostnader för konsumentkrediter. Den bredare ansatsen när det kommer till konsumentskyddet på konsumentkreditmarknaden har sin förklaring i de senaste årens utveckling. En särskild utredare har fått i uppdrag att lämna förslag på hur direktivet bör genomföras i svensk rätt (dir. 2023:142). Uppdraget ska redovisas i oktober 2024.

Utvecklingen på området har också uppmärksamats av riksdagen. Den 16 maj 2024 höll civilutskottet ett öppet sammanträde om överskuldssättning i syfte att få närmare information om situationen i dag och det arbete som görs mot överskuldssättning samt behovet av ytterligare åtgärder.

Regeringen ser allvarligt på utvecklingen och bedriver ett brett upplagt och målmedvetet arbete för att motverka riskfylld kreditgivning och överskuldssättning. Flera åtgärder har redan vidtagits, men problembilden är komplex och åtgärder behöver vidtas på olika områden för att komma till rätta med problematiken. Utredningens granskning av konsumentkreditmarknaden, liksom remissutfallet, utvisar att det finns brister i konsumentskyddet, bl.a. genom att reglerna kringgås och inte i tillräcklig grad motverkar riskfylld kreditgivning och överskuldssättning. Lagstiftningsåtgärder bör därför vidtas för att stärka konsumentskyddet på området och åstadkomma en mer ansvarsfull marknad för konsumentkrediter.

En utgångspunkt för regleringen av kreditgivning till konsumenter bör, i linje med vad *Finansbolagens Förening* och *Svensk Inkasso* framhåller, vara att minimera risken för negativa följder av kreditgivningen, utan att försämra betalningsmoralen eller försvåra för de delar av kreditgivningen som fungerar väl. Även om det är särskilt angeläget att komma till rätta med den mest riskfyllda kreditgivningen anser regeringen, till skillnad från dessa remissinstanser, att utvecklingen på området motiverar en bredare ansats för att mer generellt stärka konsumenters ställning på marknaden för konsumentkrediter.

5 Ett mer heltäckande konsumentskydd

5.1 Ett sänkt och utvidgat räntetak

Regeringens förslag: Bestämmelserna om räntetak i konsumentkreditlagen ska få ett utvidgat tillämpningsområde och omfatta alla krediter enligt lagen utom bostadskrediter. Detsamma gäller begränsningen för kreditgivare att ta ut ersättning med anledning av dröjsmål med betalningen.

Vidare ska räntetaket sänkas från 40 till 20 procentenheter utöver den vid varje tid gällande referensräntan.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser, bl.a. *Finansinspektionen*, *Konsumentverket*, *Konkurrensverket*, *Kronofogdemyndigheten*, *Skuldra AB*, *Lunds universitet (Juridiska fakultetsstyrelsen)*, *Svenska Bankföreningen*, *Svenskt Näringsliv* och *Swedish FinTech Association*, tillstyrker utredningens förslag eller har inga invändningar mot dem. *Sveriges Konsumenter* och *Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst* anser att nivån på räntetaket bör kunna sänkas ytterligare.

Finansbolagens Förening och *Svensk Inkasso* avstyrker förslaget om ett sänkt och utvidgat räntetak och pekar bl.a. på att det skulle få till följd att konsumenter exkluderas från kreditmarknaden trots att de är kreditvärdiga. Liknande synpunkter framförs av *Brixo AB*, som anser att räntetaket i vart fall inte bör sättas så lågt som 20 procentenheter över referensräntan.

Skälen för regeringens förslag

Räntetaket bör sänkas

En konsument är normalt skyldig att betala ränta till kreditgivaren för en konsumentkredit. Uttagandet av ränta, s.k. kreditränta, är kreditgivarens möjlighet att generera vinst och täcka kreditförluster. Räntan kan sägas vara priset för en kredit, som ska spegla den risk som kreditgivaren är villig att ta för att lämna en kredit till en viss konsument. Risken bedöms bl.a. utifrån konsumentens betalningsförmåga, kreditens storlek och löptid samt förekomsten av säkerhet för krediten. Om konsumenten inte betalar i tid, har kreditgivaren rätt till dröjsmålsränta. Dröjsmålsräntan syftar i första

hand till att ha en preventiv effekt, dvs. bidra till att konsumenten betalar skulden i rätt tid.

Sedan den 1 september 2018 gäller ett räntetak i konsumentkreditlagen (2010:1846), som begränsar en kreditgivares möjlighet att ta ut kreditränta och dröjsmålsränta för högkostnadskrediter (19 a § första stycket). En högkostnadskredit är en kredit med en effektiv ränta som minst uppgår till referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) med ett tillägg av 30 procentenheter och som inte huvudsakligen avser kreditköp eller är en bostadskredit (2 §). Räntetaket innebär att en högkostnadskredit inte får ha en kreditränta eller dröjsmålsränta som är mer än 40 procentenheter högre än den vid varje tid gällande referensräntan.

Bestämmelserna om räntetak infördes i syfte att åstadkomma större restriktivitet i utlåningen av högkostnadskrediter och att färre krediter beviljas sådana konsumenter som riskerar att inte kunna fullgöra kreditåtagandet. Det övergripande syftet med reformen var att minska risken för att konsumentkrediter leder till överskuldssättning (prop. 2017/18:72 s. 20). Reformen har visat sig ha effekt. Enligt en utvärdering av reformen som Finansinspektionen gjorde 2020 har det nuvarande räntetaket inneburit att antalet nya högkostnadskrediter har minskat kraftigt. Närmare en fjärdedel av blacolånen under 50 000 kronor bedöms ha försvunnit från marknaden, och det är framför allt små lån och lån till låginkomsttagare och unga som har minskat till följd av reformen (FI-analys 22: Färre högkostnadskrediter efter nya regler, oktober 2020). Utredningens granskning av marknaden för konsumentkrediter visar dock att det fortfarande erbjuds krediter med höga räntor, och det finns uppgifter från Finansinspektionen som pekar på att det är betydligt vanligare med betalningsproblem bland de konsumenter som har tecknat en kredit till en hög ränta än bland övriga konsumenter. Krediter med hög ränta riktar sig ofta till resurssvaga konsumenter som i sin utsatthet får finna sig i höga kostnader för krediten. Statistiken ger även en tydlig bild av att höga risktoleranser, dvs. att det finns kreditgivare som är beredda att ge krediter till konsumenter med högre risk att få betalningsproblem, är en bidragande orsak till att överskuldssättningen i samhället har ökat. Det finns alltså ett tydligt samband mellan höga räntor och riskfylld kreditgivning och överskuldssättning.

Utredningen föreslår mot den bakgrunden att det nuvarande räntetaket ska sänkas. Enligt utredningen skulle det leda till att kreditgivare blir mer restriktiva och noggranna i sin kreditprövning av konsumenter med små marginaler, vilket i sin tur kan leda till att färre kredittagare får tidiga och allvarliga betalningsproblem. En klar majoritet av remissinstanserna delar den bedömningen, och tillstyrker eller har inga invändningar mot utredningens förslag. Flera av dem, bl.a. *Finansinspektionen*, *Kronofogdemyndigheten*, *Konsumentverket* och *Svenskt Näringsliv*, framhåller förslaget som en av de viktigaste åtgärderna för att motverka riskfylld kreditgivning och överskuldssättning.

Med hänsyn till Finansinspektionens utvärdering av 2018 års reform finns det skäl att utgå från att ett sänkt räntetak ytterligare kommer att minska utbudet av de mest riskfyllda krediterna. Enligt regeringen är en sådan utveckling angelägen för att motverka att kreditgivning leder till överskuldssättning. Även om det nuvarande räntetaket har haft effekt, visar utredningens granskning av konsumentkreditmarknaden att räntetaket inte i tillräcklig grad hindrar riskfylld kreditgivning. Det är fortfarande vanligt

att konsumenter med stor risk för att inte kunna fullfölja kreditåtagandet beviljas krediter med räntor i det högre tillåtna spannet och därmed riskerar att hamna i betalningsdröjsmål. Betalningsdröjsmålet kan i sin tur leda till att konsumenten hamnar i en skuldspiral, där bl.a. växande dröjsmålsräntor bidrar till att det blir än svårare att återbetala skulderna, och så småningom till överskultsättning. Regeringen bedömer därför att ett sänkt räntetak bör leda till att kreditgivare blir mer restriktiva i sin utlåning till konsumenter med små ekonomiska marginaler och skapa ett starkare incitament att göra mer noggranna kreditprövningar. Detta motverkar kreditgivning som leder till överskultsättning.

Ett sänkt räntetak kan få till följd att vissa kreditgivare kommer att kompensera för minskade ränteintäkter genom att höja räntorna på kreditprodukter som ligger inom räntetaket, och att vissa konsumentkrediter därmed blir dyrare. Finansinspektionens utvärdering av det nuvarande räntetaket ger stöd för att det finns en risk för en sådan normerande effekt. Eftersom syftet med räntetaket är att minska utbudet av de allra dyraste krediterna anser regeringen att detta är en effekt av ett sänkt räntetak som kan godtas.

Ett sänkt räntetak skulle även kunna leda till en ökad lånebenägenhet om priserna på krediterna sjunker, och därmed en risk för att konsumenter kommer att låna högre belopp, något som även *Brixo AB* tar upp. Finansinspektionen konstaterar i sin utvärdering att införandet av det nuvarande räntetaket har haft en sådan effekt, men att lånekostnaden trots det i genomsnitt hade minskat med 15 procent till följd av de lägre räntorna. Enligt utredningens beräkningar skulle en sänkning av räntetaket kunna medföra att konsumenter som i dag tar ett lån i genomsnitt kommer att låna 4 procent mer. Som utredningen konstaterar handlar det alltså om en marginell eventuell ökning av lånebenägenheten. Att kreditbeloppen är högre än tidigare kan vidare vara en indikation på att kreditgivningen inriktas på konsumenter med bättre kreditvärdighet eftersom kreditgivare riskerar mer vid utlåning av högre belopp. Risken för att ett sänkt räntetak leder till att konsumenter lånar mer utgör mot den bakgrunden inte ett tillräckligt skäl för att avstå från en sänkning av räntetaket.

Enligt *Finansbolagens Förening* och *Svensk Inkasso*, som avstyrker förslaget, riskerar ett sänkt räntetak att leda till att konsumenter med lägre inkomster exkluderas från kreditmarknaden, trots att de är kreditvärda. Liknande synpunkter framförs av *Brixo AB*, som också avstyrker förslaget. Regeringen delar utredningens bedömning att det finns ett utrymme för att sänka det nuvarande räntetaket utan att det finns någon större risk för en sådan effekt. Syftet med ett räntetak är att motverka att dyra krediter beviljas konsumenter som riskerar att inte kunna fullgöra kreditåtagandet, inte att helt förhindra kreditgivning till konsumenter som innebär vissa risker för kreditgivarna. Räntetaket behöver därför ligga på en välavvägd nivå, och regeringen återkommer till den frågan nedan.

Sammanfattningsvis anser regeringen att en sänkning av det nuvarande räntetaket är en motiverad och ändamålsenlig åtgärd för att motverka riskfylld kreditgivning och överskultsättning. Räntetaket bör därför sänkas och gälla både krediträntan och dröjsmålsräntan. Om samma räntetak inte gäller för dröjsmålsräntan finns det risk för att kreditgivare höjer dröjsmålsräntan för att kompensera för de minskade ränteintäkter som en lägre kreditränta innebär. Det skulle öppna upp för att dyra krediter fortsatt lämnas till utsatta

konsumenter med otillräcklig återbetalningsförmåga, och att den önskade effekten av ett sänkt räntetak därmed uteblir.

Räntetaket bör sänkas från 40 till 20 procentenheter

Räntetaket syftar till att åstadkomma en större restriktivitet i utlåningen av krediter så att färre krediter beviljas konsumenter som riskerar att få betalningsproblem och hamna i överskuldssättning. En sänkning av taket innebär ett ingrepp i avtalsfriheten och det är därför, som *Svenskt Näringsliv* framhåller, viktigt att räntetaket kalibreras så att det inte inverkar negativt på kreditgivningen i stort. Samtidigt som utlåningen bör bli mer restriktiv, bör det fortsatt finnas ett utrymme för kreditgivare att differentiera sina krediterbudanden och rikta in sig på olika konsumentgrupper. Ett räntetak bör därför inte helt förhindra kreditgivning till konsumenter som är förknippad med viss risk för kreditgivarna, så länge som konsumenten bedöms vara kreditvärdig vid en kreditprövning. Det behöver alltså finnas kvar ett utrymme för en räntesättning som tar hänsyn till riskerna med krediten.

Utredningen föreslår att räntetaket sänks från 40 till 20 procentenheter, dvs. att varken krediträntan eller dröjsmålsräntan ska få vara mer än 20 procentenheter högre än den vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen. Enligt utredningens beräkningar skulle ett räntetak på 20 procentenheter över referensräntan sammantaget, om man beaktar lån från samtliga långgivare, motsvara en total minskning i volym (i kronor) av alla nya blacolån med 1 procent. När det gäller påverkan på konsumentkreditinstitutens långivning bedöms det sänkta räntetaket påverka ytterligare 8 procent av de som tar blacolån och dämpa volymen av de krediter som i dag betecknas som högkostnadskrediter med 67 procent. Utlåningen av övriga blacolån från konsumentkreditinstituten bedöms minska med 12 procent. Samtidigt bedöms andelen av alla blacolån som i dag är högkostnadskrediter minska med 73 procent.

De flesta remissinstanser tillstyrker eller har inga invändningar mot utredningens förslag. *Kronofogdemyndigheten* anser att den föreslagna sänkningen av räntetaket är viktig för att säkerställa mer noggranna kreditprövningar och minska utbudet av de mest riskfyllda krediterna. *Finansinspektionen* bedömer att den föreslagna nivån är sådan att den inte bör begränsa utlåning till andra konsumenter än de med förhöjda risker, och enligt *Konkurrensverket* medger den ett tillräckligt utrymme för bolag att differentiera sina erbjudanden och konkurrera effektivt om kunder på marknaden. Regeringen instämmer i bedömningen att den av utredningen föreslagna nivån på räntetaket framstår som välavvägd och lämplig. Den bedöms både åstadkomma att utlåningen till de mest ekonomiskt utsatta konsumenterna påverkas och blir mer restriktiv, och att det fortfarande finns ett tillräckligt stort utrymme för kreditgivarna att vid prissättningen av krediterna ta hänsyn till sina risker och omständigheterna i det enskilda fallet. Den föreslagna nivån på räntetaket bör även ge kreditgivarna tillräckliga möjligheter att fortsättningsvis bestämma dröjsmålsräntan på ett sådant sätt att den får en preventiv effekt.

Enligt regeringens bedömning skulle en högre nivå på räntetaket än vad utredningen föreslår, exempelvis i spannet 25–30 procentenheter i enlighet med vad *Brixo AB* förordar, inte i tillräcklig utsträckning minska utbudet av de mest riskfyllda konsumentkrediterna. Inte heller bedöms ett lägre

räntetak än 20 procentenheter, vilket *Sveriges Konsumenter* och *Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst* förespråkar, vara lämpligt. Utredningen har övervägt en sänkning av räntetaket till 15 procentenheter, och bedömer att påverkan på konsumentkreditmarknaden i så fall skulle bli betydligt större. Storbankerna skulle i princip vara opåverkade, men för andra skulle påverkan bli stor. Exempelvis skulle drygt 33 procent av dem som tar lån hos nischbanker påverkas. Enligt utredningen skulle en sådan nivå riskera att i för stor utsträckning försvåra för konsumenter att få tillgång till krediter. Även *Svenska Bankföreningen* och *Swedish FinTech Association* framhåller denna risk. En sådan effekt är naturligtvis inte önskvärd.

Enligt *Svensk Inkasso* finns det en risk för att en räntesats som ligger strax under taket alltid kommer att betraktas som skälig, oavsett vad en mer nyanserad prövning i domstol skulle ha kommit fram till, eftersom den ligger inom ramen för vad som är tillåtet. Syftet med räntetaket är emellertid inte att ange vilken räntenivå som i varje enskilt fall är att anse som skälig, utan att få till mer rimliga villkor och motverka riskfylld kreditgivning och överskuldssättning. Räntetaket sätter en absolut yttersta gräns för hur hög krediträntan och dröjsmålsräntan får vara. Som framhölls i samband med att det nuvarande räntetaket infördes, finns det andra bestämmelser som syftar till att begränsa användandet av bl.a. alltför höga räntenivåer, t.ex. 31 och 36 §§ om ocker och oskäliga avtalsvillkor i avtalslagen och 9 kap. 5 § om ocker i brottsbalken. För att bedöma om ett avtal är oskäligt eller om det är fråga om ocker måste det alltid i det enskilda fallet göras en samlad bedömning av räntan och lånevillkoren i övrigt (se t.ex. rättsfallet NJA 1995 s. 430). Den nu föreslagna regleringen hindrar därmed inte att en kreditränta eller dröjsmålsränta som är lägre än räntetaket kan anses som oskälig och jämkas (prop. 2017/18:72 s. 23).

Sammanfattningsvis föreslår regeringen att räntetaket sänks till 20 procentenheter och, liksom i dag, relateras till den vid varje tid gällande referensräntan.

Räntetaket bör utvidgas till att omfatta fler krediter

Bestämmelserna om räntetak gäller i dag endast högkostnadskrediter. Det innebär att räntetaket inte gäller för krediter med en lägre effektiv ränta än referensräntan med ett tillägg av 30 procentenheter, krediter som huvudsakligen avser kreditköp och bostadskrediter. Att krediter som huvudsakligen avser kreditköp inte omfattas motiverades i samband med att den nuvarande regleringen för högkostnadskrediter infördes med att det är en tämligen stor skillnad mellan en kredit kopplad till ett kreditköp och en fristående kredit, då kreditköp i grunden är ett betalningsansånd för en vara eller tjänst som kunden redan har fått. Vad gäller bostadslån anfördes att det ofta är fråga om en kredit som är förenad med säkerhet i bostaden. Varken kreditköp eller bostadskrediter ansågs vara förknippade med den problematik som då fanns med höga krediträntor och kostnader (prop. 2017/18:72 s. 16).

Utredningen föreslår att räntetaket ska utvidgas till att omfatta samtliga krediter enligt konsumentkreditlagen utom bostadskrediter. Enligt utredningen minimerar ett utvidgat räntetak risken för att kreditgivare anpassar sitt produktutbud för att inte träffas av regleringen, och innebär därmed ett

starkare konsumentskydd. De flesta remissinstanser tillstyrker eller har inga invändningar mot utredningens förslag.

Finansbolagens Förening avstyrker förslaget om ett utvidgat räntetak och anser att regleringen kring högkostnads krediter bör behållas men justeras så att den inriktas på problemet med överskudsättning och blir mer proportionell. Enligt föreningen kommer ett mer generellt tak att leda till att många konsumenter med lägre inkomster helt exkluderas från kreditmarknaden. *Svensk Inkasso* avstyrker förslaget av liknande skäl, och anser att det riskerar att påverka en mängd andra kreditgivare än sådana som lämnar s.k. snabbblån och försvåra den ekonomiska situationen för många hushåll. *Visa Europe Limited* anser att ett generellt räntetak inte leder till det bästa resultatet för konsumenten och att olika tak bör gälla för olika krediter för det fall ett räntetak införs, eftersom risken varierar.

Det nuvarande räntetaket var en av flera åtgärder som infördes i syfte att åstadkomma en mer ansvarsfull marknad för snabbblån och andra högkostnads krediter som erbjuds av konsumentkreditinstitut. Reformen inriktade sig på dessa krediter då det kvarstod betydande konsumentskyddsproblem på snabbblånemarknaden. Utvecklingen tydde då på att många snabbblån beviljades konsumenter som inte hade ekonomisk förmåga att fullgöra åtagandena enligt kreditavtalet, och statistik visade att antalet ansökningar om betalningsföreläggande som avser obetalda snabbblån fortsatte att öka (prop. 2017/18:72 s. 12). Även i dag utmärker sig högkostnads krediter i fråga om problem på konsumentkreditmarknaden, och problembilden är i princip densamma. Enligt utredningen ger statistiken en tydlig bild av att konsumentkreditinstitutet generellt sett är mer beredda att ge krediter till konsumenter med högre risk att få betalningsproblem än vad övriga kreditgivare är. De krediter som erbjuds dessa konsumenter är dyra, eftersom risken för att konsumenten inte ska kunna betala tillbaka är stor, och är därmed särskilt riskfyllda och problematiska från ett överskudsättningsperspektiv.

Den sänkning av räntetaket som regeringen nu föreslår kommer i praktiken framför allt att påverka krediter som i dag lämnas av konsumentkreditinstitut. Majoriteten av alla andra krediter som lämnas har en ränta som är betydligt lägre än den nivå på räntetaket som nu föreslås. En sänkning av räntetaket bedöms därför ha marginell betydelse för andra kreditgivare än konsumentkreditinstitut. Regeringen delar därför inte Svensk Inkassos och Finansbolagens Förenings uppfattning att en utvidgning av räntetaket riskerar att påverka en mängd andra kreditgivare än sådana som lämnar snabbblån. Inte heller bedöms förslaget utgöra grogrund för en illegal låne-marknad, vilket Finansbolagens Förening befarar. Enligt utredningen finns det inget som talar för detta. Det är samtidigt viktigt att säkerställa att konsumenter som förlorar kontrollen över sin ekonomiska situation och riskerar överskudsättning har kännedom om sina möjligheter att få stöd och hjälp av t.ex. den kommunala budget- och skuldrådgruppen.

En utvidgning av räntetaket handlar om att stärka konsumentskyddet på området genom att minimera risken för att kreditgivare styr om sitt produktutbud för att inte omfattas av räntetaket. I likhet med utredningen och flertalet remissinstanser, bl.a. *Konsumentverket* och *Stockholms universitet (Juridiska fakultetsnämnden)*, anser regeringen att tillämpningsområdet för räntetaket bör vara brett för att syftet med räntetaket ska uppnås. Ett utvidgat räntetak bidrar också, som *Swedish FinTech Association* påpekar, till för-

bättrad konkurrensneutralitet. Åtgärder som medför ett bredare konsument-skydd är även i linje med EU:s nya konsumentkreditdirektiv som antogs 2023. I direktivet föreskrivs att medlemsstaterna ska införa åtgärder, t.ex. tak, i syfte att effektivt förhindra missbruk och säkerställa att konsumenter inte debiteras alltför höga krediträntor, effektiva räntor eller sammanlagda kreditkostnader (artikel 31).

Enligt regeringen är det sammantaget lämpligt att räntetaket, i enlighet med utredningens förslag, utvidgas till att omfatta samtliga krediter enligt konsumentkreditlagen utom bostadskrediter. De skäl som vid införandet av räntetaket motiverade att bostadskrediter inte skulle omfattas av räntetaket gör sig enligt regeringen alljämt gällande. Bostadskrediter omfattas inte heller av det nya konsumentkreditdirektivet.

Förbudet mot att ta ut annan ersättning än dröjsmålsränta bör gälla alla krediter som omfattas av räntetaket

I samband med att räntetaket för högkostnadskrediter infördes 2018, infördes även en begränsning för kreditgivare att ta ut ersättning med anledning av ett dröjsmål med betalningen (19 a § andra stycket konsumentkreditlagen). Bestämmelsen innebär att konsumenten inte är skyldig att betala någon annan form av ersättning till kreditgivaren än dröjsmålsränta med anledning av dröjsmålet. Syftet är att kreditgivare inte ska kunna kringgå räntetaket för dröjsmålsräntan genom att i stället ta ut eller höja befintliga dröjsmålsavgifter (prop. 2017/18:72 s. 22–23).

Regeringen föreslår nu att räntetaket, som också fortsättningsvis ska omfatta även dröjsmålsränta, ska utvidgas till att omfatta alla krediter enligt konsumentkreditlagen utom bostadskrediter. Som en följd av detta bör, i enlighet med utredningens förslag, även tillämpningsområdet för förbudet att ta ut annan form av ersättning än dröjsmålsränta vid konsumentens dröjsmål utvidgas på motsvarande sätt. Annars skulle kreditgivare kunna kringgå räntetaket för dröjsmålsränta genom att ta ut avgifter.

Det innebär att konsumenten, när det gäller krediter som omfattas av det utvidgade räntetaket, inte kommer att vara skyldig att betala någon annan form av ersättning än dröjsmålsränta vid betalningsdröjsmål (se prop. 2017/18:72 s. 22–23 och 65 samt 5 § konsumentkreditlagen, jfr rättsfallet NJA 2024 s. 86). Bestämmelsen kommer inte heller i fortsättningen hindra att konsumenten kan bli skyldig att ersätta kostnader enligt lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m. (se dock avsnitt 5.2 om kostnadstak), kostnader i den summariska processen hos Kronofogdemyndigheten eller rättegångskostnader i domstol (prop. 2017/18:72 s. 65). Regeringen ser inget behov av att, som *Svenska Bankföreningen* föreslår, i lagen tydliggöra att även påminnelseavgifter får tas ut.

5.2 Skärpta regler om kostnadstak

Regeringens förslag: Bestämmelserna om kostnadstak i konsumentkreditlagen ska få ett utvidgat tillämpningsområde och omfatta alla krediter enligt lagen utom bostadskrediter, kontokrediter som huvudsakligen avser kreditköp och krediter som avser kreditköp där kreditbeloppet inte överstiger två procent av prisbasbeloppet.

Vidare ska ett särskilt kostnadstak för uppläggningsavgifter införas, som ska gälla för alla krediter utom bostadskrediter, och som innebär att sådana avgifter inte får överstiga en procent av prisbasbeloppet.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utöver bostadskrediter föreslår utredningen att kontokrediter helt ska undantas från kostnadstaket, som ska benämnas ”absolut kostnadstak”. Utredningen föreslår också en annan lagteknisk lösning när det gäller det särskilda kostnadstaket för uppläggningsavgifter.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser, bl.a. *Finansinspektionen*, *Konkurrensverket*, *Konsumentverket*, *Stockholms universitet (Juridiska fakultetsnämnden)* och *Svenskt Näringsliv*, tillstyrker utredningens förslag eller har inga invändningar mot dem. Konsumentverket anser dock att kontokrediter bör omfattas av kostnadstaket, om inte mycket starka skäl talar emot det.

Svenska Bankföreningen avstyrker förslaget om ett utvidgat kostnadstak i den del som innebär att kostnadstaket för en ny kredit ska omfatta kostnaderna för en befintlig kredit, när någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med refinansierar krediten. Enligt Bankföreningen skulle en sådan ordning bli så komplex och kostsam att kreditgivare kommer att avstå från att lösa krediter hos en annan kreditgivare. Bankföreningen föreslår att det i stället införs en skyldighet för kreditgivare att upplysa konsumenten om att ett eventuellt kostnadstak inte följer med när en eller flera krediter löses med en ny kredit hos en annan kreditgivare.

Liknande synpunkter på förslaget om refinansiering lämnas av *Finansbolagens Förening* som, i likhet med *Svensk Inkasso*, avstyrker utredningens förslag. Enligt dessa remissinstanser är ett utvidgat kostnadstak en oproportionerlig åtgärd som bl.a. medför praktiska svårigheter och kostnader. I stället anser de att reglerna kring högkostnadskrediter bör behållas, men skärpas genom att definitionen av en högkostnadskredit ändras. *Finansbolagens Förening* och *Svensk Inkasso*, liksom *Svenska Bankföreningen*, anser att kostnader enligt lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m. inte bör omfattas av kostnadstaket. När det gäller förslaget om ett särskilt tak för uppläggningsavgifter, anser *Finansbolagens Förening* och *Svensk Inkasso* att det inte finns något regleringsbehov då det redan följer av gällande rätt att avgifter som överstiger kreditgivarens kostnader för krediten inte är tillåtna.

Skälen för regeringens förslag

Kostnadstakets tillämpningsområde bör utvidgas

Samtidigt med det nuvarande räntetaket infördes även ett kostnadstak för högkostnadskrediter. Kostnadstaket innebär att kostnaderna för krediten inte får överstiga ett belopp som motsvarar kreditbeloppet eller, i fråga om

en kontokredit, varje enskilt utnyttjande av krediten som konsumenten har gjort (19 b § första stycket konsumentkreditlagen). Med kostnader avses kreditkostnader, dröjsmålsränta och kostnader enligt lagen om ersättning för inkassokostnader m.m. (19 b § andra stycket). För att kostnadstaket inte ska kunna kringgås finns även en bestämmelse som innebär att om kreditgivaren, eller någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med, helt eller delvis finansierar återbetalning av en högkostnadskredit genom att lämna konsumenten en ny högkostnadskredit, ska kostnadstaket för den nya krediten omfatta kostnaderna för den befintliga krediten (19 b § tredje stycket). Bestämmelserna om kostnadstak infördes bl.a. mot bakgrund av bedömningen att ett räntetak kunde leda till kreditprodukter som utvecklas mot högre belopp och längre löptider. För en kredit med längre löptid eller där konsumenten är i dröjsmål med betalning finns det en risk för att kostnaderna kan bli stora och medföra svårigheter för konsumenten att återbetala krediten. För att motverka skenande kostnader för konsumenter och åstadkomma större restriktivitet i utlåningen till högriskkonsumenter infördes kostnadstaket som ett komplement till räntetaket (prop. 2017/18:72 s. 25–26).

Regeringen föreslår nu att räntetaket ska sänkas och utvidgas till att omfatta fler krediter än högkostnadskrediter. Eftersom kostnadstaket utgör ett komplement till räntetaket framstår det som ändamålsenligt att även utvidga kostnadstaket för att upprätthålla ett adekvat konsumentskydd på området. De flesta remissinstanser tillstyrker eller har inga invändningar mot det. Flera av dem, bl.a. *Finansinspektionen* och *Kronofogdemyndigheten*, framhåller att en utvidgning av kostnadstaket är en mycket angelägen åtgärd som, tillsammans med ett sänkt och utvidgat räntetak, bedöms bidra till att det blir mindre fördelaktigt för kreditgivare att bevilja krediter till konsumenter med små marginaler och att konsumenter som hamnar i överskuldssättning får en reell möjlighet att återbetala sina skulder.

Regeringen konstaterar att även om skuldutväxten generellt bör hämmas av ett sänkt räntetak genom att räntan genereras långsammare, kan en kredit som sträcker sig över lång tid, eller där konsumenten är i dröjsmål, ändå riskera att leda till att konsumenten får betala räntor och andra kostnader som betydligt överstiger det ursprungliga kreditbeloppet. Genom att hålla en skuld vid liv kan det vara möjligt för en kreditgivare att få betalt av konsumenten under en lång period. Möjligheten att ta ut dröjsmålsränta och tillgången till ett effektivt indrivningssystem gör att avkastningen på ett utlånat belopp kan bli god, även om konsumenten hamnar i betalningsdröjsmål. För en konsument med betalningssvårigheter kan det bli så att skulden efter ett tag blir omöjlig att betala tillbaka.

Ett kostnadstak innebär ett skydd mot att kostnaderna för konsumenten blir alltför höga och bidrar därmed till en större restriktivitet i utlåningen till konsumenter med sämre återbetalningsförmåga. Genom kostnadstaket kan konsumenten också förstå vad den totala kostnaden för krediten högst kan bli. En annan viktigt fördel med ett kostnadstak, inte minst ur ett överskuldssättningsperspektiv, är att det innebär att det finns ett definitivt stopp för skuldutväxten. Som några remissinstanser, bl.a. *Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst*, tar upp kan ett kostnadstak öka motivationen hos överskuldssatta att betala sina skulder när de ser att skulderna faktiskt minskar. Att skulden slutar att växa kan även öka kreditgivares incitament att nå en uppgörelse och komma överens om en avbetal-

ningsplan med en konsument som är i betalningsdröjsmål. Regeringen anser därför, till skillnad från *Svensk Inkasso*, att det inte finns anledning att befara att ett utvidgat kostnadstak kommer att påverka betalningsmoralen i samhället negativt.

Finansbolagens Förening anser att bestämmelserna om kostnadstak är oförenliga med sådana anståndsåtgärder, bl.a. avbetalningsplaner, som förutsätts enligt det nya konsumentkreditdirektivet (artikel 35). Regeringen delar inte den bedömningen och konstaterar att en liknande reglering finns i det nuvarande konsumentkreditdirektivet (artikel 16 a), som har genomförts i svensk rätt (prop. 2023/24:23).

Enligt *Svensk Inkasso* kommer ett utvidgat kostnadstak även att medföra att konsumenter blir mer riskbenägna vid kreditbeslut. Även om risken för detta inte kan uteslutas, bör den inte överdrivas. Ett utvidgat kostnadstak bedöms, särskilt tillsammans med ett sänkt och utvidgat räntetak, leda till att kreditgivare blir mer restriktiva i sin kreditgivning till konsumenter med låg återbetalningsförmåga.

Kostnadstaket är alltså ett viktigt komplement till räntetaket när det gäller att motverka riskfylld kreditgivning och överskuldssättning. En utvidgning av kostnadstaket innebär ett förstärkt konsumentskydd mot riskfyllda krediter med långa löptider och växande kostnader vid betalningsdröjsmål genom att skyddsreglerna tillämpas i fler fall än i dag. Ett utvidgat kostnadstak kan även bidra till att minimera risken för att kreditgivare styr om sitt produktutbud för att inte omfattas av kostnadstaket. Som utredningen och bl.a. *Finansinspektionen* pekar på, möjliggör nuvarande regler att vissa kreditgivare erbjuder krediter till räntor som ligger strax under nivån för vad som räknas som en högkostnadskredit för att på så sätt undkomma kostnadstaket. Därigenom kan en kredit fortsätta att generera intäkter även om konsumenten hamnar i betalningsdröjsmål. Mot den bakgrunden bör en utvidgning av kostnadstaket inte vara begränsad till högkostnadskrediter, vilket *Finansbolagens Förening* och *Svensk Inkasso* förordar. För att syftet med kostnadstaket bättre ska uppnås bör utgångspunkten, liksom i fråga om räntetaket, vara att alla krediter enligt konsumentkreditlagen ska omfattas. Det bidrar också till förbättrad konkurrensneutralitet, och bedöms även vara i linje med EU:s nya konsumentkreditdirektiv.

Regeringen anser sammanfattningsvis att tillämpningsområdet för kostnadstaket bör utvidgas.

Kreditköp bör omfattas av det utvidgade kostnadstaket

Det nuvarande kostnadstaket omfattar inte krediter som huvudsakligen avser kreditköp, vilket bl.a. beror på att det ansågs vara en skillnad mellan en kredit kopplad till ett kreditköp och en fristående kredit, då kreditköp i grunden är ett betalningsansånd för en vara eller tjänst som konsumenten redan har fått. Kreditköp ansågs inte heller vara förknippade med problematiken med höga krediträntor och kostnader (prop. 2017/18:72 s. 16).

Som utredningen konstaterar har antalet kreditköp ökat de senaste åren, bl.a. genom näthandeln, vilket har lett till att fler konsumenter får betalningsproblem. Enligt statistik från Kronofogdemyndigheten var näthandeln t.ex. den vanligaste orsaken till skulder bland unga kvinnor 2022 (Skuldsättning bland unga vuxna – Korta analyser nr 1 – 2022). Även om krediter som avser kreditköp i regel inte förknippas med höga räntor och stora kostnader

i övrigt kan de, i likhet med andra typer av krediter, växa om konsumenten inte betalar i enlighet med avtalet och vara början till att konsumenten hamnar i en besvärlig ekonomisk situation som kan leda till överskuld-sättning. Det är därför motiverat att krediter som avser kreditköp omfattas av det utvidgade kostnadstaket.

Att låta alla kreditköp, oavsett storleken på krediten, omfattas av kostnadstaket skulle dock få oönskade konsekvenser. Som utredningen konstaterar skulle det få till följd att det vid kreditköp som avser mindre belopp inte skulle vara möjligt för en kreditgivare att vid betalningsdröjsmål få ersättning för t.ex. betalningspåminnelse eller inkassokrav. Enligt *Swedish FinTech Association* kan ett kostnadstak utan ett nedre belopp därför ha en negativ påverkan på utbudet av krediter som avser kreditköp. Det skulle t.ex. kunna innebära att utbudet av fakturakrediter, som vid näthandel gör det möjligt för konsumenten att se och undersöka en vara innan betalning sker, begränsas. För att undvika dessa oönskade effekter bör det införas en nedre beloppsgräns för vilka kreditköp som ska omfattas av det utvidgade kostnadstaket. Den beloppsgräns som utredningen föreslår – två procent av prisbasbeloppet (1 146 kronor år 2024) – framstår som väl avvägd.

Sammanfattningsvis föreslår regeringen att krediter som avser kreditköp där kreditbeloppet inte överstiger två procent av det prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken som gällde när kreditavtalet ingicks inte ska omfattas av det utvidgade kostnadstaket.

Kontokrediter bör omfattas av det utvidgade kostnadstaket

Det nuvarande kostnadstaket är tillämpligt även för en kontokredit som utgör en högkostnadskredit och som inte huvudsakligen avser kreditköp. Med en kontokredit avses ett kreditavtal som innebär en fortlöpande rätt att utnyttja ett kreditutrymme (2 § konsumentkreditlagen). För en högkostnadskredit som utgör en kontokredit beräknas kostnadstaket utifrån varje enskilt utnyttjande av kreditbeloppet (19 b § första stycket konsumentkreditlagen). Att kontokrediter skulle omfattas av kostnadstaket motiverades med att det annars skulle bli enkelt för kreditgivarna att kringgå regleringen och att åtgärden i praktiken inte skulle medföra något stärkt konsumentskydd om de inte omfattades (prop. 2017/18:72 s. 29).

Utredningen föreslår att kontokrediter, till skillnad från i dag, helt ska undantas från kostnadstaket. Enligt utredningen finns det med hänsyn till kontokrediternas speciella konstruktion flera praktiska svårigheter med att tillämpa ett kostnadstak. De praktiska tillämpningssvårigheter som utredningen pekar på handlar till att börja med om mot vilket belopp kostnadstaket ska beräknas – på hela det beviljade kreditutrymmet eller varje enskilt utnyttjande av krediten. Om kostnadstaket ska avse varje enskilt utnyttjande, blir en följdfråga hur kreditgivarna ska avräkna det inbetalade beloppet mot bakgrund av att avräkning i dag många gånger sker på det totala utestående beloppet utan att de enskilda utnyttjandena särskiljs. Ytterligare ett problem som utredningen tar upp är hur avgifter och övriga kostnader som inte är hänförliga till det enskilda utnyttjandet, t.ex. årsavgifter, ska beräknas i förhållande till ett kostnadstak. Några remissinstanser, bl.a. *Svenska Bankföreningen* och *Swedish FinTech Association*, understryker att kostnadstaket inte bör omfatta kontokrediter av de skäl som utredningen tar upp.

Konsumentverket anser å andra sidan att kontokrediter bör omfattas av kostnadstaket, om inte mycket starka skäl talar emot det. Myndigheten framhåller att kontokrediter omfattas av det nuvarande kostnadstaket, och anser att ett undantag skapar utrymme och incitament för kreditgivare att anpassa sitt utbud och erbjuda produkter som är undantagna från kostnadstaket. Enligt *Konsumentverket* kan det föreslagna undantaget förmodas leda till en utveckling där kreditgivare i ökad omfattning erbjuder kontokrediter för att undgå kostnadstaket och en risk för att konsumenter som bedöms vara betalningssvaga erbjuds kontokrediter framför andra kredittyper. Detta skulle medföra fortsatta risker för problematisk skuldsättning.

Regeringen delar de farhågor som *Konsumentverket* ger uttryck för och som även kom till uttryck när det nuvarande kostnadstaket infördes och ledde till att kontokrediter inte undantogs från kostnadstaket. Även utredningen tar upp risken för att vissa kreditgivare anpassar sina kreditprodukter så att de inte omfattas av kostnadstaket. Regeringen konstaterar att samma praktiska svårigheter som utredningen nu tar upp som skäl mot att låta kontokrediter omfattas av kostnadstaket lyftes och bemöttes i samband med att nuvarande kostnadstak infördes (prop. 2017/18:72 s. 29–31). Enligt regeringen har det inte framkommit tillräckliga skäl att frångå de bedömningar som då gjordes, oaktat att kostnadstaket nu föreslås få ett utvidgat tillämpningsområde. Att helt undanta kontokrediter skulle riskera att öppna upp för ett kringgående av den konsumentskyddande regleringen genom att kreditgivare som i dag lämnar konsumenter lån i stället tillhandahåller ett kreditutrymme med motsvarande belopp som konsumenten kan disponera över genom att själv göra uttag eller överföringar. Med en sådan utveckling skulle syftet med ett kostnadstak urholkas. Regeringen anser därför att kontokrediter bör omfattas av kostnadstaket på samma sätt som i dag, dvs. med undantag för sådana krediter som huvudsakligen avser kreditköp. De svårigheter som kan komma att uppstå vid tillämpningen av kostnadstaket får hanteras utifrån de vägledande uttalanden som lagstiftaren gjorde i samband med att nuvarande kostnadstak infördes.

Bostadskrediter bör fortsatt undantas från kostnadstaket

Utredningen föreslår att bostadskrediter även fortsatt ska undantas från tillämpningsområdet för ett kostnadstak, bl.a. mot bakgrund av att dessa krediter är förenade med säkerhet och omfattas av särskilda skyddsregler som bolånetak och amorteringskrav. Regeringen delar den bedömningen. Det innebär att bostadskrediter inte bör omfattas av ett utvidgat kostnadstak.

Kostnadstaket bör vara utformat på samma sätt som i dag

Regeringen föreslår, i likhet med utredningen, ingen ändring av nivån på kostnadstaket. Nivån framstår alltså som rimlig och ger ett tillräckligt utrymme för kreditgivare att få ersättning för kostnader (prop. 2017/18:72 s. 29). Det innebär att kostnaderna för krediten maximalt ska få motsvara kreditbeloppet eller, i fråga om en kontokredit, varje enskilt utnyttjande av krediten som konsumenten har gjort.

Utredningen föreslår även att det utvidgade kostnadstaket ska omfatta samma kostnader som det nuvarande kostnadstaket, dvs. kreditkostnader, dröjsmålsränta och kostnader enligt lagen om ersättning för inkassokost-

nader m.m. *Finansbolagens Förening*, *Svenska Bankföreningen* och *Svensk Inkasso* anser att kostnader enligt lagen om ersättning för inkassokostnader m.m. inte bör omfattas eftersom de inte utgör kostnader för själva krediten utan avser avtalsbrott och regleras i lag. Svensk Inkasso framför bl.a. att en minskad möjlighet att debitera kostnader riskerar att skapa ett incitament för borgenärer att driva in fordringar genom utmätning med färre avbetalningsplaner som följd. Liknande invändningar framfördes i samband med att det nuvarande kostnadstaket infördes (prop. 2017/18:72 s. 28). Regeringen anser att det inte finns skäl att nu göra en annan bedömning än vad lagstiftaren då gjorde. Regeringen delar även utredningens bedömning att nivån på kostnadstaket är sådan att det bör finnas utrymme för att debitera konsumenten inkassokostnader, inklusive kostnader för att upprätta en amorteringsplan. Risken för färre avbetalningsplaner bör därför inte överdrivas. Enligt regeringen är det ändamålsenligt att kostnader enligt lagen om inkassokostnader m.m. omfattas även av ett utvidgat kostnadstak.

För att kostnadstaket inte ska kringgås föreslår utredningen att den reglering som gäller i dag i fråga om refinansiering av en kredit ska gälla även för det utvidgade kostnadstaket. Det innebär att om en kreditgivare, eller någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med, lämnar konsumenten en ny kredit som helt eller delvis finansierar återbetalning av den befintliga krediten, avses med kostnader för den nya krediten även sådana kostnader som är hänförliga till den befintliga krediten.

Några remissinstanser, bl.a. *Finansbolagens Förening* och *Svenska Bankföreningen*, avstyrker förslaget i den del som innebär att kostnadstaket för en ny kredit ska omfatta kostnaderna för en befintlig kredit, när någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med refinansierar krediten. Enligt Bankföreningen skulle en sådan ordning bli så pass komplex och kostsam att kreditgivare kommer att avstå från lösa krediter hos en annan kreditgivare, vilket skulle påverka konkurrensen negativt och innebära sämre förutsättningar för konsumenter att få bättre villkor för sina lån. Föreningarna pekar på att regleringen i praktiken blir mycket svår att uppfylla och föreslår att det i stället införs en skyldighet för kreditgivare att upplysa konsumenten om att ett eventuellt kostnadstak inte följer med när en eller flera krediter löses med en ny kredit hos en annan kreditgivare.

Regeringen konstaterar att den föreslagna ordningen utgör gällande rätt, och att det inte har framkommit annat än att regleringen huvudsakligen har fungerat ändamålsenligt. Den lösning som *Finansbolagens Förening* och *Svenska Bankföreningen* föreslår skulle innebära ett sämre konsumentskydd än i dag. Mot den bakgrunden anser regeringen, i likhet med utredningen och flertalet remissinstanser, att den konsumentskyddande reglering som i dag gäller i fråga om refinansiering av en kredit bör gälla även för ett utvidgat kostnadstak.

Några remissinstanser, bl.a. *Skuldra AB* och *Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst*, tar upp risken för att effekterna med ett kostnadstak kan gå förlorade när konsumenten tecknar ett s.k. samlingslån och efterfrågar lagstiftningsåtgärder eller att särskilda tillsynsåtgärder övervägs. Enligt *Umeå universitet (Juridiska institutionen)* finns det risk för att samlingslån kommer att marknadsföras specifikt mot konsumenter med krediter som närmar sig kostnadstaket. Utredningen, som inte lämnar några förslag i denna fråga, hänvisar till kravet på god kreditgivningssed.

För att uppfylla det kravet är det enligt utredningen rimligt att en kreditgivare eller kreditförmedlare som erbjuder en konsument ett samlingslån är skyldig att informera konsumenten om när en befintlig kredit har kostnader som närmar sig kostnadstaket. Regeringen konstaterar att frågan får hanteras i rättstillämpningen.

Ett särskilt kostnadstak för uppläggningsavgifter bör införas

En konsument är ofta skyldig att utöver ränta även betala en särskild ersättning för krediten (avgift). En avgift får tas ut endast om det har avtalats och om den avser kostnader som kreditgivaren har för själva krediten (18 § konsumentkreditlagen). Ett exempel på en sådan avgift är uppläggningsavgift, som kreditgivare kan ta ut för administrativa kostnader för att lägga upp en kredit, t.ex. kostnader för att göra en kreditprövning (jfr bl.a. prop. 1991/92:83 s. 43 och 118 och prop. 2011/12:28 s. 15).

Utredningen föreslår att det införs ett särskilt kostnadstak för uppläggningsavgifter, som ska gälla för alla krediter enligt konsumentkreditlagen utom bostadskrediter. Förslaget innebär att en konsument inte ska vara skyldig att betala en uppläggningsavgift som är högre än en procent av det prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken som gällde när kreditavtalet ingicks (573 kronor år 2024). Syftet är att motverka risken för att kreditgivare kompenserar en lägre ränta med en högre avgift, och att räntetaket därigenom inte får avsedd effekt. Att det finns en sådan risk stöds, enligt utredningen, av att Finansinspektionen har kunnat se att införandet av det nuvarande räntetaket för högkostnadskrediter har haft en sådan effekt. Enligt myndigheten har avgifternas andel av de totala kostnaderna för små krediter, under 5 000 kronor, ökat efter reformen. Även den genomsnittliga effektiva räntan för mindre krediter har ökat. Utredningen framhåller också att Konsumentverket har påtalat vissa svårigheter med att bedöma vad den verkliga kostnaden för en uppläggningsavgift är och att det försvarar möjligheterna att bedriva en effektiv tillsyn.

De flesta remissinstanser, bl.a. *Finansinspektionen*, *Konsumentverket* och *Svenska Bankföreningen*, tillstyrker utredningens förslag eller har inga invändningar mot det. *Finansbolagens Förening* och *Svensk Inkasso* avstyrker dock förslaget och anser att rättsläget är tydligt och att det därför inte finns något regleringsbehov. Enligt Svensk Inkasso innebär utredningens förslag att det inte längre alltid kommer att vara tillåtet att debitera faktiska kostnader, och att det sannolikt kommer att medföra högre räntor och en mindre effektiv kreditmarknad eftersom kreditgivare tvingas fördela kostnaderna på hela kredittagarkollektivet.

Som utredningen konstaterar begränsar regleringen i 18 § konsumentkreditlagen redan i dag kreditgivarnas möjligheter att ta ut avgifter för en kredit, bl.a. uppläggningsavgifter. Uppläggningsavgifter omfattas också av det allmänna kostnadstaket. I likhet med flertalet remissinstanser, bl.a. Finansinspektionen och Konsumentverket, anser regeringen att ett särskilt kostnadstak för uppläggningsavgifter ändå är motiverat för att stärka konsumentskyddet på området. Som utredningen konstaterar utgör det allmänna kostnadstaket inte ett tillräckligt skydd mot att en sänkt ränta kompenseras genom höjda avgifter när det gäller mindre krediter med korta löptider som inte når upp till kostnadstaket genom räntor och andra avgifter. Av utredningens kartläggning framgår att det förekommer upp-

läggningsavgifter som utgör en större andel av kapitalbeloppet. Om kreditgivarna – till följd av ett sänkt räntetak – höjer avgifterna på sina kreditprodukter finns det en risk för att räntetaket inte kommer att få den effekt som är avsedd, nämligen att de kreditgivare som erbjuder krediter till konsumenter med de minsta marginalerna sänker sin risktolerans. Regeringen anser att det vore olyckligt eftersom en sänkt risktolerans troligtvis kommer leda till bättre kreditprövningar och ett mindre utbud av de allra dyraste krediterna, vilket i sin tur innebär en sundare konsumentkreditmarknad. Sammanfattningsvis anser regeringen att det finns behov av ett särskilt kostnadstak för uppläggningsavgifter som ett komplement till räntetaket och det allmänna kostnadstaket. Ett sådant tak bedöms vara förenligt med det nya konsumentkreditdirektivet.

Regeringen delar utredningens bedömning att ett sådant tak bör gälla alla krediter enligt konsumentkreditlagen utom bostadskrediter.

När det gäller den närmare utformningen av ett särskilt kostnadstak för uppläggningsavgifter bedömer regeringen, i likhet med bl.a. *Svenska Bankföreningen* och *Konkurrensverket*, att den av utredningen föreslagna nivån – en procent av prisbasbeloppet – framstår som väl avvägd och ger tillräckligt utrymme för kreditgivare att göra noggranna kreditprövningar och konkurrera på marknaden.

Yrkeshöjningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst anser att det särskilda kostnadstaket även bör gälla löpande avgifter. Enligt utredningen är det inte motiverat mot bakgrund av bedömningen att risken för att kreditgivare kompenserar en lägre ränta genom att höja de löpande avgifterna inte är lika stor, och om det skulle ske är det enklare att i tillsynen hitta nivåer som ska tillämpas för alla krediter. Regeringen gör ingen annan bedömning.

Sammanfattningsvis föreslår regeringen att det ska införas ett särskilt kostnadstak för uppläggningsavgifter i konsumentkreditlagen, som innebär att en sådan avgift inte får överskrida en procent av det prisbasbelopp som gällde när kreditavtalet ingicks. Regleringen, som lämpligen bör tas in i en egen paragraf, ska gälla för alla krediter enligt lagen utom bostadskrediter. Det är inte motiverat att med anledning av detta ändra benämningen på det allmänna kostnadstaket.

5.3 Oförändrade processuella regler

Regeringens bedömning: Det bör inte införas särskilda processuella regler vid ansökan om betalningsföreläggande.

Huvudregeln för avräkningsordningen vid utmätning bör inte ändras.

Utredningens förslag överensstämmer inte med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att det ska införas ett krav på att den som ansöker om betalningsföreläggande ska lämna viss information om hur fordran förhåller sig till ränte- och kostnadstaket. Kronofogdemyndigheten ska behandla ett yrkande som inte är förenligt med reglerna om ränte- och kostnadstak som ogrundat eller obefogat.

Utredningen föreslår även en ny huvudregel för hur avräkning av influtna medel ska göras vid utmätning.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser, bl.a. *Göteborgs tingsrätt, Konsumentverket* och *Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst*, är positiva till förslaget om särskilda processuella regler vid ansökan om betalningsföreläggande eller har inga invändningar mot det.

Kronofogdemyndigheten avstyrker förslaget och anser under alla förhållanden att det inte kan genomföras på befintligt underlag. Enligt *Kronofogdemyndigheten* skulle förslaget få konsekvenser som utredningen inte närmare har övervägt, och riskera att leda den summariska processen in i en utveckling som är svår att överblicka. Myndigheten pekar på att förslaget bl.a. innebär ett avsteg från den grundläggande principen om att det är parterna som bestämmer över processens omfattning och vilka omständigheter som ska åberopas. Vidare skulle myndigheten i praktiken inte kunna kontrollera att de uppgifter som lämnats av sökandena är korrekta utan att ett mer omfattande underlag ges in, och en sådan hantering skulle gå emot tanken med en snabb, enkel och billig process. Liknande synpunkter lämnas av *Svensk Inkasso*, som också avstyrker förslaget. Även *Finansbolagens Förening* anser att förslaget är förenat med stora praktiska utmaningar.

Ett flertal remissinstanser, bl.a. *Finansinspektionen, Konsumentverket* och *Sveriges Konsumenter*, är positiva till förslaget om en ändrad huvudregel för avräkningsordningen vid utmätning. Flera av dem förespråkar dock en obligatoriskt ändrad avräkningsordning eftersom regleringen inte bedöms få effekt om borgenären kan välja en annan avräkningsordning. *Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst* anser att det hade varit önskvärt att kräva särskilda skäl för att fordringsägare ska kunna välja en annan avräkningsordning. *Kronofogdemyndigheten* är positiv till förslaget, men föreslår att avsteg från huvudregeln ska göras redan i ansökan om verkställighet, och eventuellt även i samband med att en ny grundavgift ska betalas, för att handläggningen hos myndigheten inte ska ta alltför stora resurser i anspråk. *Svensk Inkasso* lämnar förslaget utan invändning, men framhåller att det är viktigt att man behåller möjligheten för borgenären att bestämma hur avräkning ska ske. *Skuldra AB* föreslår en tvådelad lösning – en ändrad huvudregel i enlighet med utredningens förslag och en tvingande ändrad avräkningsordning som bara ska gälla för krediter som har lämnats innan de nya reglerna om kostnadstak trädde i kraft.

Finansbolagens Förening, Stockholms universitet (Juridiska fakultetsnämnden) och *Brixo AB* avstyrker förslaget. Enligt *Finansbolagens Förening* är förslaget bl.a. inte tillräckligt underbyggt och konsekvenserna av det inte tillräckligt utredda. *Stockholms universitet* och *Brixo AB* framhåller att det sannolikt kommer bli så att kreditgivare kommer att välja att avräkning ska ske enligt nuvarande ordning. *Universitetet* pekar även på att gällande ordning i fråga om avräkning vid utmätning överensstämmer med vad som gäller i fråga om avräkning vid frivillig betalning enligt 9 kap. 5 § handelsbalken, och noterar att förslaget som det är utformat även omfattar andra än konsumenter.

Skälen för regeringens bedömning

Den summariska processen

Den summariska processen hos Kronofogdemyndigheten regleras av lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning. Processen är begränsad till hantering av dispositiva mål, dvs. mål där parterna förfogar över det som tvisten gäller, och är avsedd för anspråk som inte är tvistiga. I princip syftar processen till att kontrollera om svaranden har någon invändning mot sökandens krav. Om så inte är fallet, kan sökanden få till stånd exekutiva åtgärder med hjälp av Kronofogdemyndigheten.

För att förhindra att krav som inte är lagligen grundade drivs igenom i den summariska processen finns det en särskild regel i 23 §. Om Kronofogdemyndigheten har skäl att anta att ett krav är ogrundat eller obefogat, ska myndigheten behandla ansökan som bestridd. I sådant fall lämnas ansökan enligt 33 § över till en tingsrätt för materiell prövning, om sökanden begär det (se även rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal).

Det bör inte införas särskilda regler för den summariska processen

Utredningens förslag går ut på att det ska införas ett krav på att sökanden vid ansökan om betalningsföreläggande ska lämna information om att en fordran grundar sig på en kredit för vilken ränte- och kostnadstaket är tillämpligt. Sökanden ska även ange det belopp som kostnaderna högst får uppgå till enligt kostnadstaket och hur mycket svaranden har kvar att betala innan taket uppnås. Om sökandens yrkande överstiger de begränsningar som gäller enligt ränte- och kostnadstaket, ska yrkandet anses som ogrundat eller obefogat.

Regeringen konstaterar att det finns flera aspekter med förslaget som utredningen inte berör och flera, framför allt processrättsliga, frågor som utredningen inte närmare överväger. Det huvudsakliga syftet med den summariska processen är att kontrollera om svaranden har någon invändning mot sökandens krav och, om så inte är fallet, kunna få till stånd en exekutionstitel. Som *Kronofogdemyndigheten* och *Svensk Inkasso* pekar på innebär utredningens förslag att Kronofogdemyndigheten skulle vara skyldig att göra en mer omfattande kontroll, och en sådan hantering skulle gå emot tanken med den summariska processen – att vara en snabb, enkel och billig process.

Enligt regeringen bedöms förslaget inte heller hindra ett kringgående av reglerna. Exempelvis skulle det vara möjligt att ansöka om ett betalningsföreläggande som avser endast ett delbelopp eller ett belopp som överensstämmer med ränte- och kostnadstaket men som ändå inte återger det rätta skuldbeloppet då konsumenten gjort vissa avbetalningar. Det finns inte heller något som hindrar en borgenär att i stället väcka talan i domstol och där utverka en tredsdom mot en gäldenär som inte invänder mot yrkandet.

Att införa en särskild processrättslig skyddsreglering som bara gäller för vissa konsumentskyddande regler framstår också som principiellt tveksamt. En efterlevnad av bestämmelserna om ränte- och kostnadstak får i stället främst säkerställas genom tillsyn. Ett avtalsvillkor som strider mot bestämmelserna om ränte- och kostnadstak är utan verkan mot konsumenten (5 § konsumentkreditlagen). En näringsidkare som använder ett sådant villkor kan förbjudas att i framtiden i liknande fall använda samma eller

väsentligen samma villkor i enlighet med 3 § lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden (prop. 2017/18:72 s. 65 och 67).

Sammanfattningsvis anser regeringen att förslaget innebär ett betydande avsteg från den summariska processens syfte utan att det kan förväntas leda till att syftet med förslaget uppnås. Förslaget bör därför inte genomföras.

Huvudregeln för avräkningsordningen vid utmätning bör inte ändras

Utredningens förslag om en ändrad huvudregel för avräkningsordningen vid utmätning innebär att avräkning först ska ske på kapitalbeloppet och därefter på ränta och annan biförpliktelse, om inte borgenären begär en annan ordning. I dag är huvudregeln den motsatta. Syftet med förslaget är att skapa bättre förutsättningar för skuldsatta att minska sin skuld när viss betalningsförmåga finns.

Flertalet remissinstanser påpekar att förslaget om en omkastad huvudregel kan förväntas bli verkningslöst eftersom de flesta borgenärer sannolikt kommer att välja den avräkningsordning som gäller i dag. Regeringen delar den bedömningen. En omkastad avräkningsordning riskerar att leda till ökad administration och kostnader för Kronofogdemyndigheten, utan att medföra någon större nytta för konsumenter. Även om utredningens förslag i praktiken inte innebär något större avsteg från gällande ordning i och med att borgenärer fortsatt kan välja avräkningsordning, är frågan komplex. Som *Stockholms universitet (Juridiska fakultetsnämnden)* framhåller överensstämmer nuvarande ordning i fråga om avräkning vid utmätning med den civilrättsliga ordning som gäller i fråga om avräkning vid frivillig betalning enligt 9 kap. 5 § handelsbalken. Enligt regeringen bör en ändring av avräkningsordningen vid utmätning inte göras utan en mer genomgripande analys. Regeringen går därför inte vidare med förslaget om en ändrad huvudregel för avräkningsordningen vid utmätning. I sammanhanget vill regeringen framhålla att det utvidgade kostnadstak som nu föreslås är en åtgärd som på ett effektivt sätt motverkar växande skulder.

5.4 Begränsning av möjligheten att förlänga löptiden

<p>Regeringens förslag: Begränsningen av möjligheten att förlänga löptiden ska få ett utvidgat tillämpningsområde och omfatta alla krediter enligt lagen utom bostadskrediter.</p>

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta av de remissinstanser som yttrar sig över förslaget är positiva till det eller har inga invändningar, bl.a. *Stockholms universitet (Juridiska fakultetsnämnden)*, *Skuldra AB* och *Konsumentvägledarnas förening*.

Sparbankernas Riksförbund anser att förbudet mot att förlänga krediten ytterligare en gång inte bör omfatta ett nytt sammanslaget lån som innebär att konsumenten därigenom får lägre ränta och också lägre kostnader för krediten. *Svenska Bankföreningen* efterfrågar förtydliganden när konsumenter slår ihop flera krediter till en ny eller i samband med förlängning

av en kredit ansöker om utökning av befintligt kreditbelopp. Bankföreningen avstyrker förslaget i den del som avser refinansiering av en kredit när den nya kreditgivaren står i nära förbindelse med den befintliga kreditgivaren, då regleringen bedöms vara svår att efterleva och lätt att kringgå.

Finansbolagens Förening och *Svensk Inkasso* avstyrker förslaget. Enligt Finansbolagens Förening är förslaget alltför långtgående och innebär bl.a. att konkurrensen begränsas liksom konsumentens möjlighet att sänka sina kreditkostnader. Föreningen anser att regleringen inte är förenlig med hur avbetalningskrediter för objekt är utformade och föreslår därför att dessa krediter ska undantas. Liknande synpunkter framförs av *Svensk Inkasso*.

Skälen för regeringens förslag

Begränsningen att förlänga löptiden för en kredit bör gälla fler krediter

För högkostnadskrediter gäller, utöver ränte- och kostnadstak, även vissa begränsningar av möjligheten att förlänga löptiden för en kredit. Löptiden får bara förlängas en gång, med undantag för fall då förlängningen inte medför någon kostnad för konsumenten eller om konsumenten beviljas en skälig avbetalningsplan för att kunna betala tillbaka sin skuld. Om kreditgivaren, eller någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med, finansierar återbetalning av en högkostnadskredit genom att lämna konsumenten en ny högkostnadskredit, anses den nya krediten vara en förlängning av löptiden för den befintliga krediten (36 a § konsumentkreditlagen). Bestämmelsen infördes i syfte att skydda konsumenter, särskilt de som ansöker om förlängning på grund av bristande betalningsförmåga, från upprepade dyra förlängningar som kan innebära att konsumenten riskerar att hamna i en långvarig skuldsituation. Även för konsumenter med betalningsförmåga ansågs begränsningen innebära ett stärkt skydd med hänsyn till risken för att lättillgängliga möjligheter att ansöka om förlängningar bidrar till mindre välöverlagda beslut (prop. 2017/18:72 s. 32–33).

I och med att regeringen nu föreslår att ränte- och kostnadstaket ska få ett utvidgat tillämpningsområde finns det skäl att överväga om detsamma bör gälla regleringen om en begränsad möjlighet att förlänga löptiden för ett kreditavtal.

Utredningen föreslår att regleringen ska gälla alla krediter enligt konsumentkreditlagen utom bostadskrediter, och utformas på motsvarande sätt som i dag. Som utredningen konstaterar riskerar upprepade förlängningar av löptiden för krediten att medföra att konsumenten drar på sig betydande kostnader, vilket kan leda konsumenten in i en djupare skuldsättning. Det konsumentenskydd som begränsningen av en kreditgivares möjligheter att erbjuda förlängningar av löptiden innebär, särskilt för de mest utsatta konsumenterna, fyller därför, enligt regeringen, en viktig funktion för att motverka riskfylld kreditgivning och överskuldsättning. En begränsad möjlighet att förlänga löptiden för en kredit bedöms leda till att såväl kreditgivare som konsumenter blir mer restriktiva vid kreditgivning. En konsument som vet att betalning behöver ske enligt den i förväg avtalade löptiden får ett incitament att noggrant tänka igenom om hon eller han kommer kunna betala vid angiven tidpunkt. Det kan också många gånger vara bättre för en konsument att en kredit förfaller till betalning än att löptiden för krediten förlängs och fortsätter att generera räntor och kostnader. Upprepade förlängningar kan innebära att konsumenten riskerar att hamna i en långvarig skuldsituation

och betala höga kostnader utan att samtidigt betala av på lånet och därmed avveckla sin skuld. För att upprätthålla och stärka konsumentskyddet anser regeringen att tillämpningsområdet för bestämmelserna om begränsning av möjligheten att förlänga löptiden för en kredit bör utvidgas och omfatta fler krediter än högkostnadskrediter.

Som utgångspunkt bör regleringen omfatta alla krediter enligt konsumentkreditlagen. Det minskar utrymmet för att produktutbud anpassas för att inte omfattas av de konsumentskyddande reglerna och innebär även att reglerna blir mer konkurrensneutrala. Liksom hittills, och i linje med vad regeringen föreslår när det gäller ränte- och kostnadstaken, bör dock bostadskrediter undantas (se avsnitt 5.1 och 5.2).

Regeringen anser, i likhet med utredningen, att regleringen i övrigt bör vara utformad på samma sätt som i dag. Det innebär bl.a. att löptiden bara får förlängas en gång, men att löptiden trots förbudet ska få förlängas om det inte medför någon kostnad för konsumenten eller om konsumenten beviljas en skälig avbetalningsplan för att kunna betala tillbaka sin skuld.

Finansbolagens Förening anser att avbetalningskrediter bör undantas från tillämpningsområdet eftersom regleringen inte är förenlig med hur avbetalningskrediter för objekt är uppbyggda. Liknande synpunkter framförs även av *Svensk Inkasso*. Enligt Finansbolagens Förening är objektslån ofta uppbyggda på så sätt dels att konsumenten erlägger handpenning om 20 procent, dels att avtalet innebär att det kvarstår en skuld när amorteringsplanen har löpt ut. Den kvarvarande skulden täcks dock av objektets värde, och konsumenten kan då välja att lösa in objektet och betala skulden eller förlänga kredittiden och ha kvar objektet. Om konsumenten vill göra ett inbyte för t.ex. en bil, kan leveranstiderna vara så långa att konsumenten behöver förlänga kredittiden.

Regeringen konstaterar till en början att det fortsatt kommer att vara möjligt att förlänga ett kreditavtal, även om möjligheten är begränsad. Regleringen bedöms därutöver lämna tillräckligt utrymme för differentierade upplägg och kreditprodukter. För det fall vissa kreditprodukter som redan finns på marknaden kan behöva anpassas till följd av förslaget, är det en godtagbar följd med hänsyn till att förslaget syftar till att stärka konsumentskyddet och åstadkomma en mer ansvarsfull konsumentkreditmarknad. Enligt regeringen finns det därför inte skäl att undanta avbetalningskrediter från tillämpningsområdet.

Sparbankernas Riksförbund anser att förbudet mot att förlänga krediten ytterligare en gång inte bör omfatta ett nytt sammanslaget lån som innebär att konsumenten därigenom får lägre ränta och också lägre kostnader för krediten. Även *Svenska Bankföreningen* efterfrågar ett klargörande i frågan. Regeringen uppfattar att frågan närmast handlar om tolkning av gällande rätt och därför lämpligen får lösas i rättstillämpningen.

Svenska Bankföreningen avstyrker förslaget i den del som avser refinansiering av en kredit när den nya kreditgivaren står i nära förbindelse med den befintliga kreditgivaren eftersom regleringen bedöms vara mycket svår att efterleva och lätt att kringgå. Regeringen konstaterar att ordningen utgör gällande rätt, och att det inte har framkommit att den har lett till några tillämpningsproblem. Den konsumentskyddande regleringen i fråga om refinansiering vid förlängning av löptiden av en kredit bör därför gälla även när tillämpningsområdet nu utvidgas.

Sammanfattningsvis föreslår regeringen att regleringen om begränsning av möjligheten att förlänga löptiden för en kredit ska gälla alla krediter enligt konsumentkreditlagen utom bostadskrediter.

5.5 En särskild upplysning vid marknadsföring

Regeringens förslag: Bestämmelserna om en särskild upplysning vid marknadsföring ska utvidgas till att omfatta alla kreditavtal enligt konsumentkreditlagen utom bostadskrediter och räntefria krediter. Upplysningen ska innehålla information om att en kredit medför kostnader för konsumenten.

Definitionen av begreppet högkostnadskredit i konsumentkreditlagen ska tas bort.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningens förslag omfattar även marknadsföring av bostadskrediter och är något annorlunda utformat.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser, bl.a. *Konsumentverket*, *SPF Seniorerna*, *Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst* och *Svensk Handel*, är positiva till förslaget. *Konsumentvägledarnas förening* och *Sveriges Konsumenter* anser att den särskilda upplysningen bör lämnas vid marknadsföring av alla krediter, även fakturakrediter och andra räntefria krediter. Liknande synpunkter framförs av *Skuldra AB*. *Sparbankernas Riksförbund* anser att information bör lämnas där det behövs, och att det inte behövs för bostadslån med säkerhet.

Svenska Bankföreningen ifrågasätter förslaget från ett marknadsföringsperspektiv och anser att det finns en risk för att informationen, med hänsyn till den omfattande information som redan i dag behöver lämnas vid marknadsföring, blir oöverskådlig för konsumenten. Föreningen anser att den särskilda upplysningen bör lämnas i ett senare skede för att konsumenten bättre ska kunna ta till sig informationen. Liknande synpunkter framförs av *Klarna Bank AB*, som är tveksam till om förslaget kommer att få avsedd effekt.

Finansbolagens Förening och *Svensk Inkasso* avstyrker förslaget. De anser att en bredare ansats inte är effektiv utan snarare urvattnande eftersom krediter med höga räntor inte kommer att kunna särskiljas från andra krediter. Även *Tidningsutgivarna* avstyrker förslaget och anser att information om risker med skuldsättning och möjlighet till rådgivning inte bör lämnas redan i marknadsföringen. Enligt *Tidningsutgivarna* riskerar förslaget att komma i konflikt med tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

Skälen för regeringens förslag

En särskild upplysning bör lämnas i fler fall

I samband med ränte- och kostnadstaken infördes även en skyldighet för kreditgivare att vid marknadsföring av högkostnadskrediter lämna en särskild upplysning. Upplysningen ska innehålla information om att det marknadsförda kreditavtalet är en högkostnadskredit, om riskerna med skuldsättning och om vart konsumenten kan vända sig för att få stöd i

budget- och skuldfrågor (7 b § konsumentkreditlagen). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innehållet i upplysningen och hur den ska lämnas i marknadsföringen. Sådana föreskrifter har meddelats av Konsumentverket (KOVFS 2019:1). Bestämmelserna syftar bl.a. till att öka riskmedvetenheten och att ge konsumenten verktyg för att utvärdera sitt lånebehov och sin ekonomiska situation (prop. 2017/18:72 s. 42–43).

I och med att de regler som i övrigt gäller högkostnadskrediter föreslås få ett utvidgat tillämpningsområde, finns det anledning att överväga om även tillämpningsområdet för den särskilda upplysningen bör utvidgas.

Det är viktigt, både på individ- och samhällsnivå, att en konsument har möjlighet att fatta väl avvägda och välinformerade beslut om att ingå ett kreditavtal. Ogenomtänkta beslut kan många gånger handla om att konsumenten i en svår ekonomisk situation fattar ett impulsbeslut om att teckna en kredit trots att konsumentens ekonomiska förutsättningar för återbetalning är bristfälliga. Ett ogenomtänkt beslut om att ingå ett kreditavtal kan även bero på att krediter har blivit mer lättillgängliga och att konsumenten inte närmare reflekterat över riskerna med krediten och vad den i slutändan kan komma att kosta. För att motverka riskfylld kreditgivning och över-skuldsättning är det enligt regeringen viktigt att konsumenter generellt är mer riskmedvetna och har möjlighet att reflektera över konsekvenserna av att ingå ett kreditavtal. Behovet av ökad riskmedvetenhet har även uppmärksammats på EU-nivå. Enligt det nya konsumentkreditdirektivet ska reklam för kreditavtal innehålla en varning om att lån kostar pengar (artikel 8.1). Syftet med varningen är att göra konsumenter medvetna om att krediter medför kostnader. Regeringen anser därför att en utvidgad skyldighet för näringsidkare att lämna en särskild upplysning så att den gäller i fler fall än i dag är en ändamålsenlig åtgärd. En sådan upplysning bedöms kunna bidra till ökad riskmedvetenhet och därigenom minskad risk för ogenomtänkta beslut, särskilt för konsumenter som saknar närmare kunskap om krediter och kreditmarknadens villkor. Genom upplysningen kan fler konsumenter komma att inse allvaret i sin situation och söka hjälp hos kommunens budget- och skuldrådgivare.

Skyldigheten att lämna en särskild upplysning vid marknadsföring gäller i dag bara högkostnadskrediter. När tillämpningsområdet nu föreslås utvidgas bör utgångspunkten vara att upplysningsskyldigheten ska gälla för alla krediter som omfattas av konsumentkreditlagen. Även utredningen utgår från detta, och föreslår att alla kreditavtal ska omfattas utom vissa räntefria krediter för vilka bestämmelserna om information vid marknadsföring inte gäller (4 § första och andra styckena konsumentkreditlagen).

Några remissinstanser, bl.a. *Sveriges Konsumenter*, anser att den särskilda upplysningen även bör lämnas vid marknadsföring av räntefria krediter. *Konsumentvägledarnas förening* pekar på uppgifter från Konsumentverket som visar att många handlar för lånade pengar utan att förstå det, och anser att detta talar starkt för ett brett tillämpningsområde. Regeringen har förståelse för denna synpunkt. Det undantag som i dag gäller för räntefria krediter har sin grund i det nuvarande konsumentkreditdirektivet och skyldigheten att lämna annan information vid marknadsföring enligt 7 § konsumentkreditlagen gäller inte heller för dessa krediter (prop. 2009/10:242 s. 39–40 och 46). Regeringen konstaterar att det nya konsumentkreditdirektivet kommer att omfatta räntefria krediter i större utsträckning än

i dag. Det talar för en utvidgning av tillämpningsområdet för den särskilda upplysningen. En sådan utvidgning kräver dock överväganden som är kopplade till det nya direktivets tillämpningsområde, som inte kan göras inom ramen för detta lagstiftningsärende. En utredning har fått i uppdrag att lämna förslag på hur det nya konsumentkreditdirektivet bör genomföras i svensk rätt, och uppdraget ska redovisas i oktober 2024. Regeringen anser därför, i likhet med utredningen, att dessa räntefria krediter inte nu bör omfattas av skyldigheten att lämna en särskild upplysning vid marknadsföring. Däremot bör upplysningen lämnas vid marknadsföring av kreditavtal förenade med ränta, så även kreditköp.

När det gäller bostadskrediter finns det enligt regeringen skäl att göra en annan bedömning än utredningen. Bostadskrediter omfattas i dag inte av reglerna som gäller för högkostnadskrediter, och regeringen föreslår nu, i likhet med utredningen, att de fortsatt ska vara undantagna från räntetaket, kostnadstaket och regleringen som begränsar möjligheten att förlänga löptiden för en kredit (se avsnitt 5.1, 5.2 och 5.4). Undantaget är motiverat av att bostadskrediter i regel är förenade med säkerhet och delvis faller under ett annat regelverk än andra konsumentkrediter. Bostadskrediter omfattas inte heller av det nya konsumentkreditdirektivet. Regeringen föreslår därför att bostadskrediter även fortsatt ska undantas från kravet på en särskild upplysning vid marknadsföring av kreditavtal.

Med hänsyn till att upplysningsskyldigheten nu föreslås få ett bredare tillämpningsområde behöver utformningen av den anpassas till att den inte bara ska lämnas vid marknadsföring av högkostnadskrediter. Det framstår som ändamålsenligt att upplysningen, i enlighet med vad utredningen föreslår, utformas i linje med vad som föreskrivs i det nya konsumentkreditdirektivet. Regeringen föreslår att upplysningen om att det är fråga om en högkostnadskredit ersätts med en upplysning om att en kredit medför kostnader för konsumenten.

När det gäller det närmare innehållet i upplysningen och hur den ska lämnas i marknadsföringen är det ändamålsenligt att detta liksom i dag regleras på lägre författningsnivå än lag. Vid framtagandet av föreskrifter bör det beaktas att upplysningen ska vara så klar och framträdande som möjligt för att konsumenten ska kunna särskilja den från annan information. Även näringsidkarnas intresse av att upplysningen inte ska orsaka dem omotiverade kostnader eller hinder bör beaktas (prop. 2017/18:72 s. 45).

Vissa remissinstanser, bl.a. *Svenska Bankföreningen*, har synpunkter på tidpunkten för när den särskilda upplysningen ska lämnas och anser att det vore bättre om den lämnades i ett senare skede än vid marknadsföring för att öka förutsättningarna för att konsumenten tar del av informationen. Eftersom upplysningen syftar till att påverka konsumenten mot en större riskmedvetenhet är det enligt regeringen lämpligt att den kommer tidigt i kreditprocessen. Regeringen konstaterar att den nuvarande särskilda upplysningen i fråga om högkostnadskrediter ska lämnas vid marknadsföring av kreditavtal. Att upplysningen lämnas vid den tidpunkten är också i linje med det nya konsumentkreditdirektivet. Det finns därför goda skäl för att behålla den ordning som gäller i dag. En sådan ordning skulle även underlätta för näringsidkare som enligt 7 § konsumentkreditlagen är skyldiga att lämna annan information vid marknadsföring av kreditavtal.

Sammanfattningsvis föreslår regeringen att det ska införas en bestämmelse som ställer krav på näringsidkare att lämna en särskild upplysning

vid marknadsföring av alla kreditavtal enligt konsumentkreditlagen utom vissa räntefria krediter och bostadskrediter. Av upplysningen ska det framgå att en kredit medför kostnader för konsumenten. Upplysningen ska dessutom, liksom i dag, innehålla information om riskerna med skuldsättning och om vart konsumenten kan vända sig för att få stöd i budget- och skuldfrågor.

Förenligheten med tryck- och yttrandefriheten

Tidningsutgivarna anser att det kan ifrågasättas om den särskilda upplysningen vid marknadsföring av kreditavtal ryms inom undantagen för produktinformation i 1 kap. 12 § 4 tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 18 § yttrandefrihetsgrundlagen. Dessa bestämmelser gör det möjligt att i lag föreskriva om krav på att det införs varningstexter, innehållsdeklarationer eller annan liknande produktinformation samt på hur sådan information ska utformas. En förutsättning för att krav ska kunna uppställas är att syftet är skydd för hälsa eller miljö eller konsumentskydd. Dessa delegationsbestämmelser ger bl.a. utrymme för föreskrifter som ställer krav på innehåll som kan ha åsiktpåverkande eller opinionsbildande karaktär, låt vara att bestämmelsernas räckvidd – att det ska vara fråga om produktinformation – även inrymmer ett visst krav på objektivitet och saklighet (jfr prop. 2017/18:49 s. 172–173).

De båda mediegrundlagarna har till syfte bl.a. att säkerställa ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning (1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen). Formuleringen av tryck- och yttrandefrihetens innebörd och syfte innebär att inte all användning av ett grundlagsskyddat medium omfattas fullt ut av det skydd som grundlagarna ger för tryck- och yttrandefriheten. Om det visar sig att ett visst innehåll i ett grundlagsskyddat medium inte alls har med yttrandefriheten att göra, kan de begränsningar som föreskrivs i grundlagarna i fråga om ingripanden mot det som publiceras sättas åt sidan (jfr Axberger, *Yttrandefrihetsgrundlagarna*, 5 uppl. 2023, s. 68). Som en följd av detta har exempelvis reklam som har ett utpräglat kommersiellt syfte och avser rent kommersiella förhållanden ansetts falla utanför grundlagarnas materiella tillämpningsområde (jfr prop. 2017/18:72 s. 53). Ett liknande synsätt har anlagts på uppgifter som kan betraktas som objektiv produktinformation (prop. 2017/18:49 s. 171). När en bestämmelse tillämpas på grundval av en ändamålstolkning av mediegrundlagarna, måste en bedömning i varje enskilt fall göras av om en marknadsföringsåtgärd eller ett informationskrav omfattas av grundlagarnas materiella skyddsområde.

Regeringen konstaterar att den reglering som nu föreslås om att näringsidkare ska lämna en särskild upplysning vid marknadsföring av ett kreditavtal i huvudsak motsvarar den reglering som gäller i dag. Upplysningen bör även fortsättningsvis endast ha ett objektivt och sakligt innehåll och inte vara av åsiktpåverkande eller opinionsbildande karaktär. Det föreslagna informationskravet bedöms mot den bakgrunden vara godtagbart ur ett tryck- och yttrandefrihetsrättsligt perspektiv. Som en följd av den föreslagna avgränsningen i fråga om upplysningens innehåll, bör det vara möjligt för riksdagen att även fortsättningsvis medge att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter i ämnet.

Definitionen av högkostnadskredit bör tas bort

De förslag som regeringen lämnar i denna lagrådsremiss innebär att regler som i dag bara gäller för högkostnadskrediter får ett utvidgat tillämpningsområde och att begreppet högkostnadskredit utmönstras ur regleringen. Till följd av detta fyller definitionen av begreppet högkostnadskredit i 2 § konsumentkreditlagen inte längre någon funktion och bör därför tas bort.

5.6 Ett skuld- och kreditregister

Regeringens bedömning: Utredningens förslag om ett system för register över skuld- och kreditinformation bör inte genomföras.

Utredningens förslag överensstämmer inte med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att det ska införas ett system för register över skuld- och kreditinformation. Förslaget innebär bl.a. att alla svenska och utländska kreditgivare som står under Finansinspektionens tillsyn ska vara skyldiga att rapportera uppgifter om konsumenters krediter och försenade betalningar till de privata kreditupplysningsföretag som har fått ett särskilt tillstånd att behandla och tillgängliggöra uppgifterna för kreditgivare.

Remissinstanserna: Många remissinstanser, bl.a. *Branschföreningen för onlinespel*, *Konkurrensverket* och *Spelinspektionen*, tillstyrker utredningens förslag. Flera av dessa remissinstanser, bl.a. *Finansinspektionen*, *Creditsafe i Sverige AB*, *Dun & Bradstreet*, *Konsumentverket*, *Kronofogdemyndigheten* och *Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst*, hade gärna sett ett mer komplett register men anser att det är viktigare att ett register införs så snart som möjligt. De har även vissa synpunkter och invändningar mot delar av utredningens förslag. Till exempel avstyrker Finansinspektionen förslaget om att s.k. omfrågningar ska registreras, och även Kronofogdemyndigheten är tveksam till det med hänsyn till att i princip alla konsumenter kommer att framgå av registret. Flera av dem efterfrågar ett lånestopsregister och att fler borde få tillgång till uppgifterna i registret, bl.a. konsumenter.

Flera remissinstanser, bl.a. *Finansbolagens Förening*, *Sparbankernas Riksförbund*, *Sveriges Konsumenter* och *Swedish FinTech Association* anser att skuldregistret borde drivas i statlig regi med hänsyn till integritets- och säkerhetsaspekter och har även synpunkter på registrets närmare utformning och innehåll. Ett antal av dem, bl.a. *Förvaltningsrätten i Karlstad*, *Stockholms universitet (Juridiska fakultetsnämnden)* och *Svenska Bankföreningen* pekar på risken för att känsliga uppgifter sprids till obehöriga och att privata företag kan hamna under inflytande av främmande makt. *Kammarrätten i Stockholm* pekar även på att möjligheterna till insyn i verksamheten begränsas betydligt om registret drivs av en privat aktör. *Integritetsskyddsmyndigheten* anser att utredningen inte i tillräcklig utsträckning har beaktat de integritetsrisker som en privat lösning medför. Ytterligare synpunkter som lämnas av bl.a. Svenska Bankföreningen handlar om hur systemet är tänkt att fungera i praktiken och tas i bruk. Exempelvis befarar föreningen att befintliga modeller för att bedöma enskildas kreditrisk skulle påverkas negativt vid ett införande av det nya systemet och att det sannolikt kan ta flera år att utveckla nya modeller,

vilket kan leda till att möjligheten att göra en bra kreditprövning blir sämre under en sådan period.

UC AB avstyrker förslaget, bl.a. eftersom det redan finns ett välfungerande system för skuldregister och då det inte är bristen på tillförlitlig information som är problemet utan snarare att vissa aktörer inte använder sig av den vid sin kreditprövning. Enligt bolaget har utredningens förslag stora brister, bl.a. att informationen inte är heltäckande och att det inte ska vara tvingande att använda informationen i registret. Om förändringar anses nödvändiga när det gäller frågan om skuldregister, anser *UC AB* att det är bättre att reformera det befintliga systemet för skuldregister än att införa ett nytt register. Även *Umeå universitet (Juridiska institutionen)* avstyrker förslaget. Enligt universitetet kan syftet att få bättre kreditprövningar inte förväntas uppnås, bl.a. eftersom informationen bara kommer att bli fragmentarisk och kreditgivare inte kommer att vara skyldiga att konsultera registret, och det finns även en tveksamhet kring skyddet för den personliga integriteten. *Svenskt Näringsliv* anser att förslaget är förknippat med frågetecken och att det inte är klarlagt hur stort mervärdet är i förhållande till nackdelarna, framför allt integritetsintrånget för den enskilde samt risken för att känsliga data hamnar i orätta händer.

Skälen för regeringens bedömning

Kreditupplysningsverksamhet

Kreditupplysningslagen (1973:1173) innehåller regler för kreditupplysningsverksamhet som bedrivs yrkesmässigt. Lagen syftar till att undanröja risker för att kreditupplysningar ska medföra otillbörligt intrång i enskildas personliga integritet, men är samtidigt avsedd att bidra till en effektivt fungerande kreditupplysningsverksamhet. För att bedriva sådan kreditupplysningsverksamhet som omfattas av lagen krävs i regel tillstånd från Integritetsskyddsmyndigheten.

Med kreditupplysning avses enligt lagen uppgifter, omdömen eller råd som lämnas till ledning för bedömning av någon annans kreditvärdighet eller vederhäftighet i övrigt i ekonomiskt avseende. En kreditupplysning består främst av ekonomisk information, såsom uppgifter om inkomster, fastighetsinnehav och betalningsförsummelser. Även andra uppgifter kan ingå, t.ex. uppgifter om civilstånd. Genom upplysningarna kan kreditgivare få kännedom om en kredittagares betalningsvilja och betalningsförmåga. Uppgifterna i kreditupplysningar kan samlas in från offentliga källor som Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket. Dessutom kan vissa i lagen angivna aktörer, som kreditinstitut, på frivillig grund bryta sin sekretess och inom en viss krets dela med sig av information om exempelvis enskildas krediter och kreditmissbruk. Kreditupplysningar får endast innehålla uppgift om betalningsförsummelser om den fastslagits av domstol eller annan myndighet, eller exempelvis lett till inledandebeslut om skuldsanering. Det finns också särskilda regler för när skulder till det allmänna får framgå av en kreditupplysning. Enskilda kan inte motsätta sig uppgiftshantering som sker med stöd av kreditupplysningslagen.

Utredningens förslag bör inte genomföras

I utredningens uppdrag ingick att föreslå ett system för skuldregister, om inte starka skäl talar emot det. Det förslag som utredningen lämnar bygger på gällande reglering för kreditupplysningsverksamhet, men innebär samtidigt stora förändringar, bl.a. en vitessanktionerad rapporteringsskyldighet för kreditgivare och att fler och mer detaljerade uppgifter om enskilda ska hanteras. Förslaget innebär också ytterligare ett tillståndsförfarande hos Integritetsskyddsmyndigheten. Privata aktörer med tillstånd att bedriva kreditupplysningsverksamhet ska kunna ansöka om ett tillstånd för att hantera de uppgifter som omfattas av rapporteringsskyldigheten. Vidare innebär förslaget att möjligheten att på frivillig väg dela uppgifter tas bort.

Utredningen anser att det finns vissa brister i det nuvarande systemet. En sådan brist är att det saknas möjlighet för kreditgivare att få en helhetsbild av en konsuments krediter och andra skulder. Problemet beror enligt utredningen bl.a. på att det finns ett trettiotal konsumentkreditinstitut som inte delar med sig eller tar del av uppgifter om enskildas ekonomi inom ramen för den kreditupplysningsverksamhet som finns i dag.

Regeringen anser att det är av vikt att endast konsumenter som bedöms kunna betala tillbaka sin skuld beviljas en kredit. Det är därför ett problem att det inte alltid görs tillräckliga kreditprövningar. En effektiv och tillräcklig kreditprövning spelar en viktig roll när det gäller att motverka riskfylld kreditgivning och överskuldssättning. En fullgod kreditprövning förutsätter tillgång till tillförlitlig och relevant information om enskildas ekonomiska förhållanden. Sådan information tillhandhålls bl.a. genom de kreditupplysningsföretag som i dag bedriver verksamhet på området.

Den bild som framkommer är att de flesta remissinstanser är positiva till ett skuldregister men föredrar ett register med ett annat innehåll och en annan utformning än vad utredningen föreslår. Att förslaget om ett system för register över skuld- och kreditinformation innefattar många komplexa aspekter och frågeställningar framgår tydligt av remissutfallet. Det handlar bl.a. om integritets- och säkerhetsskydd, om huruvida det tänkta systemet är ändamålsenligt och hur det ska tas i bruk och fungera i praktiken. Remissutfallet utvisar även att flera frågor kräver närmare överväganden.

Utredningen förordar inte ett register i statlig regi. De huvudsakliga skälen mot ett statligt register är enligt utredningen att det skulle ta längre tid att bygga upp, att det skulle medföra stora kostnader för det allmänna och att ett privat register är en mindre ingripande åtgärd då det redan finns privata kreditupplysningsföretag på marknaden. Men även den privata lösning som utredningen föreslår medför enligt regeringen flera utmaningar.

Insamling och behandling av uppgifter som rör tillgångar och skulder innebär ett intrång i enskildas personliga integritet. Det kan handla om både känsliga och skyddsvärda personuppgifter. Som *Integritetsskyddsmyndigheten* framhåller kan insamling av uppgifter om enskildas privata ekonomiska skulder medföra särskilda integritetsrisker. Myndigheten framhåller även att förslaget är utformat så att flera olika företag kan föra register, vilket innebär att flera aktörer kommer att ha tillgång till och lagra samma personuppgifter. Det ökar integritetsriskerna, bl.a. eftersom riskerna för spridning till obehöriga och riskerna för it-intrång ökar när fler aktörer behandlar uppgifter. En vitessanktionerad skyldighet att rapportera in uppgifter kan, som bl.a. *Svenska Bankföreningen* pekar på, innebära än

större risker när det gäller integritet och säkerhet för enskilda. Som för-
eningen tar upp finns det med utredningens förslag en risk för att skyldig-
heten att rapportera in uppgifter inte upphör förrän tillståndet återkallas,
vilket kan innebära att spridning av såväl integritetskänslig som affärs-
känslig information inte hindras i tid.

Förslaget innebär vidare en ökad regelbörda genom en betydande och
vitessanktionerad uppgiftsskyldighet för kreditgivare och krav på dubbla
tillstånd för kreditupplysningsföretag. Såväl en inskränkning av enskildas
personliga integritet som en ökad regelbörda bör enligt regeringen endast
komma i fråga om man samtidigt uppnår en övervägande positiv effekt.
Som utredningen förklarar beror dagens problem med kreditprövningar till
stor del på att det finns aktörer som väljer att inte ansluta sig till de möjlig-
heter som finns för att dela och ta del av information om enskildas ekono-
miska förhållanden. I likhet med flera remissinstanser anser regeringen att
det kan ifrågasättas om utredningens förslag till register kommer till rätta
med dessa problem när registret inte behöver användas vid kreditpröv-
ningen.

Ytterligare en aspekt är hur övergången från det befintliga till det nya
systemet ska ske. Som bl.a. *Svenska Bankföreningen* och *UC AB* tar upp,
krävs det inte bara tillgång till uppgifter för att möjliggöra en effektiv
kreditprövning. Det krävs även statistiskt säkerställda modeller för att
värdera risken för bristande återbetalningsförmåga hos konsumenten.
Sådana modeller tar tid att bygga upp och utan en närmare ordning för hur
övergången från det befintliga systemet till den nya ordningen är tänkt att
ske, befarar regeringen, i likhet med vissa remissinstanser, att kreditpröv-
ningarna under en period kan bli sämre.

Utredningens förslag väcker också många andra frågor som inte har
något enkelt svar, t.ex. om konkurrens, sekretess, teknisk infrastruktur,
ansvarsfördelning mellan marknadens aktörer, tidshorisonten för ikraft-
trädande och när ett system kan tas i bruk samt behandling av tvistiga ford-
ringar. Sammantaget anser regeringen att utredningens förslag om ett
system för skuld- och kreditregister inte bör ligga till grund för lagstift-
ning.

Enligt regeringen är det tydligt att det finns en koppling mellan över-
skuldsättningsproblematiken och att vissa kreditgivare saknar incitament att
göra en fullgod kreditprövning. Detta beror sannolikt på att det lönar sig att
lämna krediter även till personer med stor risk för att inte kunna fullfölja
kreditåtagandet. De åtgärder som regeringen nu föreslår, bl.a. ett skärpt
ränte- och kostnadstak, bedöms begränsa möjligheten till sådan lönsamhet
och därigenom leda till att incitamentet för kreditgivare att både dela och ta
del av information inför kreditprövningar ökar. I sammanhanget kan även
nämnas att det nya konsumentkreditdirektivet, vars genomförande i Sverige
nu utreds, innehåller skärpta regler om kreditprövning.

Regeringen avser att följa utvecklingen på området och utesluter inte att
frågan om hur kreditgivare kan tillförsäkras ett bredare underlag vid
kreditprövning övervägs på nytt vid behov. Ett sådant behov bör lämpligen
bedömas i ljuset av de åtgärder som regeringen har vidtagit och framöver
kommer att vidta för att komma till rätta med riskfylld kreditgivning och
överskuldsättning, och det genomslag som de får.

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 mars 2025.

Det ska i en övergångsbestämmelse klargöras att lagändringen i fråga om ränte- och kostnadstak samt begränsningen att förlänga löptiden för ett kreditavtal inte ska gälla för kreditavtal som har ingåtts före ikraftträdandet.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår ett annat ikraftträdande och lämnar inte något uttryckligt förslag om en övergångsbestämmelse när det gäller räntetaket.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser yttrar sig inte särskilt över förslagen. *Finansbolagens Förening*, *Svenska Bankföreningen* och *Brixo AB* anser att det bör framgå av en övergångsbestämmelse att räntetaket inte gäller retroaktivt. Finansbolagens Förening efterfrågar en samordnad beredning med genomförandet av det nya konsumentkreditdirektivet för att inte riskera att nya regler behöver ändras efter kort tid. *Konsumentverket* anser att räntetaket bör tillämpas retroaktivt på kontokrediter genom att gälla utnyttjanden som sker efter ikraftträdandet, även om avtalet ingåtts dessförinnan. *Skuldra AB* ser gärna att kostnadstaket, om möjligt, omfattar krediter som redan är föremål för utmätning.

Skälen för regeringens förslag

Ikraftträdande

De lagändringar som föreslås i denna lagrådsremiss syftar till att motverka riskfylld kreditgivning och överskuldssättning och innebär ett stärkt konsumentskydd. Det är därför angeläget att lagändringarna träder i kraft så snart som möjligt. Samtidigt måste näringsidkare få nödvändig tid på sig att anpassa sina verksamheter. Det behöver även finnas tid för att ta fram och utfärda föreskrifter i fråga om den särskilda upplysning som ska lämnas vid marknadsföring av kreditavtal. Regeringen föreslår därför att lagändringarna ska träda i kraft den 1 mars 2025.

Finansbolagens Förening anser att ikraftträdandet bör samordnas med genomförandet av det nya konsumentkreditdirektivet. Regeringen bedömer att vissa av utredningens förslag kommer att behöva få en bredare genomlysning inom ramen för den pågående utredningen om genomförande av det nya konsumentkreditdirektivet, och de förslagen bereds därför inte vidare (se avsnitt 3). När det gäller de lagändringar som nu föreslås finns det inte skäl att invänta genomförandet av det nya konsumentkreditdirektivet.

Övergångsbestämmelser

Huvudprincipen i svensk rätt är att en ny lag bara ska tillämpas på avtal ingångna efter lagens ikraftträdande. För att frånga denna princip, vilket några remissinstanser önskar, krävs det tungt vägande skäl. Enligt regeringens finns det inte sådana skäl. Regeringen konstaterar att de regler som 2018 infördes för högkostnadskrediter inte heller gavs någon retroaktiv

effekt (prop. 2017/18:72 s. 54). Lagändringarna bör därför gälla endast för nya avtal och inte ges retroaktiv effekt.

Det behövs ingen särskild övergångsbestämmelse för att denna ordning ska gälla. Det följer nämligen av allmänna principer att nya avtalsrättsliga lagregler tillämpas endast på avtal som ingås efter ikraftträdandet. Trots detta kan det i vissa situationer finnas anledning att införa en övergångsbestämmelse för att klargöra att ny lagstiftning inte ska tillämpas på befintliga avtal. Om det exempelvis är fråga om att ge äldre bestämmelser ett nytt innehåll kan det vara lämpligt att införa en övergångsbestämmelse med innebörden att äldre bestämmelser ska gälla för avtal som har ingåtts före ikraftträdandet. Om det däremot är fråga om att införa nya bestämmelser utan att samtidigt upphäva äldre, bör det sällan finnas ett behov av en sådan övergångsbestämmelse (se Lagrådets yttrande i prop. 1984/85:110 s. 366–367). I en sådan situation finns det nämligen inte några äldre bestämmelser som skulle kunna gälla i stället för dem som införs.

De lagändringar som regeringen nu föreslår innebär att äldre bestämmelser får ett nytt innehåll. Enligt regeringen är det därför lämpligt att i klargörande syfte införa en övergångsbestämmelse om att äldre bestämmelser fortfarande gäller för kreditavtal som har ingåtts före ikraftträdandet. Det innebär att lagändringarna i fråga om ränte- och kostnadstaken och begränsningen av möjligheten att förlänga löptiden inte ska gälla för kreditavtal som har ingåtts före ikraftträdandet. Att utredningen inte föreslår att bestämmelserna om räntetak ska omfattas av övergångsbestämelsen verkar vara ett förbiseende.

Någon övergångsbestämmelse bedöms inte nödvändig när det gäller lagändringen i fråga om den särskilda upplysningen vid marknadsföring. Om marknadsföringen bara har vidtagits före ikraftträdandet, kan det inte bli fråga om att tillämpa de nya bestämmelserna (jfr prop. 2017/18:72 s. 55).

7 Konsekvenser

Regeringens bedömning: Förslagen bedöms motverka riskfylld kreditgivning och överskudsättning och därigenom stärka konsumentskyddet på konsumentkreditmarknaden.

För företag som erbjuder eller handlar med konsumentkrediter kan förslagen innebära minskade intäkter och vissa administrativa kostnader. Att förslagen kan komma att få dessa konsekvenser för företagen får anses godtagbart med hänsyn till syftet med förslagen.

Förslagen bedöms inte medföra ökade kostnader för det allmänna.

Minskade problem med överskudsättning bör ha en positiv samhälls-ekonomisk effekt.

Utredningens bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser lämnar utredningens bedömning utan invändning. *Finansinspektionen* framhåller att kostnadstaket tillsammans med räntetaket bidrar till att det blir mindre fördelaktigt för kreditgivare att bevilja krediter till konsumenter med små marginaler, och liknande synpunkter framförs även av andra remissinstanser. *Finans-*

bolagens Förening, Svensk Inkasso och Brixo AB anser att förslagen kan leda till att fler konsumenter exkluderas från kreditmarknaden. Enligt Svensk Inkasso kommer kostnaden för mindre kreditgivare att bygga upp och underhålla tekniska system för att bevaka när kostnadstaket nås i många fall bli så stora att det inte kommer att bli lönsamt för företagen att bevaka och driva in obetalda fordringar. Även fordringars andrahandsvärde kommer påverkas, vilket enligt Svensk Inkasso sannolikt kommer minska många mindre företags möjlighet till finansiering. Enligt Brixo AB kan vissa bolag komma att välja att lägga ner sin verksamhet. *Konsumentverket* anser att den omfattande marknadsföringen av konsumentkrediter motiverar en mer frekvent tillsyn på konsumentkreditmarknaden än i dag, och att det därför finns anledning att förstärka myndighetens möjligheter att utöva tillsyn.

Konsumenter

Det huvudsakliga syftet med regeringens förslag är att stärka konsumentskyddet genom att motverka riskfylld kreditgivning och överskuldssättning. Förslagen bedöms hämma kreditgivning till konsumenter som inte har tillräcklig återbetalningsförmåga och leda till att konsumenter får krediter på rimligare villkor. Konsumenten får även ett skydd genom att skuldtiltväxten dämpas och att en skuld inte kan växa över en viss nivå.

Räntetaket kan förväntas leda till en restriktivare utlåning. Enligt utredningens beräkningar har 1,1 procent av konsumenterna lån med en räntesats som överstiger 20 procent utöver referensränta. Utredningen uppskattar att cirka hälften av dem inte kommer att erbjudas krediter framöver och att det framför allt är de konsumenter som riskerar betalningsproblem som kommer att påverkas av att utbudet av krediter minskar. Med hänsyn till syftet med reglerna är denna effekt inte bara godtagbar, utan också önskvärd. Att enskilda med bristfällig återbetalningsförmåga inte beviljas krediter är en förutsättning för en ansvarsfull lånemarknad. Enligt utredningen, som hänvisar till beräkningar från Finansinspektionen, skulle ett räntetak i enlighet med vad som nu föreslås, om det hade varit på plats 2022, ha lett till att antalet konsumenter som fick en skuld hos Kronofogdemyndigheten hade minskat från 8 600 till 5 100 personer.

För konsumenter som hamnar i betalningsdröjsmål är det särskilt problematiskt när skulderna genom dröjsmålsräntor och avgifter växer sig utom kontroll. Genom kostnadstaket införs en yttre gräns för hur stora skulderna kan bli. Det minskar risken för att konsumenter som hamnar i dröjsmål får en skulduppbyggnad som kan bli svår att ta sig ur. Konsumentens förutsättningar att göra rätt för sig och avveckla skuldförhållandet bör därmed öka genom att det, som bl.a. *Finansinspektionen* och *Kronofogdemyndigheten* framhåller, kommer att finnas en reell möjlighet för konsumenter att betala tillbaka sina skulder.

Förslagen kan även leda till att kreditgivare vill driva in sin fordran i ett tidigare skede än i dag. Även det bör huvudsakligen vara till fördel för konsumenterna genom att det ökar förutsättningarna att få en bättre bild av deras ekonomiska svårigheter och kunna komma till rätta med dem, t.ex. med hjälp av den kommunala budget- och skuldrådgivningen. Det minskar också risken för växande kostnader genom att de ekonomiska problemen skjuts fram.

En konsekvens av förslagen kan bli att konsumenter ingår kreditavtal som avser högre belopp eftersom det blir billigare att låna. Regeringen bedömer att denna effekt bör vara marginell och därför kan godtas.

Genom att tillämpningsområdet för den särskilda upplysningen vid marknadsföring utvidgas kommer fler konsumenter att få information om innebörden av att ingå kreditavtal och vart de kan vända sig vid budget- och skuldproblem. Kunskapen om den kommunala budget- och skuldrådgivningen kan bidra till att konsumenter med ekonomiska problem söker hjälp i ett tidigare skede, vilket ökar förutsättningarna för att komma till rätta med problemet. Upplysningen kan också förväntas minska risken för oöverlagda beslut som leder till krediter som konsumenten egentligen inte har råd med.

Regeringens bedömning är att förslagen sammantagna leder till ett stärkt konsumentskydd och till att färre konsumenter drabbas av överskuldssättning.

Företag

Förslagen kan innebära minskade intäkter och vissa administrativa kostnader för företag som erbjuder konsumentkrediter. Det handlar bl.a. om att anpassa utbudet av kreditprodukter till de ändrade ränte- och kostnadstaken. Kostnader kan uppstå exempelvis för att ta fram nya avtal och uppdatera it-system och marknadsföring.

Förslaget om ett sänkt och utvidgat rätetaket förväntas i praktiken främst påverka de konsumentkreditinstitut som bedriver verksamhet enligt lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter, men även andra kreditgivare kan behöva anpassa sitt produktutbud. Utlåningen förväntas minska eftersom möjligheten till intjäning genom krediträntan begränsas. Enligt utredningen kommer rätetaket att påverka tre av fem blancolån från kreditinstitutet och nyutlåningen beräknas minska med 240 miljoner kronor per kvartal. Utredningen uppskattar, baserat på uppgifter från 2021, att ränteutäktarna för konsumentkreditinstitutet kommer att minska med 20 procent. Det sänkta rätetaket bör också leda till mer noggranna kreditprövningar, vilket bidrar till en mer ansvarsfull konsumentkreditmarknad.

Förslaget om ett kostnadstak bedöms kunna påverka intjäningen främst vid konsumentens betalningsdröjsmål genom att möjligheten att ta ut dröjsmålsränta och andra avgifter begränsas. Utredningen har inte kunnat uppskatta hur stor påverkan skulle bli eftersom det saknas uppgifter om de sammanlagda kostnaderna som uppkommer vid dröjsmål. Enligt utredningen visar analyser från Finansinspektionen och Kronofogdemyndigheten att en högre andel kredittagare från nischbanker och, i synnerhet, konsumentkreditinstitut får betalningsproblem än kredittagare från storbankerna, varför det främst är dessa aktörer som bör påverkas.

Förslaget om ett kostnadstak bedöms även ha en inverkan på hur långa löptider en kreditgivare tillhandahåller i sitt produktutbud, men påverkan på långivning och intjäning genom krediträntan under avtalets löptid bör bli mer begränsad i och med möjligheten att anpassa löptiden. Enligt utredningens beräkningar har 0,2 procent av alla nya krediter i dag en total kostnad som överstiger kreditbeloppet, och den största utlåningen som når upp till taket under kreditens löptid står blancokrediter från nischbanker för. Det kan förväntas att främst dessa krediter påverkas, men påverkan

kan bli bredare beroende på vilka marginaler kreditgivare vill ha för att t.ex. kunna driva in ett restbelopp som uppstår om konsumenten hamnar i dröjsmål i slutet av löptiden.

Aven företag som köper fordringar eller hjälper till att driva in fordringar för andras räkning berörs av förslagen. Det handlar bl.a. om ett behov av att anpassa ärendehanteringssystem och att förslaget om kostnadstak minskar andrahandsvärdet på dessa fordringar. Utredningen pekar också på att priserna för att driva in fordringar kan behöva höjas eftersom provisionen på indrivna belopp blir lägre.

För kreditgivare som i dag inte tillhandahåller högkostnadskrediter kommer marknadsföringen av kreditavtal behöva anpassas så att det lämnas en särskild upplysning. För kreditgivare som i dag tillhandahåller högkostnadskrediter kommer innehållet i denna upplysning behöva ändras.

Förslagen innebär att regleringen blir mer konkurrensneutral eftersom den kommer att omfatta de flesta krediter enligt konsumentkreditlagen. Att ett sänkt och utvidgat räntetak kan komma att leda till ett minskat produktutbud av krediter eftersom räntorna inte får överstiga en viss procentsats bedöms i sin tur innebära att fler företag kan komma att konkurrera om samma konsumentgrupper. Som *Konkurrensverket* framhåller medger de förslagna ränte- och kostnadstaken ett tillräckligt utrymme att konkurrera på marknaden.

Regeringen bedömer sammanfattningsvis att förslagen kommer att innebära vissa kostnader och intäktsbortfall för de berörda företagen. Det kan i sin tur leda till att vissa företag väljer att avveckla sin verksamhet eller ställer om den. Dessa konsekvenser får anses godtagbara med hänsyn till att förslagen syftar till att motverka riskfylld kreditgivning och över-
skuldsättning och därigenom stärka konsumentskyddet på området.

Det allmänna

Förslagen innebär att de konsumentskyddande regler som i dag bara gäller i fråga om högkostnadskrediter kommer att gälla fler krediter. Utredningen utgår från att tillsynen blir mer omfattande utifrån att fler företag än i dag berörs. Regeringen konstaterar dock att de kreditprodukter som i praktiken kommer att påverkas av reglerna om ränte- och kostnadstak är relativt sett få och främst tillhandahålls av konsumentkreditinstitut. Det måste också förutsättas att näringsidkarna kommer att följa de nya reglerna. Någon nämnvärd ökning av antalet tillsynsärenden med anledning av förslagen kan inte förväntas. Kostnaderna för tillsynen bedöms därför rymmas inom befintliga anslag.

Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst tar upp att den särskilda upplysningen vid marknadsföring av kreditavtal kan resultera i en ökad tillströmning av antalet personer som vänder sig till den kommunala budget- och skuldrådgivningen, och att det då är viktigt att kommunerna tillförs resurser för att kunna möta det ökade behovet. Regeringen konstaterar att kommuner är skyldiga att lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer (5 kap. 12 § socialtjänstlagen [2001:453]), och att förslaget om en särskild upplysning vid marknadsföring inte innebär någon ändring av den skyldigheten utan handlar om att informera om den hjälp som finns att få. Förslaget bedöms därför inte medföra kostnadsökningar som kräver finansiering.

Förslaget om ett kostnadstak kan leda till att företag som lämnar krediter till konsumenter i ett tidigare skede kommer att ansöka om verkställighet hos Kronofogdemyndigheten. Samtidigt bör det totala antalet ansökningar, i enlighet med vad *Kronofogdemyndigheten* påpekar, sannolikt komma att minska då kreditgivningen till konsumenter med lägre återbetalningsförmåga förväntas bli mer restriktiv. Eventuella kostnader för myndigheten bedöms kunna hanteras inom befintliga anslag.

Domstolarnas och Allmänna reklamationsnämndens verksamhet bör inte påverkas annat än marginellt av förslagen. Vissa beslut inom ramen för myndigheternas tillsyn kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Enskilda konsumenter kan också komma att åberopa ränte- och kostnadstaket i tvister med näringsidkare. Eventuella kostnader bedöms kunna hanteras inom befintliga anslag.

På ett övergripande samhällsekonomiskt plan bedöms förslagen få en positiv effekt. Överskudsättningen kostar samhället flera miljarder kronor per år. När konsumenter med bristande betalningsförmåga inte längre får samma tillgång till krediter kan ökningen av överskudsättningen i stort förväntas avta.

Sammantaget bedöms förslagen inte leda till några ökade kostnader för det allmänna.

8 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i konsumentkreditlagen (2010:1846)

Inledande bestämmelser

2 § I lagen avses med

konsument: en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet,

näringsidkare: en fysisk eller juridisk person som handlar för ändamål som har samband med den egna näringsverksamheten,

kreditgivare: den som lämnar krediten eller övertar den ursprungliga kreditgivarens fordran,

kreditavtal: ett avtal om lån, kontokredit, betalningsansånd eller liknande,

kontokredit: ett kreditavtal som innebär en fortlöpande rätt att utnyttja ett kreditutrymme,

kreditköp: ett köp av en vara eller tjänst som finansieras genom en kredit som lämnas av

– säljaren, eller

– annan kreditgivare, om det görs på grund av en överenskommelse mellan denne och säljaren eller om varan eller tjänsten anges i kreditavtalet,

kontantpris: det pris till vilket en vara eller tjänst vanligen erbjuds konsumenter mot kontant betalning,

kreditkostnad: det sammanlagda beloppet av räntor, avgifter och andra kostnader som konsumenten ska betala med anledning av krediten, inklusive nödvändiga kostnader för värdering, dock med undantag för notariatsavgifter,

kreditfordran: summan av kreditbeloppet och kreditkostnaden,

kreditränta: räntekostnaden per år för den vid varje tid obetalda delen av skulden angiven som en ränta,

effektiv ränta: kreditkostnaden angiven som en årlig ränta beräknad på kreditbeloppet, i förekommande fall med hänsyn tagen till att delbetalningar ska göras under den löpande kredittiden,

bostadskredit:

– en kredit som är förenad med panträtt i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt eller liknande rätt eller som är förenad med motsvarande rätt i byggnad som inte hör till fastighet, eller

– en kredit som tas i syfte att förvärva eller behålla äganderätt till sådan egendom, om det inte är fråga om en tillfällig finansieringslösning under övergången till ett annat finansiellt arrangemang och krediten har en obestämd löptid eller ska återbetalas inom 12 månader,

bostadskredit i utländsk valuta: en bostadskredit i en annan valuta än

– valutan i det land inom EES där konsumenten är bosatt,

– valutan som konsumenten får sin inkomst i, eller

– valutan som konsumenten har de tillgångar i som ska användas som betalning av krediten,

referensvärde: det som anges i artikel 3.1.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1011 av den 8 juni 2016 om index som används som referensvärden för finansiella instrument och finansiella avtal eller för att mäta investeringsfonders resultat, och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2014/17/EU och förordning (EU) nr 596/2014.

I paragrafen förklaras några för lagens tillämpning viktiga begrepp. Övervägandena finns i avsnitt 5.5.

Paragrafen ändras genom att definitionen av begreppet högkostnadskredit tas bort. Begreppet utmönstras ur lagen till följd av att bestämmelser som hittills bara gällt högkostnadskrediter – 7 b, 19 a, 19 b och 36 a §§ – ändras och får ett bredare tillämpningsområde (se kommentaren till dessa paragrafer).

4 § För en annan räntefri kredit än kontokredit som inte är förbunden med mer än en obetydlig avgift och som ska betalas tillbaka inom tre månader gäller inte bestämmelserna om information i 7–10 §§, om dokumentation av kreditavtalet i 14 §, om ångerrätt i 21–25 §§, om underrättelse vid en överlåtelse i 28 § andra stycket eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §. Om en sådan kredit avser kreditköp, gäller inte heller bestämmelserna om kreditprövning i 12 och 13 §§.

För en räntefri kontokredit som inte är förbunden med mer än en obetydlig avgift och som ska betalas tillbaka inom tre månader gäller inte bestämmelserna om information i 7–10 §§ och 14 § andra och tredje styckena, om ångerrätt i 21–25 §§ eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §.

För en kontokredit som ska betalas tillbaka på uppmaning eller inom tre månader gäller inte bestämmelserna om information vid marknadsföring i 7 § andra stycket 4–6 och tredje stycket, om information i kreditavtalet i 14 § andra stycket, om ångerrätt i 21–25 §§, om betalning av skulden i förtid i 32–36 §§ eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §.

För en bostadskredit gäller inte bestämmelserna om information i 7 b, 8 och 10 §§, om betalningsplan i 16 §, om *räntetak* i 19 a §, om *kostnadstak* i 19 b och 19 c §§, om ångerrätt i 21–25 §§, om *förlängning av löptiden* i 36 a § eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §. För en bostadskredit där kreditfordran ska betalas först i samband med att den egendom som utgör säkerhet överläts med anledning av att låntagaren uppnår en viss ålder eller på grund av låntagarens sviktande hälsa eller död gäller dock bestämmelserna om information i 8 § första stycket och 10 §.

För en kredit som lämnas av ett kreditinstitut eller värdepappersbolag för finansiering av ett avtal med institutet eller bolaget om köp av finansiella instrument gäller inte bestämmelserna om information i 8–10 §§ och 14 § andra och tredje styckena eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §.

I paragrafen anges undantag från delar av lagens tillämpningsområde för vissa slag av krediter. Övervägandena finns i avsnitt 5.1, 5.2, 5.4 och 5.5.

Ändringen i *fjärde stycket* innebär att bestämmelserna om en särskild upplysning vid marknadsföring, ränte- och kostnadstak och förlängning av löptiden inte ska gälla för bostadskrediter. Enligt hittillsvarande ordning gäller motsvarande undantag för bostadskrediter genom att de inte omfattas av definitionen av begreppet högkostnadskredit, som nu tas bort (se kommentaren till 2 §). Vad som avses med bostadskredit framgår av definitionen av begreppet i 2 §.

Information vid marknadsföring

7 b § *Näringsidkaren ska vid marknadsföring av kreditavtal även lämna en särskild upplysning med information om att en kredit medför kostnader för konsumenten. Upplysningen ska också innehålla information om riskerna med skuldsättning och om vart konsumenten kan vända sig för att få stöd i budget- och skuldfrågor.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innehållet i upplysningen och om hur den ska lämnas i marknadsföringen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om information vid marknadsföring av kreditavtal som kompletterar bestämmelserna i 7 §. Övervägandena finns i avsnitt 5.5.

Ändringen i *första stycket* innebär att hänvisningen till en högkostnadskredit tas bort och att det i stället anges att bestämmelserna gäller vid marknadsföring av kreditavtal. Det innebär att bestämmelserna får ett utökat tillämpningsområde och generellt gäller för krediter som omfattas av lagen, om inte något annat är särskilt föreskrivet. Även lydelsen av den upplysning som ska lämnas ändras till att avse information om att en kredit medför kostnader för konsumenten. Övriga ändringar är redaktionella.

Av 4 § framgår att vissa krediter undantas från bestämmelsernas tillämpningsområde. Det gäller räntefria krediter, inklusive räntefria kontokrediter, som inte är förbundna med mer än en obetydlig avgift och som ska betalas tillbaka inom tre månader (första och andra styckena) och bostadskrediter (fjärde stycket).

I 11 § finns bestämmelser om marknadsrättsliga påföljder vid utebliven information.

Räntetak och kostnadstak

19 a § *Krediträntan eller dröjsmålsräntan per år får inte överstiga den vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) med ett tillägg av 20 procentenheter.*

En konsument som är i dröjsmål med betalning av en *kredit* är inte skyldig att betala någon annan form av ersättning med anledning av dröjsmålsränta.

I paragrafen finns bestämmelser om räntetak för kreditränta och dröjsmålsränta och om vilken ersättning som kreditgivare får ta ut med anledning av dröjsmål med betalningen. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

I *första stycket* tas hänvisningen till en högkostnadskredit bort. Det innebär att bestämmelserna om räntetak får ett utvidgat tillämpningsområde och generellt gäller för krediter som omfattas av lagen, om inte något annat är särskilt föreskrivet. Vidare sänks räntetaket från 40 till 20 procentenheter jämte referensräntan enligt 9 § räntelagen.

Ändringen i *andra stycket* innebär att hänvisningen till en högkostnadskredit ersätts med en hänvisning till en kredit. Bestämmelsen om att en konsument vid dröjsmål med betalning inte är skyldig att betala någon annan ersättning med anledning av dröjsmålet än dröjsmålsränta blir därmed generellt tillämplig på krediter som omfattas av lagen, om inte något annat är särskilt föreskrivet.

Av 4 § fjärde stycket framgår att bestämmelserna inte gäller för bostadskrediter.

19 b § *Kostnaderna för en kredit får inte överstiga ett belopp som motsvarar kreditbeloppet eller, i fråga om en kontokredit, varje enskilt utnyttjande av kreditbeloppet som konsumenten har gjort.*

Med kostnader i första stycket avses

1. kreditkostnader,
2. dröjsmålsränta, och
3. kostnader enligt lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m.

Om kreditgivaren, eller någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med i den mening som avses i 1 kap. 6 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, lämnar konsumenten en ny *kredit* som helt eller delvis finansierar återbetalning av den befintliga *krediten*, avses med kostnader i första stycket för den nya *krediten* även sådana kostnader som är hänförliga till den befintliga *krediten*.

Första–tredje styckena gäller inte för en kontokredit som huvudsakligen avser kreditköp eller för en kredit som avser kreditköp där kreditbeloppet inte överstiger två procent av det prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken som gällde när kreditavtalet ingicks.

Paragrafen innehåller bestämmelser om kostnadstak. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Ändringarna i *första och tredje styckena* innebär att hänvisningen till en högkostnadskredit ersätts med en hänvisning till en kredit. Det innebär att bestämmelserna om kostnadstak får ett utvidgat tillämpningsområde och generellt gäller för krediter som omfattas av lagen, om inte något annat är särskilt föreskrivet.

En sådan särskild föreskrift införs i ett nytt *fjärde stycke*. Av stycket framgår att bestämmelserna om kostnadstak inte gäller för kontokrediter som huvudsakligen avser kreditköp och krediter som avser kreditköp där kreditbeloppet inte överstiger två procent av det prisbasbelopp som gällde när avtalet ingicks. Vad som avses med kontokredit och kreditköp framgår av definitionen av begreppen i 2 §.

Huvudsaklighetskriteriet när det gäller undantaget för kontokrediter – att en kredit huvudsakligen avser kreditköp – har samma innebörd som i hittillsvarande definition av begreppet högkostnadskredit (prop. 2017/18:72 s. 60–61). Det innebär bl.a. att sådana kontokrediter som är knutna till kreditkort utfärdade av t.ex. banker eller andra kreditinstitut och som huvudsakligen

är avsedda för köp av varor och tjänster inte omfattas, och att bedömningen av om huvudsaklighetskriteriet är uppfyllt eller inte ska utgå från kreditavtalets objektiva innehåll och inte från konsumentens egna avsikter med krediten. En kontokredit som är knuten till ett kreditkort som kan användas för kontantuttag men som har särskilda villkor knutna till uttagen, t.ex. särskilda uttagsavgifter, omfattas därmed inte av taket, eftersom krediten huvudsakligen får anses avse kreditköp. Ett exempel på en kontokredit som däremot inte huvudsakligen avser kreditköp och som därmed omfattas av kostnadstaket är en kredit som innebär att konsumenten kan föra över medel till ett konto till vilket det är knutet ett debetkort (ett kort som är kopplat till ett bankkonto som debiteras direkt när en betalning eller ett uttag görs med kortet). Detta gäller alldeles oavsett om debetkortet och det tillgängliga kreditbeloppet mestadels används för att köpa varor och tjänster. I ett sådant fall är det fråga om ett avtal där konsumenten mer fritt kan disponera över kreditbeloppet utanför kreditgivarens insyn eller kontroll.

Undantaget för kreditköp där kreditbeloppet vid kreditavtalets ingående inte överstiger två procent av prisbasbeloppet innebär att kostnadstaket inte gäller för dessa kreditköp. Att kostnadstaket avgränsas utifrån kreditbeloppet kommer i de fall en handpenning utgår vid köpet medföra att det inte är priset på varan eller tjänsten, utan kreditbeloppet som är utgångspunkt för kostnadstakets beräkning (jfr prop. 2009/10:242 s. 93).

Av 4 § fjärde stycket framgår att bestämmelserna inte gäller för bostadskrediter.

En bestämmelse om ett särskilt kostnadstak för uppläggningsavgifter, som omfattar fler krediter än förevarande paragraf, finns i 19 c §.

19 c § Kreditkostnaden får i den del som avser avgift för uppläggning av en kredit inte överstiga en procent av det prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken som gällde när kreditavtalet ingicks.

Paragrafen, som är ny, innehåller en bestämmelse om ett särskilt kostnadstak för uppläggningsavgifter. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

I bestämmelsen regleras ett tak för den ersättning som en konsument ska betala för en kreditgivares administrativa kostnader för uppläggning av en kredit, bl.a. kostnader för kreditprövning (jfr bl.a. prop. 1991/92:83 s. 43 och 118 och prop. 2011/12:28 s. 15). Ersättningen får inte vara högre än en procent av det prisbasbelopp som gällde när kreditavtalet ingicks.

Av 18 § första stycket följer att en konsument är skyldig att betala en avgift för uppläggningskostnader endast om det har avtalats och om sådan ersättning avser faktiska kostnader som kreditgivaren har för krediten. Det innebär att en kostnad som i och för sig ryms inom taket för uppläggningsavgifter ändå kan bedömas stå i strid med 18 §. Det förhållandet att det finns ett tak för uppläggningsavgifter påverkar inte heller vad som i det enskilda fallet anses som oskäligt.

En uppläggningsavgift omfattas i egenskap av en kreditkostnad även av kostnadstaket i 19 b §. Det innebär bl.a. att den beloppsgräns som förevarande bestämmelse medger inte kan utnyttjas fullt ut om kreditbeloppet är lägre än en procent av prisbasbeloppet som gällde när avtalet ingicks.

Ett villkor som strider mot bestämmelsen i förevarande paragraf är utan verkan mot konsumenten (5 §). En näringsidkare som använder ett sådant

villkor kan förbjudas att i framtiden i liknande fall använda samma eller väsentligen samma villkor i enlighet med 3 § lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden.

Av 4 § fjärde stycket framgår att bestämmelsen inte gäller för bostadskrediter.

Förlängning av löptiden

36 a § Löptiden för en *kredit* får inte förlängas mer än en gång.

Trots första stycket får löptiden förlängas, om

1. förlängningen inte medför en kostnad för konsumenten, eller
2. konsumenten beviljas en skälig avbetalningsplan för att kunna betala sin skuld.

Om kreditgivaren, eller någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med i den mening som avses i 1 kap. 6 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, lämnar konsumenten en ny *kredit* som helt eller delvis finansierar återbetalning av den befintliga *kredit*en, ska den nya krediten vid tillämpning av första stycket anses vara en förlängning av löptiden för den befintliga krediten.

I paragrafen finns bestämmelser som begränsar möjligheten att förlänga och refinansiera en kredit. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Första och tredje styckena ändras genom att hänvisningen till en högkostnadskredit ersätts med en hänvisning till en kredit. Det innebär att bestämmelserna får ett utvidgat tillämpningsområde och generellt gäller för krediter som omfattas av lagen, om inte något annat är särskilt föreskrivet.

Av 4 § fjärde stycket framgår att bestämmelserna inte gäller för bostadskrediter.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 2025.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för kreditavtal som har ingåtts före ikraftträdandet.

Enligt *första punkten* träder lagen i kraft den 1 mars 2025.

Av *andra punkten* följer att de nya reglerna inte gäller för kreditavtal som har ingåtts före ikraftträdandet. För kreditavtal som har ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 31 augusti 2018, kommer 19 a, 19 b och 36 a §§ gälla högkostnadskrediter enligt den hittillsvarande definitionen i 2 §. Om ett äldre avtal förlängs eller på annat sätt omförhandlas efter ikraftträdandet, får det bedömas om det är fråga om ett nytt avtal eller om det är samma avtal som fortsätter tillämpas. Vid den bedömningen får det bl.a. beaktas i vilken utsträckning de tidigare villkoren fortsätter att gälla oförändrade eller om det snarare är fråga om villkorsändringar eller införande av nya villkor för avtalets fortsatta tillämpning (se bl.a. prop. 2017/18:72 s. 70).

Den nya regeln om särskild upplysning vid marknadsföring av kreditavtal gäller endast marknadsföringsåtgärder som har vidtagits efter ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

Sammanfattning av betänkandet Ett förstärkt konsumentskydd mot riskfylld kreditgivning och överskultsättning (SOU 2023:38)

Uppdraget

Regeringen beslutade den 3 november 2021 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att granska marknaden för konsumentkrediter och föreslå åtgärder som motverkar riskfylld kreditgivning och överskultsättning. I uppdraget har ingått att bedöma vilka företeelser på marknaden som bidrar till riskerna för att konsumenter erbjuds och lämnas krediter som de inte har ekonomiska förutsättningar att betala tillbaka. Uppdraget har även omfattat att föreslå ett system för skuldregister och bedöma vilka åtgärder som skulle kunna vara lämpliga för att ge redan överskultsatta personer bättre förutsättningar att betala tillbaka sina skulder.

Betänkandet inleds med en lägesbild över hushållens skultsättning i dag. Statistik och analyser presenteras i kapitel 3 och behovet av åtgärder för att komma till rätta med problemen tas upp i kapitel 7. I tre förslagsdelar presenteras därefter överväganden och förslag. Den första delen handlar om förslag på konsumentkreditmarknadens område, kapitel 8–11. I den andra delen föreslås ett system för skuld- och kreditregister – s.k. Skri-register, kapitel 12. Den tredje och sista förslagsdelen innehåller några förslag på åtgärder för de redan skultsatta, kapitel 13.

Behovet av åtgärder

Möjligheten att låna pengar och teckna andra former av krediter gör att en konsument eller ett hushåll kan konsumera utan att spara först. Det kan vara både bra och dåligt. Krediter är bra för att de hjälper konsumenter att jämna ut sin konsumtion över tid. För många kan en kredit vara det enda sättet att möjliggöra köp av en bostad eller en bil. Men den som lånar pengar eller handlar på kredit behöver förstås betala tillbaka lånet eller annars fullgöra kreditavtalet. Det betyder att krediter binder upp delar av framtida inkomster i form av räntebetalningar och amorteringar.

När en kredittagare får ekonomiska svårigheter med sina kreditåtaganden beror det ofta på att krediterna är för stora och inkomsterna för låga. Det händer att situationen är sådan redan från början när krediten beviljades. Men svårigheterna kan också bero på försämrade ekonomiska förhållanden genom senare inträffade livshändelser, som sjukdom och arbetslöshet, eller ökade levnadskostnader på grund av högre räntor eller högre inflation.

För den enskilde kan de ekonomiska problemen leda till en skulduppbyggnad som kan bli så pass allvarlig att han eller hon inte kommer att kunna betala tillbaka sina skulder, ens över lång tid. Personen kan då anses vara överskultsatt. Närmare 400 000 personer i landet har skulder hos Kronofogdemyndigheten. Av dessa har omkring 85 000 haft skulder hos Kronofogdemyndigheten i över 20 år. Vissa skulder är till och med uppåt 50 år gamla. Överskultsättningen medför kostnader på flera miljarder

kronor varje år för samhället i stort, bl.a. i form av produktionsbortfall samt kostnader inom socialförsäkringssystemen och inom sjukvården. Skuldsättningen drabbar också den enskilde och dennes familj och medför att omkring 175 000 barn tvingas växa upp i familjer där en eller båda föräldrarna har skulder hos Kronofogdemyndigheten. Det finns forskning som visar att överskuldsättning påverkar den enskildes fysiska och psykiska hälsa. Risker för självmordsförsök är ungefär två gånger högre för de med skulder hos Kronofogdemyndigheten än för övriga.

Hushållens skuldsättning är ett stort och växande problem. Konsumtionskrediterna har mer än fördubblats de senaste 15 åren. Enskilda personers skulder hos inkassoföretagen och hos Kronofogdemyndigheten har under perioden ökat ännu mer. I dag uppgår skulderna hos Kronofogdemyndigheten till 101 miljarder kronor, medan skulderna hos inkassoföretagen uppgår till drygt 102 miljarder kronor. Det är historiskt höga siffror.

Det är tydligt att det behöver vidtas flera olika åtgärder samtidigt för att motverka den oönskade utvecklingen. De förslag som lämnas i detta betänkande syftar till att öka konsumentskyddet på konsumentkreditområdet. En ledstjärna i arbetet har varit att minska antalet konsumenter som får – eller som påtagligt är i farozonen för att kunna få – betalningsproblem.

Åtgärder för att stärka konsumentskyddet vid marknadsföring och försäljning av krediter

Kravet på måttfullhet förtydligas

Det finns sedan 2018 ett krav på att näringsidkaren ska iaktta måttfullhet vid marknadsföring av krediter. Det förekommer att konsumentkrediter marknadsförs på ett sätt som sannolikt står i strid med kravet på måttfullhet. Utöver uttalandena i förarbetena om måttfullhetskravets innebörd är vägledningen begränsad när det gäller att bedöma kravets innebörd. Klargörande lagakraftvunnen praxis saknas. Den nuvarande måttfullhetsbestämmelsen behöver förtydligas. På så sätt kan aktörerna i branschen få en tydligare vägledning om hur de kan utforma sin marknadsföring för att den ska vara måttfull. Av bestämmelsen i konsumentkreditlagen (2010:1846) ska det framgå att i kravet på måttfullhet ligger att marknadsföringen *inte får vara påträngande eller locka konsumenten till att fatta oöverlagda beslut*. Det ska även framgå att marknadsföring som är måttfull ska vara *saklig, balanserad och neutral*.

Dessa förtydliganden lyfter fram de kriterier som lagstiftaren i förarbetsuttalandena har bedömt vara de självklara utgångspunkterna för bedömningen av måttfullhetsbegreppet. Dessa kriterier lyfts nu in i lagtexten.

En särskild upplysning vid marknadsföring av alla krediter

En konsument som befinner sig i en ekonomiskt trängd situation och som är i behov av medel för att kunna betala sina räkningar kan ha svårt att se alternativ till att ta en kredit. Risker är då stora för att konsumenten accepterar kreditavtal med höga räntor eller långa löptider. Ogenomtänkta beslut kan också bero på att kredittagande generellt sett har blivit enkelt och lättillgängligt och att konsumenten inte reflekterar över den kostnad som krediten i slutändan innebär. Det är viktigt att konsumenten ges en möjlig-

het att stanna upp i sin beslutsprocess och reflektera över vilken den bästa lösningen är. För att påverka konsumentens riskmedvetenhet ska det införas en bestämmelse som innebär att näringsidkaren måste lämna en särskild upplysning vid marknadsföring av alla typer av krediter. Den särskilda upplysningen ska innehålla information om att det medför kostnader att teckna en kredit; *Att låna kostar pengar*. Upplysningen ska även innehålla information om andra risker med skuldsättning. Dessutom ska upplysningen göra konsumenten uppmärksam på vart denne kan vända sig för att få stöd i budget- och skuldfrågor. Upplysningen ska lämnas redan vid marknadsföringen av ett kreditavtal så att konsumenten kan få del av den så tidigt som möjligt i beslutsprocessen.

Ett krav på utformningen av ersättningssystem

En central bestämmelse i lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter (LVK) är kravet på att näringsidkare ska driva sin verksamhet på ett *sätt som är sunt*. Det finns emellertid kreditförmedlare enligt LVK som erbjuder sin personal en provisionsbaserad ersättning beräknad utifrån antalet beviljade eller förmedlade krediter. Det kan inte anses vara förenligt med kravet på sundhet. I LVK ska det därför införas en bestämmelse som ställer krav på de kreditgivare och kreditförmedlare som bedriver sin verksamhet enligt LVK att utforma system för ersättning till personal enligt kravet på sundhet.

En skärpt reglering av möjligheten att erbjuda spel på kredit

I spellagen (2018:1138) finns ett förbud för licenshavare och spelombud att erbjuda eller lämna krediter för insatser i spel. Syftet med kreditförbudet är att personer inte ska sätta sig i skuld på grund av deltagande i spel. Krediter som erbjuds eller lämnas av tredje part – t.ex. en kreditgivare eller en kreditförmedlare – omfattas dock inte av förbudet. Det förekommer att tredje part erbjuder spelare olika betalningslösningar på kredit t.ex. på licenshavarnas och spelombudens webbplatser. Detta strider mot syftet med det nuvarande kreditförbudet, som därför behöver skärpas. Det föreslås bli förbjudet för en licenshavare eller ett spelombud att främja möjligheterna för någon annan att erbjuda eller lämna kredit för insatser i spel.

Skärpta regler för kreditprövningar

Reglerna om kreditprövningar syftar till att motverka överskuldsättning hos konsumenter. Men problemen med överskuldsättning är i dag – trots regleringen – omfattande. Många konsumenter beviljas krediter som de inte har ekonomiska förutsättningar att betala tillbaka. Ett skäl till det är att det finns enskilda kreditgivare som tar stora risker i sin kreditgivning och som underlåter att hämta in relevant information eller väljer att inte använda den information som har hämtats in. Finansinspektionens analyser visar att kreditgivningen till konsumenter med den svagaste ekonomin sker utifrån en mindre omfattande kreditprövning än till övriga. Sannolikheten för

betalningsproblem är förhöjd för de kredittagare som tillåts teckna en kredit utan att kreditgivaren inhämtat en kreditupplysning. De som tecknat en kredit baserad på en kreditupplysning *utan* information om befintliga krediter har också en högre sannolikhet att få betalningsproblem. Ju större kreditbeloppet är, desto högre är risken för betalningsproblem. Kreditgivning som föregås av en kreditprövning *med* uppgifter om befintliga krediter innebär en lägre sannolikhet för betalningsproblem med cirka 50 procent, oavsett kreditens storlek.

För att motverka att personer som inte är kreditvärdiga ändå beviljas krediter, är det viktigt att kreditgivarna genomför noggranna kreditprövningar. Hur omfattande en kreditprövning bör vara kan variera i viss utsträckning. Men prövningen bör alltid grundas på uppgifter om en konsuments befintliga kreditåtaganden och information om eventuella betalningsproblem. Utan sådan information finns en risk att kreditgivaren beviljar en kredit till någon som redan har skulder och som eventuellt saknar förmåga att fullgöra sina förpliktelser enligt avtalet.

Det är därför nödvändigt att kreditprövningsbestämmelsen i konsumentkreditlagen förtydligas. Kreditgivarens ansvar för kreditprövningen bör lyftas fram så att det inte råder osäkerhet om att en kreditprövning måste göras. Förslaget är att det i lagen ska anges att näringsidkaren *alltid* ska pröva om konsumenten har ekonomiska förutsättningar att fullgöra vad han eller hon åtar sig enligt kreditavtalet. Förslaget medför dock ingen ändring i fråga om de räntefria krediter som i dag är undantagna från kravet på kreditprövning. Av bestämmelsen ska det också framgå att kreditprövningen ska inkludera aktuella och relevanta uppgifter från en extern databas när det behövs för att bedöma en konsuments kreditvärdighet. Detta tillägg är av betydelse för att det nya systemet för Skri-register, som föreslås i kapitel 12, ska få full effekt.

Begränsningar och villkor för prissättning av krediter

Ett sänkt och utvidgat räntetak

Räntan på en kredit speglar den risk som kreditgivaren är villig att ta för att bevilja en kredit till en viss konsument. Risken bedöms bl.a. utifrån konsumentens betalningsförmåga och förekomsten av säkerheter. Krediter som erbjuds konsumenter med små ekonomiska förutsättningar är ofta dyra, eftersom risken för att krediten inte ska kunna betalas tillbaka bedöms som stor. Det finns därför ett samband mellan krediter med hög ränta och konsumenter med betalningsproblem. Det råder inga tvivel om att detta samband är en bidragande orsak till den ökande överskuldssättningen i samhället. För att minska risken för att ännu fler konsumenter hamnar i överskuldssättning behöver därför möjligheten att ta ut höga räntor begränsas. Ett räntetak är en kraftfull och effektiv åtgärd för att påverka kreditgivarnas riskbenägenhet. Genom att sänka – och utvidga – räntetaket tvingas kreditgivarna att vara mer restriktiva och noggranna i sin kreditgivning till konsumenter med små marginaler. Det kan i sin tur innebära att färre kredittagare kommer att få såväl tidiga som allvarliga betalningsproblem.

Förslaget är att det nuvarande räntetaket – på 40 procent tillsammans med den vid var tid gällande referensränta – ska sänkas till 20 procent och utvidgas till att gälla alla krediter enligt konsumentkreditlagen utom

bostadskrediter. En ränta på 20 procent bedöms vara den räntenivå som bäst fångar upp de problem med riskfyllda krediter som behöver lösas. *Sänkningen* bedöms inte heller få några negativa konsekvenser för marknaden i stort. Varken krediträntan eller dröjsmålsräntan för en kredit ska få överstiga det föreslagna räntetaket. *Utvidgningen* bedöms minimera riskerna för att kreditgivarna styr om sitt produktutbud för att inte träffas av räntetaket.

Ett tak för uppläggningsavgifter

Ett sänkt räntetak kommer att begränsa kreditgivarnas möjligheter att tjäna pengar på krediträntan. Det finns därför en risk för att vissa kreditgivare kommer att kompensera för minskade ränteintäkter genom att höja avgifterna på sina kreditprodukter. Om detta inträffar riskerar räntetaket att inte få den avsedda effekten, nämligen att minska riskbenägenheten hos de kreditgivare som erbjuder krediter till konsumenter som har sämre eller inga förutsättningar för att kunna betala tillbaka. Det föreslås därför ett tak för uppläggningsavgifter som innebär att kredittagaren inte är skyldig att betala en uppläggningsavgift för en kredit som är högre än en procent av det prisbasbelopp som gäller vid kreditavtalets ingående. I dag motsvarar det maximalt 525 kronor. Taket ska gälla för alla krediter enligt konsumentkreditlagen utom bostadskrediter.

Ett utvidgat så kallat absolut kostnadstak

I dag finns ett kostnadstak för högkostnadskrediter. Kostnadstaket är utformat på ett sådant sätt att kostnaderna inte får överstiga ett belopp som motsvarar kreditbeloppet. Högkostnadskrediterna har i genomsnitt en löptid på fem månader. Den totala kostnaden för en sådan kredit blir, trots den höga räntan, som regel inte så stor om konsumenten betalar enligt avtalet. Det nuvarande kostnadstaket har därför inte någon påverkan på en genomsnittlig högkostnadskredit, utan det är först när konsumenten hamnar i betalningsdröjsmål som kostnaderna för en högkostnadskredit kan komma att nå upp till kostnadstaket.

Det är inte bara höga räntor eller avgifter som påverkar om en kredit i slutändan medför stora kostnader för konsumenten. Kostnaderna påverkas även av hur lång löptid krediten har. En lång löptid för en konsumtionskredit är en tydlig indikation på att konsumenten har ett för litet betalningsutrymme. Långa löptider riskerar dessutom att bygga upp höga kostnader som särskilt drabbar de konsumenter som har en sämre återbetalningsförmåga. Ett kostnadstak begränsar kreditgivare från att erbjuda krediter med långa löptider.

Ett kostnadstak påverkar även de kostnader som uppstår när konsumenten får betalningsproblem. Om kreditavtalet sägs upp till betalning medför ett kostnadstak ett absolut stopp för t.ex. hur stort belopp i form av dröjsmålsränta en kreditgivare kan påföra en konsument. Det kan bidra till att överskuldssättningen minskar.

Det nuvarande kostnadstaket ska enligt förslaget utvidgas till att omfatta alla krediter enligt konsumentkreditlagen med vissa undantag. Taket ska kallas för ett *absolut kostnadstak*. Bostadskrediter, kontokrediter och mindre krediter som avser kreditköp ska undantas det absoluta kostnadstaket. Det

absoluta kostnadstaket ska utformas på samma sätt som det nuvarande kostnadstaket, dvs. kostnaderna får inte överstiga ett belopp som motsvarar kreditbeloppet. Kostnadstaket ska omfatta kreditkostnader, dröjsmålsränta och kostnader enligt lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m.

En begränsad möjlighet att förlänga löptiden för en kredit

En konsument som gång på gång förlänger löptiden för en kredit, kan upprepa gånger behöva betala höga kostnader för förlängningarna. Det finns en risk för att vissa kreditgivare kan komma att vilja kompensera minskade ränteintäkter genom att erbjuda flera dyra förlängningar. I dag finns en bestämmelse som begränsar kreditgivarnas möjlighet att ta ut kostnader vid förlängning av löptiden för en högkostnadskredit. Det föreslås att den regleringen ska utvidgas och tillämpas på alla krediter, utom bostadskrediter.

Det ska således inte vara tillåtet för en kreditgivare att mot en kostnad för konsumenten förlänga löptiden för en kredit mer än en gång. Denna begränsning ska dock inte hindra konsumenten och kreditgivaren från att komma överens om en skälig avbetalningsplan.

Begreppet högkostnadskredit tas bort ur konsumentkreditlagen

Utifrån förslagen ska inte längre regleringen om ett räntetak, ett absolut kostnadstak eller möjligheten att förlänga löptiden för en kredit vara kopplade till vad som definieras som en högkostnadskredit. Förslagen omfattar i stället – med några få undantag – samtliga krediter. Även den särskilda upplysningen som ska lämnas vid marknadsföring av högkostnadskrediter föreslås ändras så att den i stället ska gälla för alla krediter i konsumentkreditlagen. Förslaget är därför att begreppet högkostnadskredit, som inte längre behövs, ska utmönstras ur lagen.

Nya processuella regler vid ansökan om betalningsföreläggande

För att inte Kronofogdemyndigheten ska fastställa skulder som står i strid med det föreslagna räntetaket och det absoluta kostnadstaket ska det införas nya processuella regler i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning. Det ska bl.a. införas ett krav på att sökanden ska lämna information om att fordran grundar sig på en kredit för vilken bestämmelserna om räntetak och kostnadstak är tillämpliga.

Ett system för skuld- och kreditregister (Skri-register)

Den nuvarande ordningen

För alla krediter som innebär en kostnad för konsumenten ska en kreditprövning göras. I en kreditprövning samlas information in om konsumentens ekonomiska förhållanden och utifrån underlaget gör kreditgivaren en bedömning av konsumentens kreditvärdighet. Enligt konsumentkreditlagen får en kredit bara beviljas om konsumenten har förutsättningar att fullgöra sitt åtagande. För att göra den bedömningen krävs ofta att kreditgivaren har tillgång till extern information om en konsuments befintliga inkomster,

övriga krediter och skulder. Kreditgivaren vänder sig oftast till något av kreditupplysningsföretagen på marknaden och köper en kreditupplysning om konsumenten.

Efter tillstånd från Integritetsskyddsmyndigheten kan ett kreditupplysningsföretag samla in personuppgifter som finns tillgängliga i offentliga databaser och lagra uppgifterna i ett eget register. Det handlar exempelvis om inkomstuppgifter från Skatteverket och om uppgifter om utslag i mål om betalningsförelägganden från Kronofogdemyndigheten. Kreditupplysningsföretag kan även – på frivillig väg – samla in och registrera uppgifter från kreditgivare. Baserat på informationen i sina register säljer kreditupplysningsföretagen kreditupplysningar. En kreditupplysning får innehålla olika slags uppgifter, beroende på vem som efterfrågar den. Om upplysningen begärs av exempelvis en hyresvärd, en mobiloperatör eller ett finansbolag som inte står under tillsyn av Finansinspektionen, får den endast innehålla sådan information som finns allmänt tillgänglig i offentliga databaser. För företag som står under Finansinspektionens tillsyn finns däremot en möjlighet att köpa kreditupplysningar med information om konsumentens övriga *kreditåtaganden* och eventuella *kreditmissbruk*. Det senare sker i princip uteslutande från ett av kreditupplysningsföretagen, som haft en dominerande ställning på marknaden under lång tid.

Bristerna i den nuvarande ordningen

I den nuvarande ordningen på kreditupplysningsmarknaden finns ett antal brister. Det saknas både uppgifter om krediter som konsumenter tagit från vissa kreditgivare och väsentliga uppgifter om konsumenters betalningsdröjsmål. Dessutom råder det en bristande konkurrens på marknaden som bl.a. innebär att det finns sårbarheter i systemet.

Ett tjugotal konsumentkreditinstitut och ett tiotal utländska kreditgivare har valt att över huvud taget inte dela information om sina kunder till någon annan aktör på konsumentkreditmarknaden. Det medför att det inte går att kontrollera alla uppgifter som en konsument lämnat om sina skulder, ens för den kreditgivare som faktiskt vill det. Antalet krediter som beviljas av dessa aktörer är visserligen förhållandevis få och den utlånade volymen är relativt liten – sett till den totala utlåningen på konsumentkreditmarknaden. Men denna utlåning sker till de konsumenter som har de minsta ekonomiska marginalerna. Det är 20 gånger vanligare att en konsument som tecknar en kredit hos ett konsumentkreditinstitut drabbas av betalningsproblem än det är för en konsument som vänt sig till en storbank eller en nischbank. Detta är ett problem som behöver åtgärdas.

En annan brist är att kreditgivarna saknar väsentlig information om konsumenters betalningsdröjsmål. Det beror på att uppgifter om kreditfordringar som sålts till inkassoföretag inte får behandlas av kreditupplysningsföretagen enligt den nuvarande ordningen. En följd av det är att kreditgivarna inte fullt ut kan kontrollera konsumentens betalningsoförmåga eller betalningsvilja. Sammantaget saknas information om konsumenters betalningsdröjsmål till ett värde av tiotals miljarder kronor. Avsaknaden av information har störst påverkan på kreditprövningar avseende de konsumenter som har de sämsta ekonomiska förutsättningarna att återbetala sina lån eller i övrigt fullgöra sina kreditåtaganden. Detta gör bristen särskilt allvarlig.

När möjligheten att på frivillig väg utväxla information om konsumenters krediter och kreditmissbruk infördes för 30 år sedan, var utgångspunkten en kommande konkurrensutsatt marknad. Tanken var att kreditgivarna skulle utväxla information om sina kunder med flera kreditupplysningsföretag. Antagandena visade sig felaktiga. Det finns ungefär hälften så många kreditupplysningsföretag nu jämfört med då och information delas i stort sett bara med ett kreditupplysningsföretag. Frånvaron av konkurrens påverkar priset på kreditupplysningar och sannolikt även utvecklingen av kreditupplysningsprodukter. Det gör dessutom systemet sårbart.

Ett system för Skri-register

Förslaget är att det införs ett system för register över *skuld- och kreditinformation* (Skri-register). Ett Skri-register ska inledningsvis endast innehålla de mest efterfrågade uppgifterna, men kan med tiden byggas ut. Syftet med ett system för Skri-register är att skapa förutsättningar för bättre kreditprövningar och därigenom motverka riskfylld kreditgivning och överskuldssättning. Ändamålet med förslaget har varit styrande för vilka uppgifter som ska rapporteras in till registret.

Det finns inte några starka skäl som talar emot ett sådant system. Det bedöms tvärtom angeläget att komma till rätta med bristerna i den nuvarande ordningen.

Uppgifter om krediter och betalningsdröjsmål

Förslaget är att uppgifter om samtliga *krediter* som omfattas av konsumentkreditlagens krav på kreditprövning och som har lämnats av företaget under Finansinspektionens eller motsvarande utländsk myndighets tillsyn ska rapporteras in till ett Skri-register. Utöver uppgifter som identifierar kredittagaren och kreditgivaren ska bl.a. uppgifter om kreditens utestående nominella belopp och förfallodatum samt uppgift om årlig ränta i procent vid rapporteringstillfället rapporteras.

Därutöver ska uppgifter om *betalningsdröjsmål* rapporteras in till registret. Det gäller betalningsdröjsmål med anledning av sådana krediter som finns registrerade i registret, och betalningsdröjsmål till följd av övertrasserade betalkonton. I båda fallen ska dröjsmålet ha *varat i minst 30 dagar* från förfallodagen. Förslaget innebär att tidiga och viktiga signaler skickas till kreditgivaren om konsumentens oförmåga eller ovilja att betala sina skulder.

Avgränsningen av förslaget innebär att samtliga uppgifter om betalningsdröjsmål i ett Skri-register kommer att vara kopplade till krediter – eller betalkonton – som lämnats av företag som står under tillsyn av Finansinspektionen eller motsvarande utländsk myndighet. Detta säkerställer att uppgifterna om betalningsdröjsmål i registret är korrekta och adekvata och därmed uppfyller dataskyddsförordningens krav.

Så snart betalningsdröjsmålet inte längre föreligger ska uppgiften om det raderas. Ett Skri-register ska alltså inte innehålla en konsuments betalningshistorik. Detta är viktigt av integritetsskäl och det motverkar att inte längre aktuella uppgifter om betalningsdröjsmål leder till att personer som är kreditvärdiga nekas krediter.

I syfte att begränsa omfattningen av ett Skri-register och inte registrera fler uppgiftstyper än vad som krävs för att uppnå ändamålet med registret ska följande uppgifter inte inledningsvis framgå av registret.

- Uppgifter som finns allmänt tillgängliga i offentliga databaser, såsom taxeringsinformation, utslag i mål om betalningsföreläggande (*betalningsförsummelser*) och uppgift om skuldsaldo i enskilda och allmänna mål.
- Uppgifter om studielån och lån som lämnats i pantbanksverksamhet.
- Uppgifter om räntefria kreditköp. Om krediten omvandlas till en annan kredittyp eller av annan anledning inte längre är räntefri ska den dock rapporteras in.
- Uppgifter om leasingavtal, hyresavtal och borgensåtaganden.
- Uppgifter om inkassoskulder som avser annat än krediter, t.ex. förfallna hyresskulder och mobilräkningar.

När registret varit i bruk en tid kan det dock finnas skäl att överväga en utvidgning.

Rapporteringskyldigheten

Förslaget är att det ska bli obligatoriskt för alla svenska och utländska kreditgivare som står under Finansinspektionens eller motsvarande utländsk myndighets tillsyn att rapportera uppgifter till registret. Även inkassoföretag ska vara rapporteringskyldiga. Kreditgivaren ska ansvara för att rapportera uppgifter om både krediter och betalningsdröjsmål. Det gäller även om kreditgivaren anlitat ett inkassoföretag för att driva in skulden. Har rättigheterna enligt kreditavtalet däremot överlåtits till en annan näringsidkare – vanligtvis ett inkassoföretag – ska i stället denne ansvara för att rapportera in dröjsmålet till registret. Detsamma ska gälla i senare led. Syftet är att uppgifter om betalningsdröjsmål inte ska ”försvinna” enbart för att de överläts i ett eller flera led.

Det är väsentligt att uppgifterna i ett Skri-register är aktuella. Uppgifter om nya krediter ska därför – i de allra flesta fallen – rapporteras till ett Skri-register senast dagen efter det att ett kreditavtal ingicks. Uppgifter ska i övrigt rapporteras till registret snarast möjligt.

Ett stort antal kreditgivare och inkassoföretag kommer att omfattas av rapporteringskyldigheten. Sannolikt kommer flera kreditupplysningsföretag ansöka om och beviljas tillstånd att föra ett Skri-register. Det krävs därför att det etableras en gemensam teknisk standard för inrapporteringen. I första hand ska en sådan standard tas fram av de företag som får tillstånd att föra Skri-register. Arbetet ska ske i samråd med de inrapporterande företagen.

Tillgång till uppgifterna i ett Skri-register

Uppgifterna i ett Skri-register ska för kreditupplysningsändamål kunna ingå i kreditupplysningar som lämnas ut (säljs) till de kreditgivare och kreditförmedlare som har skyldighet att rapportera uppgifter till registret. Uppgifter

om kreditgivarens, kreditförmedlarens och borgenärens organisationsnummer och namn ska dock endast kunna lämnas ut till den registrerade. Den registrerade ska ha tillgång till uppgifterna i ett Skri-register som rör honom eller henne i enlighet med vad som följer av dataskyddsförordningen.

En privat modell under offentlig kontroll

Den nuvarande ordningen på kreditupplysningsmarknaden bygger på en privat modell under offentlig kontroll. Kreditupplysningsföretagen bedriver sin verksamhet utifrån kreditupplysningslagen (1973:1173) och dataskyddslagstiftningen samt de villkor som meddelats av Integritetsskyddsmyndigheten i tillstånden för respektive företag. Det ställs förhållandevis låga formella krav för att få tillstånd att bedriva kreditupplysningsverksamhet. Ändå är det endast ett fåtal aktörer som dominerar marknaden för kreditupplysningar om privatpersoner.

Erfarenheter från andra länder visar att såväl privata som statliga lösningar är tänkbara. Den nuvarande ordningen på den svenska kreditupplysningsmarknaden fungerar ur de flesta aspekter på ett bra sätt. De brister som finns är inte kopplade till den privata modellen som sådan. Ett starkt skäl att välja en privat modell för Skri-register är att den kan byggas upp utifrån det befintliga systemet utan större ingrepp på marknaden. En privat modell öppnar också upp för en konkurrensutsatt kreditupplysningsmarknad. En annan fördel med en privat lösning är att ett system för Skri-register kan vara på plats relativt snabbt och att det inte innebär några kostnader för det allmänna. En privat modell föreslås därför.

Förslaget är att kreditupplysningsföretag efter tillstånd från Integritetsskyddsmyndigheten ska kunna föra ett Skri-register och i övrigt behandla skuld- och kreditinformation. Ett eller flera företag ska kunna få ett sådant tillstånd. Det ska dock ställas särskilda krav på de företag som ansöker om – och får – tillstånd. Det ska t.ex. krävas att det finns en ändamålsenlig organisation samt sådan kunskap och erfarenhet som krävs för att bedriva verksamheten. Integritetsskyddsmyndigheten ska även få besluta om villkor för hur verksamheten ska bedrivas.

Företag med tillstånd att föra ett Skri-register ska vara skyldiga att registrera skuld- och kreditinformationen när den mottas.

Tillsyn, sanktioner och straff

Integritetsskyddsmyndigheten ska utöva tillsyn över att företag med tillstånd att föra Skri-register bedriver verksamheten i enlighet med kreditupplysningslagen och utifrån de villkor som meddelats. Myndigheten ska ha rätt att vidta samma åtgärder mot företag med tillstånd att föra Skri-register som man i dag har enligt kreditupplysningslagen och dataskyddsförordningen.

När det gäller *rapporteringskyldigheten* till ett Skri-register ska Finansinspektionen utöva tillsyn över att kreditgivarna fullgör sin skyldighet. På motsvarande sätt ska Integritetsskyddsmyndigheten se till att företag med tillstånd att bedriva inkassoverksamhet enligt inkassolagen (1974:182) fullgör sin rapporteringskyldighet. Myndigheterna ska vid vite kunna förelägga ett företag som inte sköter rapporteringskyldigheten att fullgöra den.

Det straffbara området enligt kreditupplysningslagen ska utvidgas till att omfatta också den som utan tillstånd behandlar skuld- och kreditinformation eller för register över sådan information. Det ska även vara straffbart att bryta mot ett villkor som har meddelats av Integritetsskyddsmyndigheten.

Personlig integritet

Förslagen innebär ett betydande intrång i den personliga integriteten och utgör en sådan kartläggning av den enskildes personliga förhållanden utan samtycke som avses i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen. Ändamålen med förslagen är dock godtagbara i ett demokratiskt samhälle och åtgärderna går inte utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till dem. Det finns därmed förutsättningar för att begränsa integritetsskyddet i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. 20 och 21 §§ regeringsformen. Genom ändringar i rörelselagstiftningen för de inrapporterande företagen och i kreditupplysningslagen finns det lagstöd för begränsningarna.

Åtgärderna bedöms stå i rimlig proportion till intrånget. De är därför förenliga med dataskyddsförordningen och EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

Ytterligare åtgärder för de redan skuldsatta

En ny huvudregel om avräkning vid utmätning

Enligt den nuvarande avräkningsordningen i utsökningsbalken ska medel som tillkommer en borgenär genom utmätning avräknas mot ränta och annan biförpliktelse före kapitalbeloppet. Borgenären har dock möjlighet att begära att avräkningen görs på ett annat sätt. Förslaget är att det ska införas en *ny huvudregel* för hur avräkningen av influtna medel ska göras. Den nya huvudregeln ska utformas på så sätt att medel som tillkommer borgenären genom utmätning först ska avräknas på fordrans kapitalbelopp, och därefter på ränta och annan biförpliktelse. Borgenären ska dock alltid ha rätt att begära att avräkningen ska göras på ett annat sätt. Den nya huvudregeln innebär ett starkt signalvärde för hur lagstiftaren anser att medel ska avräknas vid utmätning. Den kan dessutom öppna upp för att borgenärerna tar ett större ansvar för att skulder betalas av snabbare än i dag.

Uppdrag till Statskontoret att analysera och utvärdera den kommunala budget- och skuldrådgivningen

Det finns en stor samstämmighet bland aktörerna på konsumentkreditmarknaden om att den kommunala budget- och skuldrådgivningen är viktig för att hjälpa skuldsatta personer. Förslaget är att regeringen ska ge Statskontoret ett brett uppdrag att analysera och utvärdera den kommunala budget- och skuldrådgivningen. Exempel på en fråga som Statskontoret skulle kunna analysera är vilka skillnader som finns i den kommunala budget- och skuldrådgivningen vad gäller innehåll, tillgänglighet och kvalitet. En annan fråga är hur verksamheten kan bli mer likvärdig i landet.

Konsekvenser för marknadens aktörer och konsumenterna

Förslagen om ett förtydligande av måttfullhetsbestämmelsen och ett krav på att lämna en särskild upplysning i samband med marknadsföring av krediter förväntas leda till en större restriktivitet i marknadsföringen från vissa näringsidkare och till att kreditgivningen kommer att begränsas något. Även förslagen om kravet på att införa ett ersättningssystem förväntas begränsa kreditgivningen.

De förslag som bedöms få störst inverkan på konsumentkreditmarknaden är förslagen om begränsningar och villkor för prissättningen av krediter, skärpta regler för kreditprovningar och införandet av ett system för Skri-register.

Förslaget om *ett räntetak* på 20 procent förväntas få en påtaglig inverkan på kreditgivningen från framför allt konsumentkreditinstituten. Räntetaket kommer att påverka tre av fem blacolån från instituten och nyutlåningen beräknas minska med 240 miljoner kronor (från 540 till 300 miljoner kronor) per kvartal. Bland nya kredittagare är det i dag 1 procent som har en ränta över 20 procent och som därför kommer att påverkas av det föreslagna taket. Uppskattningsvis kommer cirka hälften av de som påverkas av förslaget inte längre att erbjudas krediter och hälften kommer att få låna till en lägre ränta än i dag.

När det gäller förslaget om *ett absolut kostnadstak* förväntas det begränsa de långa löptiderna. Vart fjortionde lån i storleken mellan 50 000 och 500 000 kronor kommer att begränsas av kostnadstaket. Det är nischbankerna som står för den största utlåningen av dessa krediter. Taket kommer också att påverka konsumenterna i viss mån. Det är 0,2 procent av konsumenterna som i dag tecknar krediter som når upp till kostnadstaket redan på grund av de avtalade kostnaderna för krediten. De flesta konsumenter kommer troligtvis erbjudas krediter även i framtiden, men då till kortare löptider. I vissa fall kan en kortare löptid dock innebära att konsumenten inte anses kreditvärdig, eftersom en kortare löptid medför krav på högre månadsbetalningar. En annan konsekvens av införandet av ett absolut kostnadstak är att det begränsar möjligheten för kreditgivare och inkassoföretag att ta ut kostnader vid betalningsdröjsmål.

Ett *tak för uppläggningsavgifter* på maximalt en procent av prisbasbeloppet kommer att påverka ungefär tre av fyra krediter som i dag definieras som högkostnadskrediter. Övriga blacolån kommer inte att påverkas av taket. För de kreditgivare som har utrymme att höja räntan och som i dag har uppläggningsavgifter som överstiger det föreslagna taket, finns det en risk för att förslaget kommer att innebära att de höjer räntan för att kompensera för de lägre uppläggningsavgifterna.

När det gäller effekterna av förslagen om införandet av *ett system för Skri-register* och *skärpta regler för kreditprovningar* har mer generella slutsatser kunnat dras. Rapporteringsskyldigheten till Skri-register kommer att medföra kostnader för samtliga kreditgivare och inkassoföretag. Det kommer bl.a. handla om initiala kostnader för anpassningar av it-system. För inkassoföretagen beräknas kostnaderna uppgå till mellan 200 000 och tre miljoner kronor per företag. För kreditgivare tillkommer även kostnader för att möjliggöra integrering av en större mängd inkommande data från kreditupplysningar. Kostnaderna för kreditgivarna har inte kunnat beräknas

närmare men de förväntas under alla förhållanden balanseras upp av lägre kreditförluster till följd av en ökad kvalitet i kreditprövningarna.

För kreditupplysningsföretagen kan förslagen få stor inverkan. Genom den föreslagna skyldigheten för kreditgivare och inkassoföretag att rapportera skuld- och kreditinformation till samtliga kreditupplysningsföretag med ett Skri-tillstånd kommer kreditupplysningsmarknaden bli mer konkurrensutsatt. Det kan påverka prisbilden på kreditupplysningar och leda till att produktutvecklingen går framåt. Kostnaderna för att inrätta ett Skri-register kommer sannolikt bli relativt begränsade, i varje fall för de företag som kan bygga verksamheten på en befintlig teknisk plattform. Sannolikt kommer uppbyggnadskostnaden uppgå till någonstans mellan 20 och 30 miljoner kronor per företag.

Förslaget om skärpta regler för kreditprövningar kommer tvinga även de kreditgivare som är beredda att ta större risker i sin kreditgivning att hämta in mer information om konsumenterna. Denna effekt kan bli betydande eftersom många nischbanker och konsumentkreditinstitut i dag inte köper in information om konsumentens övriga krediter. Förslagen innebär att kreditgivarna kommer få det lättare att identifiera de konsument som inte är kreditvärda. En naturlig, och önskvärd, följd av detta är att fler konsumenter inte kommer att anses vara kreditvärda. Den riskfyllda kreditgivningen, liksom överskuldssättningsproblemen, kan därigenom förväntas minska.

Konsekvenser för det allmänna

Flera myndigheter kommer att behöva ta fram nya föreskrifter, allmänna råd och uppdatera interna dokument till följd av förslagen. Konsumentverket, Integritetsskyddsmyndigheten och Finansinspektionen kommer att ges nya eller utökade tillsynsuppdrag. De samlade effekterna av förslagen beräknas komma att medföra behov av sammanlagt mellan fem och sju årsarbetskrafter.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Merparten av lagändringarna föreslås träda i kraft *den 1 januari 2025*. När det gäller författningsförslaget om ett utökat förbud mot spel på kredit är förslaget dock att det träder i kraft *den 1 april 2025*. Reglerna som gör systemet med ett Skri-register operativt och som ersätter den nuvarande ordningen på kreditupplysningsmarknaden, föreslås träda i kraft den dag som regeringen bestämmer. Det ska dock från den 1 januari 2025 vara möjligt att ansöka om tillstånd att föra ett Skri-register.

I övergångsbestämmelser ska det klargöras att de nya bestämmelserna i 19 b och 36 a §§ konsumentkreditlagen inte ska gälla för kreditavtal som har ingåtts före ikraftträdandet och att den nya bestämmelsen i 13 kap. 13 § första stycket utsökningsbalken inte ska tillämpas på en ansökan om verkställighet som gjorts före ikraftträdandet. För övriga förslag bedöms det inte finnas behov av övergångsbestämmelser.

Betänkandets lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i utsökningsbalken

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 13 § utsökningsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

13 §

Medel som tillkommer borgenär skall avräknas på ränta och annan biförpliktelse före fordrans kapitalbelopp, om ej borgenären har yrkat annat före fördelningen eller, om fördelning ej äger rum, före utbetalningen.

Medel som tillkommer *en* borgenär ska avräknas på *fordrans kapitalbelopp före ränta och annan biförpliktelse*, om *inte* borgenären har *begärt en annan ordning* före fördelningen eller, om *en* fördelning *inte* äger rum, före utbetalningen.

Om ordningen mellan fordrans kapitalbelopp och biförpliktelser när registrerat skepp, registrerat luftfartyg, intecknade reservdelar till luftfartyg eller fastighet har utmätts finns bestämmelser i 10 kap. 11 § första stycket, 11 kap. 1 § och 12 kap. 26 § första stycket.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
  2. I fråga om avräkning av medel på grund av en ansökan om verkställighet som gjorts före ikraftträdandet tillämpas den äldre bestämmelsen.

2 Förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173)

Häriigenom föreskrivs i fråga om kreditupplysningslagen (1973:1173)¹
dels att 5 a § ska upphöra att gälla,
dels att 2, 5, 6, 7, 8, 14, 17, 19, 20 och 22 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas nya paragrafer, 2 a, 4 a, 4 b, 5 b, 7 b och 24 §§,
 och närmast före 24 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §²

Med kreditupplysning avses i denna lag uppgifter, omdömen eller råd som lämnas till ledning för bedömning av någon annans kreditvärdighet eller vederhäftighet i övrigt i ekonomiskt hänseende. Uppgifter, omdömen eller råd som lämnas till någon för att användas i dennes kreditupplysningsverksamhet anses dock inte som kreditupplysning.

Med näringsidkare avses i denna lag även den som, utan att driva näringsverksamhet, har ett så väsentligt inflytande i en viss verksamhet att uppgifter om hans egna förhållanden behövs för att belysa verksamhetens ekonomiska ställning.

Med näringsidkare avses i denna lag även den som, utan att driva näringsverksamhet, har ett så väsentligt inflytande i en viss verksamhet att uppgifter om hans *eller hennes* egna förhållanden behövs för att belysa verksamhetens ekonomiska ställning.

Med skuld- och kreditinformation avses i denna lag uppgifter om

1. krediter som omfattas av konsumentkreditlagens (2010:1846) krav på kreditprövning och som har lämnats av företaget som står under Finansinspektionens eller motsvarande utländsk myndighets tillsyn,

2. betalningsdröjsmål med anledning av krediter enligt punkten 1 eller till följd av en övertrassering av ett betalkonto, om dröjsmålet varat i minst 30 dagar från förfallodagen.

2 a §

I inkassolagen (1974:182), lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, lagen (2010:751) om betaltjänster, lagen (2011:755) om elektroniska pengar, lagen (2014:275) om viss verk-

¹ Lagen omtryckt 1981:737.

² Senaste lydelse 1997:556.

samhet med konsumentkrediter och i lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter finns bestämmelser om skyldighet att rapportera skuld- och kreditinformation till företag med tillstånd enligt 4 a § denna lag.

4 a §

Ett kreditupplysningsföretag kan få tillstånd av Integritetskyddsmyndigheten att föra register över skuld- och kreditinformation (Skri-register) och i övrigt behandla sådan information.

4 b §

Tillstånd att föra Skri-register och i övrigt behandla skuld- och kreditinformation får endast ges till ett kreditupplysningsföretag som kan antas komma att driva verksamheten i enlighet med lag och andra författningar. Tillståndet får endast ges om företaget bedöms ha en sådan ändamålsenlig organisation samt den kunskap och erfarenhet i den operativa verksamheten som krävs för uppgiften.

Integritetskyddsmyndigheten får besluta om villkor för hur verksamheten enligt första stycket ska bedrivas. Myndigheten får även besluta om skyldighet för ett företag med tillstånd enligt 4 a § att anmäla ändring av förhållanden som har betydelse för rätten att föra Skri-register och i övrigt behandla skuld- och kreditinformation.

5 §³

Kreditupplysningsverksamhet ska bedrivas så att den inte leder till otillbörligt intrång i personlig integritet genom innehållet i de upplysningar som förmedlas eller på annat sätt eller till att oriktiga eller missvisande uppgifter lagras eller lämnas ut. För sådan behandling av personuppgifter som omfattas av EU:s dataskyddsförordning gäller i stället artikel 5 i den förordningen.

³ Senaste lydelse 2018:405.

Uppgifter om fysiska personer får samlas in endast för kreditupplysningsändamål.

Uppgifter om fysiska personer får samlas in *eller registreras* endast för kreditupplysningsändamål.

Vid helt eller delvis automatiserad behandling av uppgifter om juridiska personer ska den som bedriver kreditupplysningsverksamhet vidta lämpliga tekniska och organisatoriska säkerhetsåtgärder för att hindra att behandlingen sker på ett otillåtet sätt och att uppgifterna utsätts för otillåten insyn. Bestämmelser om säkerheten vid behandling av personuppgifter finns i EU:s dataskyddsförordning.

I kreditupplysningsverksamhet får personuppgifter behandlas utan samtycke. Den registrerade har inte rätt att göra invändningar enligt artikel 21.1 i EU:s dataskyddsförordning mot behandlingen.

Andra stycket tillämpas inte i den utsträckning det skulle strida mot bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen.

5 b §

Företag med tillstånd att föra Skri-register och i övrigt behandla skuld- och kreditinformation ska underlätta för företag enligt 2 a § att kunna fullgöra sin rapporteringsskyldighet. Så snart informationen tas emot ska den registreras.

6 §⁴

Personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) får inte behandlas i kreditupplysningsverksamhet.

Uppgifter om lagöverträdelse som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden får inte utan medgivande av Integritetsskyddsmyndigheten behandlas i kreditupplysningsverksamhet. Ett medgivande får lämnas endast om det finns synnerliga skäl för det.

Andra stycket hindrar inte att uppgifter om betalningsförsummelse, kreditmissbruk eller näringsförbud behandlas i kreditupplysningsverksamhet.

Andra stycket hindrar inte att uppgifter om betalningsförsummelse, *skuld- och kreditinformation*, eller näringsförbud behandlas i kreditupplysningsverksamhet.

7 §⁵

Kreditupplysningar om fysiska personer som inte är näringsidkare får inte innehålla uppgifter om andra betalningsförsummelse än sådana som

1. har slagits fast genom en domstols eller en annan myndighets avgörande eller åtgärd, eller

2. har lett till ett inledandebeslut om skuldsanering eller F-skuldsanering eller till betalningsinställelse, konkursansökan eller ackord.

Kreditupplysningar som avses i första stycket får inte heller inne-

⁴ Senaste lydelse 2020:1109.

⁵ Senaste lydelse 2020:1109.

hålla uppgifter om kreditmissbruk, utom när krediten har lämnats av ett företag som står under Finansinspektionens tillsyn och kredittagaren i avsevärd utsträckning överskridit gällande kreditgräns eller på något annat sätt allvarligt missbrukat krediten.

Om det finns särskilda skäl får Integritetsskyddsmyndigheten besluta att företag ska undantas helt eller delvis från första och andra styckena.

Uppgifter som enligt första och andra styckena inte får lämnas ut får inte heller lagras i register som används i kreditupplysningsverksamhet.

Denna paragraf gäller inte uppgifter om betalningsförsummelse i allmänna mål om verkställighet. Bestämmelserna om sådana uppgifter finns i 7 a §.

Om det finns särskilda skäl får Integritetsskyddsmyndigheten besluta att företag ska undantas helt eller delvis från första stycket.

Uppgifter som enligt första stycket inte får lämnas ut får inte heller lagras i register som används i kreditupplysningsverksamhet.

7 b §

Kreditupplysningar om fysiska personer som inte är näringsidkare får innehålla skuld- och kreditinformation endast om de lämnas för kreditupplysningsändamål till

1. svenska kreditinstitut, betalningsinstitut, institut för elektroniska pengar, värdepappersbolag och företag som med tillstånd driver verksamhet enligt lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter eller lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter,

2. utländska kreditinstitut som avses i 4 kap. 1, 2, 4 och 6 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, utländska företag som avses i 3 kap. 26 och 27 §§ lagen (2010:751) om betaltjänster, utländska företag som avses i 3 kap. 26–28 §§ lagen (2011:755) om elektroniska pengar, utländska företag som avses i 4 kap. 1 och 4 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, utländska företag som avses i 2 § lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsu-

mentkrediter och utländska företag som avses i 1 kap. 3 § lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter.

Skuld- och kreditinformation får inte lämnas ut på annat sätt eller för andra ändamål än enligt första stycket.

8 §⁶

En uppgift om en fysisk person ska gallras när det inte längre är nödvändigt att bevara uppgiften med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

En uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare ska, om uppgiften inte gäller skuldsanering eller F-skuldsanering, gallras senast tre år efter den dag då den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som uppgiften avser. Om uppgiften rör en begäran om eller ett utlämnande av en kreditupplysning, ska den dock gallras senast ett år efter den dag då begäran framställdes.

En uppgift om skuldsanering ska gallras senast fem år efter den dag då inledandebeslutet meddelades eller, om uppgiften gäller F-skuldsanering, senast tre år efter den dagen. Om en betalningsplan löper ut senare, ska dock uppgiften gallras senast den dag då planen löper ut.

En uppgift som har inhämtats från Kronofogdemyndigheten i dess verksamhet med indrivning och utsökning ska gallras när den inte omfattas av undantaget från sekretess i 34 kap. 1 § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). En uppgift som har inhämtats från Kronofogdemyndigheten ska också gallras när den har blockerats av Kronofogdemyndigheten med stöd av 3 kap. 3 a § lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet.

En uppgift om betalningsdröjsmål enligt 2 § tredje stycket 2 ska gallras så snart dröjsmålet inte längre föreligger.

14 §⁷

Den som är eller har varit verksam i kreditupplysningsverksamhet får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han till följd därav fått veta om enskildas personliga förhållanden eller om yrkes- eller affärshemligheter.

Den som är eller har varit verksam i kreditupplysningsverksamhet får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han *eller hon* till följd därav fått veta om enskildas personliga förhållanden eller om yrkes- eller affärshemligheter.

⁶ Senaste lydelse 2016:679.

⁷ Senaste lydelse 1981:737.

17 §⁸

Om den som har rätt att bedriva kreditupplysningsverksamhet åsidosätter en bestämmelse i denna lag eller ett villkor som har meddelats med stöd av 4 § andra stycket, får Integritetsskyddsmyndigheten förelägga *honom eller henne* att vidta rättelse, besluta om att ändra ett villkor som tidigare har meddelats eller meddela ett nytt villkor.

Om rättelse inte kan åstadkommas på något annat sätt, när det gäller någon som har tillstånd enligt 3 § första stycket, får Integritetsskyddsmyndigheten återkalla tillståndet. Detsamma gäller om förutsättningarna för *tillståndet* i övrigt inte längre är uppfyllda.

Om ett företag som avses i 3 § andra stycket 1 eller 3 inte vidtar rättelse, ska Integritetsskyddsmyndigheten underrätta Finansinspektionen.

Om ett företag som avses i 3 § andra stycket 2 inte vidtar rättelse, ska Integritetsskyddsmyndigheten underrätta den behöriga myndigheten i företagets hemland. Om rättelse ändå inte sker, får Integritetsskyddsmyndigheten förbjuda företaget att göra nya åtaganden här i landet. Innan förbud meddelas ska Integritetsskyddsmyndigheten underrätta den behöriga myndigheten i företagets hemland. I brådskande fall får Integritetsskyddsmyndigheten meddela förbud utan föregående underrättelse till hemlandsmyndigheten. Denna ska då underrättas så snart det kan ske.

19 §⁹

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bedriver kreditupplysningsverksamhet utan att ha rätt till det enligt 3 §,

2. bryter mot 6–9 §§, 13 § första meningen eller 16 § tredje stycket,

3. bryter mot ett villkor som har meddelats enligt 4 § andra stycket, 13 § andra stycket andra meningen eller 17 § första stycket, eller

4. lämnar en osann uppgift i sådana fall som avses i 10 § eller 16 § andra stycket eller i ett meddelande enligt 11 §.

Om den som har rätt att bedriva kreditupplysningsverksamhet åsidosätter en bestämmelse i denna lag eller ett villkor som har meddelats med stöd av 4 § andra stycket *eller 4 b § andra stycket*, får Integritetsskyddsmyndigheten förelägga *denne* att vidta rättelse, besluta om att ändra ett villkor som tidigare har meddelats eller meddela ett nytt villkor.

Om rättelse inte kan åstadkommas på något annat sätt, när det gäller någon som har tillstånd enligt 3 § första stycket *eller 4 a §*, får Integritetsskyddsmyndigheten återkalla tillståndet. Detsamma gäller om förutsättningarna för *respektive tillstånd* i övrigt inte längre är uppfyllda.

1. bedriver kreditupplysningsverksamhet utan att ha rätt till det enligt 3 *eller 4 a §*,

2. bryter mot ett villkor som har meddelats enligt 4 § andra stycket, *4 b § andra stycket*, 13 § andra stycket andra meningen eller 17 § första stycket, eller

3. bryter mot ett villkor som har meddelats enligt 4 § andra stycket, *4 b § andra stycket*, 13 § andra stycket andra meningen eller 17 § första stycket, eller

⁸ Senaste lydelse 2020:1109.

⁹ Senaste lydelse 2010:1073.

Till böter döms den som genom oriktiga uppgifter uppsåtligen föranleder att någon som bedriver kreditupplysningsverksamhet, i annat fall än de som undantas i 9 § andra stycket, lämnar ut en kreditupplysning utan att ha grund till detta enligt 9 § första stycket. Till samma straff döms den som genom att utnyttja uppgifter hos någon som bedriver kreditupplysningsverksamhet uppsåtligen bereder sig tillgång till en kreditupplysning utan att ha grund till detta enligt 9 § första stycket. I ringa fall döms dock inte till ansvar.

20 §¹⁰

Har kreditupplysningsverksamhet bedrivits av någon som inte haft rätt till det enligt 3 §, *skall* register som använts i verksamheten *förklaras förverkade* om det inte är uppenbart *obilligt*. Detsamma gäller, om register överlåtits eller upplåtits i strid med 13 § första stycket eller om vad som bestämts enligt 13 § andra stycket andra meningen inte följts.

Har kreditupplysningsverksamhet bedrivits av någon som inte haft rätt till det enligt 3 *eller* 4 a §, *ska* register som använts i verksamheten *förverkas* om det inte är uppenbart *oskäligt*. Detsamma gäller, om *ett* register överlåtits eller upplåtits i strid med 13 § första stycket eller om vad som bestämts enligt 13 § andra stycket andra meningen inte *har* följts.

22 §¹¹

Om den som bedriver kreditupplysningsverksamhet inte fullgör sina skyldigheter enligt 10, 11 eller 12 §, får Integritetsskyddsmyndigheten förelägga vite. Detsamma gäller om den som bedriver sådan verksamhet underlåter att ge tillgång till en handling eller att lämna en upplysning i fall som avses i 16 § första eller andra stycket.

Om den som bedriver kreditupplysningsverksamhet inte fullgör sina skyldigheter enligt 5 b, 10, 11 eller 12 §, får Integritetsskyddsmyndigheten förelägga vite. Detsamma gäller om den som bedriver sådan verksamhet underlåter att ge tillgång till en handling eller att lämna en upplysning i fall som avses i 16 § första eller andra stycket.

Bemyndiganden

24 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka närmare krav på ändamålsenlig organisation samt kunskap och erfarenhet som ska ställas på företag enligt 4 b § första stycket,

2. vad ett företag med tillstånd enligt 4 a § ska iaktta för att uppfylla skyldigheterna enligt 5 b §,

¹⁰ Senaste lydelse 1997:556.

¹¹ Senaste lydelse 2020:1109.

3. när rapporteringskyldigheten för företag enligt 2 a § inträder, hur den närmare kan uppfyllas, vilka specifika uppgifter som ska rapporteras in, hur ofta de ska uppdateras och vilken gemensam teknisk standard som ska användas,
4. vilka uppgifter från ett Skri-register som endast får lämnas ut till den registrerade.

Denna lag träder i kraft

- a) den 1 januari 2025 i fråga om 2, 4 a, 4 b, 14 och 24 §§,
- b) i övrigt den dag som regeringen bestämmer.

3 Förslag till lag om ändring i inkassolagen (1974:182)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkassolagen (1974:182)

dels att 15 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 11 a §, och närmast före 11 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Rapporteringsskyldighet

11 a §

Den som bedriver verksamhet enligt denna lag och som har övertagit en fordran för indrivning, ska rapportera skuld- och kreditinformation till de företag som har tillstånd enligt 4 a § kreditupplysningslagen (1973:1173) enligt vad som sägs i den lagen och i kreditupplysningsförordningen (2025:000).

Detsamma gäller också den som har förvärvat en kreditfordran från någon som avses i första stycket, samt för förvärvare i senare led.

15 §¹

Om Integritetsskyddsmyndighetens tillsyn föranleder det, kan myndigheten meddela föreskrifter om hur inkassoverksamheten ska bedrivas och om skyldighet att anmäla ändring av förhållanden som har haft betydelse för tillståndet att bedriva inkassoverksamheten. Föreskrifter om hur inkassoverksamheten ska bedrivas får förenas med vite.

Om den som har fått tillstånd att bedriva inkassoverksamhet åsidosätter någon bestämmelse i denna lag eller föreskrift som har meddelats med stöd av lagen och inte vidtar rättelse, eller om förutsättningarna för tillståndet i övrigt inte längre är uppfyllda, får Integritetsskyddsmyndigheten återkalla tillståndet.

Den som inte uppfyller sin rapporteringsskyldighet enligt 11 a § ska föreläggas att fullgöra den. Föreläggandet får förenas med vite.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning

Härigenom föreskrivs att 11 och 23 §§ lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §

I en ansökan om betalningsföreläggande *skall anges fordringens* belopp, förfallodagen och den ränta som begärs.

Begär sökanden dröjsmålsränta på *huvudfordringen*, behöver grunden för räntheyrkandet anges endast om det avser högre ränta än som följer av räntelagen (1975:635). Framgår det inte av *ansökningen* från vilken dag rântan yrkas, *skall* yrkandet anses gälla ränta från den dag då *ansökningen* delges svaranden.

I en ansökan om betalningsföreläggande *ska fordrans* belopp, förfallodagen och den ränta som begärs *anges*.

Begär sökanden dröjsmålsränta på *huvudfordran*, behöver grunden för räntheyrkandet anges endast om det avser högre ränta än som följer av räntelagen (1975:635). Framgår det inte av *ansökan* från vilken dag rântan yrkas, *ska* yrkandet anses gälla ränta från den dag då *ansökan* delges svaranden.

I en ansökan ska det anges om fordran grundar sig på en kredit för vilken bestämmelserna om ett rântetak och ett absolut kostnadstak i 19 a–b §§ konsumentkreditlagen (2010:1846) är tillämpliga. Sökanden ska även ange det belopp som kostnaderna högst får uppgå till enligt 19 b § samma lag, samt vilket belopp som återstår för svaranden att betala innan taket för kostnaderna nås.

23 §¹

Om det kan antas att sökandens yrkande i ett mål om betalningsföreläggande eller vanlig handräckning är ogrundat eller obefogat, ska *ansökningen* behandlas som om svaranden bestritt den.

Ett yrkande om ersättning för åtgärder som avses i 2 eller 3 § lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m. eller om ersättning enligt 4 a § samma lag ska alltid antas vara ogrundat eller obefogat, i den mån ersättningen inte kan utgå enligt den lagen.

Om det kan antas att sökandens yrkande i ett mål om betalningsföreläggande eller vanlig handräckning är ogrundat eller obefogat, ska *ansökan* behandlas som om svaranden bestritt den.

Ett yrkande om ränta eller kostnader ska alltid antas vara ogrundat.

¹ Senaste lydelse 2013:58.

dat eller obefogat om yrkandet överstiger de begränsningar som gäller enligt 19 a–b §§ konsumentkreditlagen (2010:1846) och om yrkandet avser en sådan fordran som omfattas av dessa bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse

dels att 1 kap. 10 § och 15 kap. 18 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 1 kap. 11 a §, och närmast före 1 kap. 11 a § en rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

10 §¹

Enskildas förhållanden till kreditinstitut får inte obehörigen röjas. Detsamma gäller en uppgift i en anmälan eller en utsaga om en misstänkt överträdelse av en bestämmelse som gäller för kreditinstitutets verksamhet, om uppgiften kan avslöja anmälarens eller den anmäldes identitet.

I det allmänna verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken ska inte följa för den som bryter mot förbudet i första stycket.

I 5 a § kreditupplysningslagen (1973:1173) finns bestämmelser som innebär att vad som gäller om tystnadsplikt enligt första stycket inte hindrar att uppgifter i vissa fall utväxlas för kreditupplysningsändamål.

Uppgiftsskyldighet

Uppgifts- och rapporterings-skyldighet

11 a §

Den som bedriver verksamhet enligt denna lag ska rapportera skuld- och kreditinformation till företag med tillstånd enligt 4 a § kreditupplysningslagen (1973:1173) enligt vad som sägs i den nämnda lagen och i kreditupplysningsförordningen (2025:000).

Detsamma gäller för den som förvärvat en kreditfordran från någon enligt första stycket och för förvärvare i senare led.

För en fordran som övertagits för indrivning gäller bestämmelserna i inkassolagen (1974:182).

¹ Senaste lydelse 2020:907.

15 kap.18 §²

Om någon driver sådan rörelse som omfattas av denna lag utan att vara berättigad till det, ska Finansinspektionen förelägga denne att upphöra med rörelsen. Inspektionen får besluta hur avvecklingen av rörelsen ska ske. I ett föreläggande som ställs till ett svenskt aktiebolag eller en svensk ekonomisk förening ska Finansinspektionen upplysa om att rätten efter ansökan av inspektionen kan komma att besluta att bolaget eller föreningen ska gå i likvidation om föreläggandet inte följs.

Finansinspektionen får även ingripa mot den som driver rörelsen, genom beslut om sanktionsavgift enligt bestämmelserna i detta kapitel.

Om det är osäkert om lagen är tillämplig på viss rörelse, får inspektionen förelägga den som driver rörelsen att lämna de upplysningar om rörelsen som inspektionen behöver för att bedöma om så är fallet. Vidare är den som är revisor i ett företag skyldig att på begäran av Finansinspektionen lämna sådana upplysningar om företagets rörelse som revisorn fått kännedom om vid fullgörandet av sitt uppdrag.

I fråga om utländska företag får ett föreläggande enligt denna paragraf riktas mot såväl företaget som den som här i landet är verksam för företagets räkning.

Finansinspektionen ska förelägga den som enligt 1 kap. 11 a § andra stycket inte uppfyller sin rapporteringsskyldighet, och som inte står under myndighetens tillsyn i övrigt, att fullgöra den.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

dels att 1 kap. 11 § och 25 kap. 17 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 1 kap. 12 a §, och närmast före 1 kap. 12 a § en rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

11 §¹

Den som är eller har varit knuten till ett värdepappersbolag, en börs, en leverantör av datarapporteringstjänster eller en clearingorganisation som anställd eller uppdragstagare får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon i anställningen eller under uppdraget har fått veta om någon annans affärsförhållanden eller personliga förhållanden.

Uppgift i en anmälan eller en utsaga om en misstänkt överträdelse av en bestämmelse som gäller för verksamheten får inte obehörigen röjas, om uppgiften kan avslöja anmälarens eller den anmäldes identitet.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

I 5 a § kreditupplysningslagen (1973:1173) finns bestämmelser som innebär att det som gäller om tystnadsplikt enligt första stycket inte hindrar att uppgifter i vissa fall utväxlas för kreditupplysningsändamål.

Uppgiftsskyldighet

Uppgifts- och rapporterings-skyldighet

12 a §

Den som bedriver verksamhet enligt denna lag ska rapportera skuld- och kreditinformation till företag med tillstånd enligt 4 a § kreditupplysningslagen (1973:1173) enligt vad som sägs i den nämnda lagen och i kreditupplysningsförordningen (2025:000).

Detsamma gäller för den som förvärvat en kreditfordran från någon enligt första stycket och för förvärvare i senare led.

¹ Senaste lydelse 2017:679.

*För en fordran som övertagits för
indrivning gäller bestämmelserna i
inkassolagen (1974:182).*

25 kap.

17 §²

Om någon driver sådan verksamhet som omfattas av denna lag eller av förordningen om marknader för finansiella instrument utan att vara berättigad till det, ska Finansinspektionen ingripa genom att förelägga denne att upphöra med verksamheten eller genom beslut om sanktionsavgift enligt bestämmelserna i detta kapitel. Detsamma gäller om någon i handel med finansiella instrument använder beteckningen börs utan att ha tillstånd att driva en reglerad marknad.

Om det är osäkert om denna lag eller förordningen om marknader för finansiella instrument är tillämplig på en viss verksamhet, får inspektionen förelägga den som driver verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som inspektionen behöver för att bedöma om så är fallet.

Ett föreläggande enligt denna paragraf som avser ett utländskt företag får riktas mot såväl företaget som den som i Sverige är verksam för företagets räkning.

*Finansinspektionen ska förelägga
den som enligt 1 kap. 12 a § andra
stycket inte uppfyller sin rapporte-
ringsskyldighet, och som inte står
under myndighetens tillsyn i övrigt,
att fullgöra den.*

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

7 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:751) om betaltjänster

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2010:751) om betaltjänster följande

dels att 3 kap. 12 § och 8 kap. 24 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 3 kap. 12 a §, och närmast före 3 kap. 12 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

12 §

Den som är eller har varit knuten till ett betalningsinstitut eller en registrerad betaltjänstleverantör som anställd eller uppdragstagare får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon i anställningen eller under uppdraget i verksamheten med betaltjänster har fått veta om enskilda förhållanden till institutet eller leverantören.

Ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken ska inte följa för den som bryter mot förbudet.

I det allmänna verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

I 6 kap. 9 § finns särskilda bestämmelser om tystnadsplikt vid behandling av personuppgifter i register som förs av en betaltjänstleverantör eller den som ansvarar för ett betalningssystem enligt 6 kap. 1 §.

I 5 a § kreditupplysningslagen (1973:1173) finns bestämmelser om att det som gäller om tystnadsplikt enligt första stycket inte hindrar att uppgifter i vissa fall utväxlas för kreditupplysningsändamål.

Rapporteringskyldighet

12 a §

Den som bedriver verksamhet enligt denna lag ska rapportera skuld- och kreditinformation till företag med tillstånd enligt 4 a § kreditupplysningslagen (1973:1173) enligt vad som närmare föreskrivs i nämnda lag och i kreditupplysningsförordningen (2025:000).

Detsamma gäller för den som förvärvat en kreditfordran från någon enligt första stycket och för förvärvare i senare led.

*För en fordran som övertagits för
indrivning gäller bestämmelserna i
inkassolagen (1974:182).*

8 kap.

24 §

Om någon driver sådan verksamhet som omfattas av denna lag utan att vara berättigad till det, ska Finansinspektionen förelägga denne att upphöra med verksamheten.

Om det är osäkert om lagen är tillämplig på en viss verksamhet, får inspektionen förelägga den som driver verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som inspektionen behöver för att bedöma om så är fallet.

Ett föreläggande enligt första eller andra stycket som avser ett utländskt företag får riktas mot såväl företaget som den som i Sverige är verksam för företagets räkning.

Finansinspektionen ska förelägga den som enligt 3 kap. 12 a § andra stycket inte uppfyller sin rapporteringsskyldighet, och som inte står under myndighetens tillsyn i övrigt, att fullgöra den.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

8 Förslag till lag om ändring i konsumentkreditlagen (2010:1846)

Härigenom föreskrivs att 2, 4, 6 a, 7 b, 12, 18, 19 a, 19 b och 36 a §§, och rubrikerna närmast före 19 a och 36 a §§ i konsumentkreditlagen (2010:1846) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

I lagen avses med

konsument: en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet,

näringsidkare: en fysisk eller juridisk person som handlar för ändamål som har samband med den egna näringsverksamheten,

kreditgivare: den som lämnar krediten eller övertar den ursprungliga kreditgivarens fordran,

kreditavtal: ett avtal om lån, kontokredit, betalningsansånd eller liknande,

kontokredit: ett kreditavtal som innebär en fortlöpande rätt att utnyttja ett kreditutrymme,

kreditköp: ett köp av en vara eller tjänst som finansieras genom en kredit som lämnas av

– säljaren, eller

– annan kreditgivare, om det görs på grund av en överenskommelse mellan denne och säljaren eller om varan eller tjänsten anges i kreditavtalet,

kontantpris: det pris till vilket en vara eller tjänst vanligen erbjuds konsumenter mot kontant betalning,

kreditkostnad: det sammanlagda beloppet av räntor, avgifter och andra kostnader som konsumenten ska betala med anledning av krediten, inklusive nödvändiga kostnader för värdering, dock med undantag för notariatsavgifter,

kreditfordran: summan av kreditbeloppet och kreditkostnaden,

kreditränta: räntekostnaden per år för den vid varje tid obetalda delen av skulden angiven som en ränta,

effektiv ränta: kreditkostnaden angiven som en årlig ränta beräknad på kreditbeloppet, i förekommande fall med hänsyn tagen till att delbetalningar ska göras under den löpande kredittiden,

bostadskredit:

– en kredit som är förenad med panträtt i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt eller liknande rätt eller som är förenad med motsvarande rätt i byggnad som inte hör till fastighet, eller

– en kredit som tas i syfte att förvärva eller behålla äganderätt till sådan egendom, om det inte är fråga om en tillfällig finansieringslösning under övergången till ett annat finansiellt arrangemang och krediten har en obestämd löptid eller ska återbetalas inom 12 månader,

bostadskredit i utländsk valuta: en bostadskredit i en annan valuta än

¹ Senaste lydelsen 2018:2028.

- valutan i det land inom EES där konsumenten är bosatt,
- valutan som konsumenten får sin inkomst i, eller
- valutan som konsumenten har de tillgångar i som ska användas som betalning av krediten,

högekostnadskredit: en kredit med en effektiv ränta som minst uppgår till referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) med ett tillägg av 30 procentenheter och som inte huvudsakligen avser kreditköp eller är en bostadskredit,

referensvärde: det som anges i artikel 3.1.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1011 av den 8 juni 2016 om index som används som referensvärden för finansiella instrument och finansiella avtal eller för att mäta investeringsfonders resultat, och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2014/17/EU och förordning (EU) nr 596/2014.

4 §²

För en annan räntefri kredit än kontokredit som inte är förbunden med mer än en obetydlig avgift och som ska betalas tillbaka inom tre månader gäller inte bestämmelserna om information i 7–10 §§, om dokumentation av kreditavtalet i 14 §, om ångerrätt i 21–25 §§, om underrättelse vid en överlåtelse i 28 § andra stycket eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §. Om en sådan kredit avser kreditköp, gäller inte heller bestämmelserna om kreditprövning i 12 och 13 §§.

För en kredit som avser ett kreditköp, som inte överstiger två procent av det prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken som var gällande vid kreditavtalets ingående, gäller inte bestämmelsen om ett absolut kostnadstak i 19 b §.

För en räntefri kontokredit som inte är förbunden med mer än en obetydlig avgift och som ska betalas tillbaka inom tre månader gäller inte bestämmelserna om information i 7–10 §§ och 14 § andra och tredje styckena, om ångerrätt i 21–25 §§ eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §

För en kontokredit gäller inte bestämmelsen om ett absolut kostnadstak i 19 b §. Om en sådan kredit är räntefri och inte förbunden med mer än en obetydlig avgift och ska betalas tillbaka inom tre månader gäller inte heller bestämmelserna om information i 7–10 §§ och 14 § andra och tredje styckena, om ångerrätt i 21–25 §§ eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §.

För en kontokredit som ska betalas tillbaka på uppmaning eller inom tre månader gäller inte bestämmelserna om information vid marknadsföring i 7 § andra stycket 4–6 och tredje stycket, om information i kreditavtalet i

14 § andra stycket, om ångerrätt i 21–25 §§, om betalning av skulden i förtid i 32–36 §§ eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §.

För en bostadskredit gäller inte bestämmelserna om information i 8 och 10 §§, om betalningsplan i 16 §, om ångerrätt i 21–25 §§ eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §. För en bostadskredit där kreditfordran ska betalas först i samband med att den egendom som utgör säkerhet överläts med anledning av att låntagaren uppnår en viss ålder eller på grund av låntagarens sviktande hälsa eller död gäller dock bestämmelserna om information i 8 § första stycket och 10 §.

För en bostadskredit gäller inte bestämmelserna om information i 8 och 10 §§, om betalningsplan i 16 §, *om taket för uppläggningsavgifter i 18 § tredje stycket, om ett ränte- och absolut kostnadstak i 19 a–b §§, om ångerrätt i 21–25 §§, om förlängning av löptiden i 36 a §* eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §. För en bostadskredit där kreditfordran ska betalas först i samband med att den egendom som utgör säkerhet överläts med anledning av att låntagaren uppnår en viss ålder eller på grund av låntagarens sviktande hälsa eller död gäller dock bestämmelserna om information i 8 § första stycket och 10 §.

För en kredit som lämnas av ett kreditinstitut eller värdepappersbolag för finansiering av ett avtal med institutet eller bolaget om köp av finansiella instrument gäller inte bestämmelserna om information i 8–10 §§ och 14 § andra och tredje styckena eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §.

6 a §³

Vid marknadsföring av krediter ska måttfullhet iakttas.

Marknadsföring av krediter ska vara måttfull. *I kravet på måttfullhet ligger att marknadsföring av krediter inte får vara påträngande eller locka konsumenten till att fatta oöverlagda beslut. Det innebär också att marknadsföringen ska vara saklig, balanserad och neutral.*

Marknadsföring som strider mot första stycket ska vid tillämpningen av 5, 23 och 26 §§ marknadsföringslagen (2008:486) anses som otillbörlig mot konsumenterna.

7 b §⁴

I fråga om en högkostnadskredit ska näringsidkaren i de fall som avses i 7 § även lämna en särskild upplysning med information om att marknadsföringen gäller en hög-

I de fall som avses i 7 § ska näringsidkaren även lämna en särskild upplysning med information om att det medför kostnader för konsumenten att teckna en kredit.

³ Senaste lydelse 2018:478.

⁴ Senaste lydelse 2018:478.

kostnads kredit. Upplysningen ska också innehålla information om riskerna med skuldsättning och om vart konsumenten kan vända sig för att få stöd i budget- och skuldfrågor.

Upplysningen ska också innehålla information om riskerna med skuldsättning och om vart konsumenten kan vända sig för att få stöd i budget- och skuldfrågor.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innehållet i upplysningen och om hur den ska lämnas i marknadsföringen.

12 §

Näringsidkaren ska pröva om konsumenten har ekonomiska förutsättningar att fullgöra vad han eller hon åtar sig enligt kreditavtalet. Kreditprövningen ska grundas på tillräckliga uppgifter om konsumentens ekonomiska förhållanden. Krediten får beviljas endast om konsumenten har ekonomiska förutsättningar att fullgöra sitt åtagande.

Näringsidkaren ska *alltid* pröva om konsumenten har ekonomiska förutsättningar att fullgöra vad han eller hon åtar sig enligt kreditavtalet. Kreditprövningen ska grundas på tillräckliga uppgifter om konsumentens ekonomiska förhållanden. *När det behövs för att kunna bedöma konsumentens kreditvärdighet ska kreditprövningen inkludera aktuella och relevanta uppgifter från en extern databas.* Krediten får beviljas endast om konsumenten har ekonomiska förutsättningar att fullgöra sitt åtagande.

Vid en ökning av krediten som är väsentlig ska en ny kreditprövning göras.

18 §

Kredittagaren är skyldig att, utöver eller i stället för ränta, betala särskild ersättning för krediten (avgift) endast om det har avtalats och om sådan ersättning avser kostnader som kreditgivaren har för krediten. Om kostnader kan särskiljas, får avgift tas ut särskilt för varje sådan kostnad.

Avgifter för krediten får ändras till konsumentens nackdel endast om det har avtalats och i den utsträckning som det motiveras av ökning av de kostnader som ska täckas av avgifterna.

Trots vad som sägs i första stycket får den uppläggningsavgift som kredittagaren är skyldig att betala inte vara högre än en procent av det prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken som gällde vid kreditavtalets ingående.

19 a §⁵

För en högkostnadskredit får varken krediträntan eller dröjsmålsräntan per år överstiga den vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) med ett tillägg av 40 procentenheter.

En konsument som är i dröjsmål med betalning av en *högkostnadskredit* är inte skyldig att betala någon annan form av ersättning med anledning av dröjsmålet än dröjsmålsränta.

Varken krediträntan eller dröjsmålsräntan *för en kredit* får per år *överstiga* den vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § ränteagen (1975:635) med ett tillägg av 20 procentenheter.

En konsument som är i dröjsmål med betalningen av en *kredit* är inte skyldig att betala någon annan form av ersättning med anledning av dröjsmålet än dröjsmålsränta.

19 b §⁶

För en högkostnadskredit får kostnaderna inte överstiga ett belopp som motsvarar kreditbeloppet eller, i fråga om en kontokredit, varje enskilt utnyttjande av kreditbeloppet som konsumenten har gjort.

Med kostnader i första stycket avses

1. kreditkostnader,

2. dröjsmålsränta, och

3. kostnader enligt lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m.

Om kreditgivaren, eller någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med i den mening som avses i 1 kap. 6 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, lämnar konsumenten en ny *högkostnadskredit* som helt eller delvis finansierar återbetalning av den befintliga *högkostnadskrediten*, avses med *kostnader* i första stycket för den nya krediten även sådana kostnader som är hänförliga till den befintliga krediten.

De totala kostnaderna för en kredit får inte överstiga ett belopp som motsvarar kreditbeloppet.

Om kreditgivaren, eller någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med i den mening som avses i 1 kap. 6 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, lämnar konsumenten en ny *kredit* som helt eller delvis finansierar återbetalning av den befintliga *krediten*, avses med *kostnaderna* i första stycket för den nya krediten även sådana kostnader som är hänförliga till den befintliga krediten.

⁵ Senaste lydelse 2018:478.

⁶ Senaste lydelse 2018:478.

**Förlängning av löptiden för
högstnads-krediter**

Förlängning av löptiden

36 a §⁷

Löptiden för en *högstnads-kredit* får inte förlängas mer än en gång.
Löptiden för en *kredit* får inte förlängas mer än en gång.

Trots första stycket får löptiden förlängas, om

1. förlängningen inte medför en kostnad för konsumenten, eller
2. konsumenten beviljas en skälig avbetalningsplan för att kunna betala sin skuld.

Om kreditgivaren, eller någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med i den mening som avses i 1 kap. 6 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, lämnar konsumenten en ny *högstnads-kredit* som helt eller delvis finansierar återbetalning av den befintliga *högstnads-kredit* ska den nya krediten vid tillämpning av första stycket anses vara en förlängning av löptiden för den befintliga krediten.

Om kreditgivaren, eller någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med i den mening som avses i 1 kap. 6 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, lämnar konsumenten en ny *kredit* som helt eller delvis finansierar återbetalning av den befintliga *kredit* ska den nya krediten vid tillämpning av första stycket anses vara en förlängning av löptiden för den befintliga krediten.

---

1. Denna lag träder i kraft

- a) den dag som regeringen bestämmer i fråga om 12 §,
- b) i övrigt den 1 januari 2025.

2. För kreditavtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller 19 b och 36 a §§ i den äldre lydelsen.

9 Förslag till lag om ändring i lagen (2011:755) om elektroniska pengar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2011:755) om elektroniska pengar dels att 3 kap. 12 § och 5 kap. 24 § ska ha följande lydelse, dels att det ska införas en ny paragraf, 3 kap. 12 a §, och närmast före 3 kap. 12 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

12 §

Den som är eller har varit knuten till ett institut för elektroniska pengar eller en registrerad utgivare som anställd eller uppdragstagare får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon i anställningen eller under uppdraget i verksamheten med utgivning av elektroniska pengar eller betaltjänster har fått veta om enskildas förhållanden till institutet eller utgivaren.

Ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken ska inte följa för den som bryter mot förbudet.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

I 6 kap. 9 § lagen (2010:751) om betaltjänster finns särskilda bestämmelser om tystnadsplikt vid behandling av personuppgifter i register som förs av en betaltjänstleverantör eller den som ansvarar för ett betalningssystem enligt 6 kap. 1 § lagen om betaltjänster.

I 5 a § kreditupplysningslagen (1973:1173) finns bestämmelser om att det som gäller om tystnadsplikt enligt första stycket inte hindrar att uppgifter i vissa fall utväxlas för kreditupplysningsändamål.

Rapporteringskyldighet

12 a §

Den som bedriver verksamhet enligt denna lag ska rapportera skuld- och kreditinformation till företag med tillstånd enligt 4 a § kreditupplysningslagen

(1973:1173) enligt vad som sägs i den nämnda lagen och i kreditupplysningsförordningen (2025:000).

Detsamma gäller för den som förvärvat en kreditfordran från någon enligt första stycket och för förvärvare i senare led.

*För en fordran som övertagits för
indrivning gäller bestämmelserna i
inkassolagen (1974:182).*

5 kap.

24 §

Om någon driver sådan verksamhet som omfattas av denna lag utan att vara berättigad till det, ska Finansinspektionen förelägga denne att upphöra med verksamheten.

Om det är osäkert om en viss verksamhet omfattas av lagen, får inspektionen förelägga den som driver verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som inspektionen behöver för att bedöma om så är fallet.

Ett föreläggande enligt första eller andra stycket som avser ett utländskt företag får riktas mot såväl företaget som den som i Sverige är verksam för företagets räkning.

Finansinspektionen ska förelägga den som enligt 3 kap. 12 a § andra stycket inte uppfyller sin rapporteringsskyldighet, och som inte står under myndighetens tillsyn i övrigt, att fullgöra den.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

10 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter

dels att 13, 24 och 34 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas nya paragrafer, 12 a och 13 a §§, och närmast före 12 a och 13 a §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Ersättningssystem

12 a §

Kreditgivares och kreditförmedlares system för ersättning till personal som sätter samman, erbjuder, beviljar, eller förmedlar konsumentkrediter eller ger råd om konsumentkrediter, inklusive de som direkt leder eller ansvarar för detta arbete, ska vara uppbyggt på ett sätt som inte negativt påverkar skyldigheten enligt 12 §.

13 §

Enskildas förhållanden till ett företag som driver verksamhet enligt denna lag får inte obehörigen röjas.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken ska inte följa för den som bryter mot förbudet i första stycket.

I 5 a § kreditupplysningslagen (1973:1173) finns bestämmelser om att det som gäller om tystnadsplikt enligt första stycket inte hindrar att uppgifter i vissa fall utväxlas för kreditupplysningsändamål.

Rapporteringsskyldighet

13 a §

Den som driver verksamhet enligt denna lag ska rapportera skuld- och kreditinformation till företag med tillstånd enligt 4 a § kreditupplysningslagen (1973:1173) enligt vad som sägs i den nämnda lagen och i kreditupplysningsförordningen (2025:000).

Detsamma gäller för den som förvärvat en kreditfordran från någon enligt första stycket och för förvärvare i senare led.

För en fordran som övertagits för indrivning gäller bestämmelserna i inkassolagen (1974:182).

24 §

Om någon driver verksamhet enligt denna lag utan att vara berättigad till det, ska Finansinspektionen förelägga denne att upphöra med verksamheten. Inspektionen får besluta hur avvecklingen av verksamheten ska ske.

Finansinspektionen får förelägga den som driver verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som inspektionen behöver för att bedöma om lagen är tillämplig på en viss verksamhet.

Finansinspektionen ska förelägga den som enligt 13 a § andra stycket inte uppfyller sin rapporteringsskyldighet, och som inte står under myndighetens tillsyn i övrigt, att fullgöra den.

34 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilket innehåll en ansökan om att få driva verksamhet enligt denna lag ska ha,

2. hur kravet på sundhet som avses i 12 § kan uppfyllas,

3. vilka upplysningar ett företag som driver verksamhet enligt denna lag ska lämna till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet enligt 17 och 18 §§, *och*

4. sådana avgifter som avses i 33 §.

3. vilka upplysningar ett företag som driver verksamhet enligt denna lag ska lämna till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet enligt 17 och 18 §§,
4. sådana avgifter som avses i 33 §, *och*
5. ersättningssystemen enligt 12 a §.

Denna lag träder i kraft

a) den 1 januari 2025 i fråga om 12 a och 34 §§,

b) i övrigt den dag som regeringen bestämmer.

11 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter

dels att 4 kap. 15 § och 6 kap. 16 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 4 kap. 16 §, och närmast före 4 kap. 16 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

15 §

Enskildas förhållanden till ett företag som driver verksamhet enligt denna lag får inte obehörigen röjas.

I det allmännas verksamhet tillämpas offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) i stället för första stycket.

Ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken ska inte följa för den som bryter mot förbudet i första stycket.

I 5 a § kreditupplysningslagen (1973:1173) finns bestämmelser om att det som gäller om tystnadsplikt enligt första stycket inte hindrar att uppgifter i vissa fall utväxlas för kreditupplysningsändamål.

Rapporteringskyldighet

16 §

Den som bedriver verksamhet enligt denna lag ska rapportera skuld- och kreditinformation till företag med tillstånd enligt 4 a § kreditupplysningslagen (1973:1173) enligt vad som sägs i den nämnda lagen och i kreditupplysningsförordningen (2025:000).

Detsamma gäller för den som förvärvat en kreditfordran från någon enligt första stycket och för förvärvare i senare led.

För en fordran som övertagits för indrivning gäller bestämmelserna i inkassolagen (1974:182).

6 kap.

16 §

Om någon driver verksamhet med kreditgivning, kreditförmedling eller rådgivning i fråga om bostadskrediter utan att ha rätt till det, ska Finansinspektionen förelägga den som driver verksamheten att upphöra med den. Inspektionen får besluta hur avvecklingen av verksamheten ska ske.

Om det är osäkert om lagen är tillämplig på en viss verksamhet, får inspektionen förelägga den som driver verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som inspektionen behöver för att bedöma om så är fallet.

Ett föreläggande enligt denna paragraf som avser ett utländskt företag får riktas mot såväl företaget som den som i Sverige är verksam för företagets räkning.

Finansinspektionen ska förelägga den som enligt 4 kap. 16 § andra stycket inte uppfyller sin rapporteringsskyldighet, och som inte står under myndighetens tillsyn i övrigt, att fullgöra den.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Efter remiss har yttranden över betänkandet lämnats av Allmänna reklamationsnämnden, Branschföreningen för onlinespel, Creditsafe i Sverige AB, Domstolsverket, Dun & Bradstreet Kredit AB, Finansbolagens Förening, Finansinspektionen, Folkhälsomyndigheten, Förvaltningsrätten i Karlstad, Förvaltningsrätten i Stockholm, Göteborgs tingsrätt, Inspektionen för vård och omsorg, Integritetsskyddsmyndigheten, Intresseföreningen Sveriges allmännyttiga lotterier, Kammarrätten i Stockholm, Kommerskollegium, Konkurrensverket, Konsumentverket, Konsumentvägledarnas förening, Kronofogdemyndigheten, Lunds universitet (Juridiska fakultetsstyrelsen), Pensionärernas riksorganisation, Regelrådet, Skatteverket, Skuldra AB, Socialstyrelsen, Sparbankernas Riksförbund, Spelbranschens Riksorganisation, Spelinspektionen, Statskontoret, Stockholms tingsrätt (Patent- och marknadsdomstolen), Stockholms universitet (Juridiska fakultetsnämnden), Svea hovrätt (Patent- och marknadsöverdomstolen), Svensk Handel, Svensk Inkasso, Svenska Bankföreningen, Svenskt Näringsliv, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Konsumenter, Sveriges riksbank, Swedish FinTech Association, Tidningsutgivarna, UC AB, Umeå tingsrätt, Umeå universitet (Juridiska institutionen) och Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst.

4Finance AB, Föreningen Sveriges Kronofogdar, Företagarna, Konsumenternas Bank- och finansbyrå, Krafman AB, Näringslivets regelnämnd, Reklamombudsmannen, Safenode AB, Sergel Kredittjänster AB, Spelberoendegruppen, Spelberoendes Riksförbund, Sveriges Annonsörer, Sveriges Marknadsförbund, Syna AB och Valitive Credit AB har avstått från att yttra sig.

Yttranden har dessutom lämnats av AB Svenska Spel, AB Trav och Galopp, Brixo AB, Folkspel Ideell Förening, Klarna Bank AB, Lendo AB, Sambla Group AB, SPF Seniorerna, Viatel Sweden AB och Visa Europe Limited.